

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

1675

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPRØVERNE

I

AARHUS KATHEDRALSKOLE

1872.

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøverne

i Aarhus Kathedralskole

i Juni-Juli 1872.

Indhold:

1. Undervisningen i de lærde
Skoler i Danmark.	} ved Bøktor, Professor
Dr. phil. G. Lund.
2. Skoleefterretninger.	

AARHUS.

P. Nielseus Bogtrykkeri.

UNDERVISNINGEN

I

DE LÆRDE SKOLER I DANMARK.

AKTSTYKKER, MED TILFØJEDE BEMÆRKNINGER

AF

Dr. G. LUND.

Ved her at meddele de Aktstykker, der i det sidste Aars Tid ere fremkomne angaaende den ny Ordning af de lærde Skolers Undervisning i Danmark, er det Hensigten dels at sætte alle vedkommende i Stand til at gjøre sig bekendte med den hele forandrede Indretning af vort højere Undervisningsvæsen, der støtter sig til Lov af 1. April 1871, dels dertil at knytte nogle Bemærkninger til yderligere Oplysning, baade i Almindelighed og denne Skole særlig berørende. Disse Bemærkninger ere ikke skrevne for at kritisere de trufne Bestemmelser. En Kritik vilde hverken have sin rette Plads i et Skoleskrift eller passe sig for den, der er sat til og har paataget sig at bidrage til Reformens Gjennemførelse. Naar her desuagtet skal fremføres en og anden Tvivl, paapeges adskillige Vanskeligheder og ytres Frygt i enkelte Henseender, da sker det kun for at henlede Opmærksomheden derpaa, bidrage til at klare Stillingen og forebygge Fejlgreb medens det endnu er Tid. Thi det er Pligt for enhver, der har med Sagen at gjøre, selv om noget deri ikke stemmer med hans Anskuelser og Ønsker, samvittighedsfuldt at arbejde for at udføre Bestemmelserne med bedste Villie og efter bedste Evne, og at bringe saa meget godt ud deraf, som muligt. Den, der ikke vil og kan det, maa frasisge sig Gjærningen.

Da jeg har stræbt paa bedste Maade at følge Ud-
viklingens Gang, har givet et Indlæg i Sagen medens
den endnu var under Forhandling i Rigsdagen, og har
haft den Ære at være Medlem af den Kommission,
som Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet
nedsatte til den nærmere Ordning af Enkelthederne
(i Juni 1871), vil jeg maaske kunne fremhæve visse
Punkter og Betragtninger, som ikke ligefrem ville
frembyde sig af Aktstykkerne selv. Den til min Sty-
relse betroede Skole er derhos den eneste i Jylland,
der er bestemt til at have det fuldstændige Dobbelt-
Kursus, medens de fem andre jyske Skoler kun skulle
have hver det ene Kursus. Jeg har derfor troet, at
Meddelelser herfra derved kunde faa Betydning i en
videre Kreds, end de hidtil have haft.

I.

Aktstykker.*)

1. Lov om Undervisningen i de lærde Skoler i Danmark af 1. April 1871.

Vi Christian den Niende, af Guds Naade
Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug
til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg

*) Loven af 1. April meddeles her, uagtet den var optaget i
forrige Aars Indbydelsesskrift, saavel for at samle det hele
paa et Sted, som fordi der skal tilføjes Bemærkninger derom.
Derimod anser jeg mig ikke berettiget til at aftrykke, hvad
der ikke har været bestemt til Offentliggjørelse, selv om
det er almindelig bekjendt, navnlig Ministeriets Skrivelse
til Kommissionens Medlemmer af 10. Maj 1871, Kommissi-
onens Betænkning af 19. Juni s. A. og Ministeriets konfi-
dentielle Skrivelse til Rektorerne af 12. Juli s. A.

og Oldenburg, gjøre vitterligt: Rigsdagen har vedtaget og Vi med Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:

§ 1.

I den lærde Skole skal Undervisningen, der forbereder til Universitetet, fra et vist Trin i Skolen deles i to Afdelinger, den ene overveiende sproglig-historisk, den anden overveiende mathematisk-naturvidenskabelig.

§ 2.

Skolen inddeles i sex etaarige Klasser, saa at et fuldstændigt Skolekursus er beregnet paa 6 Aar. Den nuværende 7de Klasse omdannes til to etaarige Klasser. Skolernes nuværende nederste Klasse inddrages ved Udgangen af Skoleaaret 1871—72, den næstnederste ved Udgangen af Skoleaaret 1872—73.

I Skoler, hvor Elevantallet i de to øverste Klasser tilsammen ikke overstiger 20, kan Ministeren bemyndige Rektor til midlertidig at samle dem i en Klasse.

§ 3.

Undervisningen beregnes paa, at et fuldstændigt Skolekursus gennemgaas i en Alder fra det fyldte 12te Aar til det fyldte 18de Aar. Optagelsen i Skolens nederste Klasse kan dog ske med det fyldte 11te Aar. Ingen kan optages i en høiere Alder, end at det fuldstændige Skolekursus kan være tilbagelagt med det fyldte 20de Aar. Undtagelse fra disse Regler kan Skolens Rektor bevilge.

§ 4.

Undervisningsfagene ere: Modersmaalet, derunder indbefattet Oldnordisk (og Svensk), Tydsk, Fransk, Engelsk, Latin, Græsk, Religion, Historie, Geographi, Arithmetik, Geometri, Regning, Naturhistorie, Naturlære, Tegning med geometrisk Tegning og Skrivning samt desuden Sang og Gymnastik.

Den ugentlige Skoletid til samtlige Fag og Øvelser, Sang og Gymnastik alene undtagne, maa ikke udgjøre mere end 30 Timer.

§ 5.

I Skolens fire nederste Klasser er Undervisningen

overveiende fælles for samtlige Disciple i hver Klasse. For de Elever, der bestemme sig for den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, bortfalder Græsk, og for de Elever, der bestemme sig for den sproglig-historiske Retning, bortfalde geometrisk Tegning og Naturlære. Efter Undervisningsministerens Bestemmelse kan et af de levende Sprog gøres til et valgfrit Fag.

Den ved Udgangen af 4de Klasse afholdte Aars- eller Hovedexamen giver, naar den er bestaaet med et vist Pointsantal, som nærmere bliver at fastsætte af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, samme Adgang til høiere Undervisningsanstalter og Fagexamina som Afgangsexamen af høiere Grad for Realdisciple og den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet af samme Grad.

§ 6.

I Skolens to øverste Klasser deles Undervisningen i et sproglig-historisk og et mathematisk-naturvidenskabeligt Kursus, saaledes at Latin, Græsk og Naturlære blive særskilte Fag i det førstnævnte, de matematiske Discipliner med geometrisk Tegning og Naturlære samt, hvor Omstændighederne tilstede det, et Afsnit af Naturhistorien særskilte Fag i det sidstnævnte Kursus, hvorimod Undervisningen vedbliver at være fælles i Modersmaalet, derunder Oldnordisk (og Svensk), Fransk og Historie.

I de to øverste Klasser kan der frit vælges mellem Engelsk og Tydsk. Undervisningen er fælles for de Disciple, der vælge samme Fag.

Afgangsexamen for begge Afdelinger af øverste Klasse afholdes ved selve Skolen. Den er dels skriftlig, dels mundtlig.

De skriftlige Opgaver ere:

for alle Examinander: to Opgaver i Dansk, og særlig: for dem, der underkaste sig sproglig-historisk

Examen: en Oversættelse fra Latin til Dansk og en Oversættelse fra Dansk til Fransk,

og for dem, der underkaste sig mathematisk-naturvidenskabelig Examen: mindst to matematiske Opgaver. Fordringerne ved den mundtlige Prøve bestemmes ved kongelig Anordning.

§ 7.

Enhver, der har bestaaet Afgangsexamen, har Ret til at indskrives som akademisk Borger ved Universitetet.

De, som have taget den sproglig-historiske Afgangsexamen, have, efter at have bestaaet den almindelige filosofiske Prøve ved Universitetet, Adgang til at indstille sig til de forskjellige Fakultetsexamina ved samme.

De, som have bestaaet den matematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen, have Adgang til umiddelbart at indtræde som Examinander ved den polytekniske Lærestanstalt samt til ved Universitetet, efter at have underkastet sig den filosofiske Prøve, at indstille sig til de under det matematisk-naturvidenskabelige samt under det filosofiske Fakultet hørende Prøver, til statsvidenskabelig Examen og lægevidenskabelig Embedsexamen. For at kunne indstille sig til den theologiske eller den fuldstændige juridiske Embedsexamen ville de have at underkaste sig en Tillægsexamen ved Universitetet, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, om hvilke Prøver de nærmere Bestemmelser ville være at give ved kongelig Anordning.

§ 8.

Ved Metropolitanskolen, Sorø lærde Skole, Odense og Aarhus Kathedralskoler bliver den fornævnte Deling af Undervisningen at iværksætte, efterat nærværende Lov er traadt i Kraft, saaledes at der ved disse Skoler snarest mulig indrettes et fuldstændigt dobbelt Skolekursus med dertil hørende Afgangsexamina. I de øvrige Skoler derimod vil Undervisningen i de to øverste Klasser indtil videre, saalænge Betingelserne med Hensyn til Discipeltal og økonomiske Forhold ikke ere tilstede for der at have et Dobbeltkursus, være at indskrænke til den ene Retning, i hvilken Henseende Kirke- og Undervisningsministeriet bemyndiges til efter Forholdene ved de enkelte Skoler at tage den nærmere Bestemmelse.

§ 9.

Bestyrerne af de private Skoler, der igjennem et

tilstrækkeligt Antal Klasser gennemføre Undervisningen i samme Omfang og til samme Grændse som de offentlige lærde Skoler og i det Ringeste for de tre sidste Skoleåars Vedkommende i det Hele slutte sig til den for de offentlige lærde Skoler gjældende Undervisningsplan, kunne, efter samme Regler som hidtil, enten for deres hele Bestyrelsestid eller paa et vist Aaremaal af Kirke- og Undervisningsministeriet erholde Tilladelse til under den Kontrol, som af bemeldte Ministerium bestemmes, at afholde samme Afgangsexamen som de offentlige lærde Skoler enten saavel i den sproglig-historiske som i den mathematisk-naturvidenskabelige Retning eller, naar de ønske det, alene i den ene Retning.

§ 10.

Den ved kongelig Resolution af 6te Mai 1850, bekendtgjort under 13de s. M., anordnede Adgangsexamen ved Universitetet bortfalder samtidig med, at Afgangsexamen afholdes første Gang ved Skolerne i Overensstemmelse med nærværende Lov. De, som efter den Tid ønske at indskrives ved Universitetet efter at være forberedede ved Privatundervisning, have at underkaste sig Afgangsexamen for Studerende enten ved en offentlig lærd Skole eller ved en Privatskole, der har Tilladelse til at afholde Afgangsexamen. Forinden maa de dog have bestaaet en Prøve i de Fag, som for den Retning, hvori de agte at tage Afgangsexamen, afsluttes i Skolen inden Oprykningen i den næstøverste Klasse. De kunne selv vælge, ved hvilken Skole de ønske at tage Examen; dog vil den enkelte Skoles Forpligtelse til at modtage Privatister være at indskrænke til et bestemt Antal. De nærmere Regler herom gives af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.

2. Anordning angaaende Undervisningen i de lærde Skoler af 5. August 1871.

Vi Christian den Niende, af Guds Naade

Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, gjøre vitterligt: Til Gjennemførelse af Lov af 1ste April 1871 om Undervisningen i de lærde Skoler i Danmark byde og befale Vi herved:

§ 1.

Forinden Nogen kan optages som Discipel i en lærd Skoles 1ste (nederste) Klasse, har han at underkaste sig en Prøve, ved hvilken der fordres:

1. i Modersmaalet: dels Oplæsning af et Stykke af en dansk Læsebog eller Forfatter, dels en skriftlig, med antagelig Sikkerhed i Retskrivning og Skilleteggenes Brug nedskreven, Gjengivelse af et to Gange forelåst Stykke, hvilken tillige bedømmes som Prøveskrift;

2. i Tydsk: det vigtigste af Formlæren og en mundtlig Oversættelse fra Tydsk til Dansk af et Stykke i et læst Pensum, der mindst maa udgjøre 100 almindlige Oktavsider;

3. i Fransk: det Vigtigste af den regelmæssige Formlære og 50 Oktavsider af en Læsebog;

4. i Geographi: en Oversigt over hele Geographien efter en kortere Lærebog;

5. i Historie: Oversigt over Verdenshistoriens vigtigste Begivenheder efter en fragmentarisk Lærebog samt Danmarks Historie noget udførligere;

6. i Religion: Bibelhistorien i kort Begreb og Hovedstykkerne af Luthers lille Katekismus;

7. i Naturhistorie: Pattedyr og Fugle efter en kortfattet Lærebog;

8. i Regning: Færdighed i praktisk Regning saavidt, at alle Regninger med hele og brudne Tal kunne udføres sikkert og bringes i Anvendelse paa simple praktiske Opgaver som dem, der pleie at henføres under Regula de Tri.

§ 2.

I Skolens 1ste til 4de Klasse meddeles Undervisningen saaledes:

1. I Modersmaalet gives Undervisningen som hidtil.

2. Undervisningen i de levende Sprog gives alene i Tydsk og Fransk gjennem samtlige 4 Klasser.

3. I Latin fremmes Undervisningen igjennem alle 4 Klasser saaledes, at der i 4de Klasse kan læses et Pensum, der i Omfang idetmindste svarer til 1 Bog af Livius eller 2 Bøger af Cæsars Gallerkrig, 50 Kapitler af Ciceros Taler og 1 Bog af Virgils Æneide eller 800 Vers af Ovids Metamorphoser. Grammatiken indøves tillige ved mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk paa Latin.

4. I Græsk begynder Undervisningen i 3die Klasse og fremmes saaledes, at der i 4de Klasse kan læses et Pensum, der i Omfang idetmindste svarer til 1 Bog af Xenophons Anabasis og 1 Bog af Homer.

5. I Religion, hvor Undervisningen ophører ved Udgangen af 3die Klasse, gennemgaaes Bibelhistorien efter en udførligere Lærebog, den kristelige Tros- og Sædelære efter en mindre.

6. Historien, saavel Verdenshistorien kortere behandlet som særlig Nordens Historie, maa være gennemgaaet indtil Udgangen af 4de Klasse.

7. Geographien afsluttes ved Udgangen af 4de Klasse, hvor det hele Pensum repeteres.

8. Matematik og Regning.

Undervisningen i Arithmetik begynder i første Klasse og fortsættes igjennem alle fire Klasser saaledes, at der meddeles:

Læren om Addition og Subtraktion, Multiplikation og Division, Potensopløftning og Roduddragning med de derunder forekommende Udviklinger af positive og negative, hele og brudne, rationale og irrationale, reelle og imaginære Størrelser; Hovedsætningerne om Tallenes Egenskaber; Decimalbrøker, Proportioner og Progressioner; Logarithmer med deres praktiske Anvendelser, hvorunder sammensat Rentenregning; Ligninger af første og anden Grad, de første saavel med een som med flere Ubekjendte.

Undervisningen i Geometri skal i første Klasse indledes med en paa Betragtning af materielle Former støttet Abstraktion af de første geometriske Begreber, saaledes at Disciplen derved tillige føres til saadan klar Opfattelse af Legemers, Fladers og Liniers Inddeling efter deres Frembringelsesmaade og Beskaffen-

hed, som uden geometriske Beviser ad Anskuelsens Vei ved Iagttagelse af og Forsøg med legemlige Former kan opnaas. Derefter meddeles et plangeometrisk Kursus af det i Skolerne hidtil sædvanlige Omfang.

Undervisningen i Regning slutter sig til den matematiske Undervisning med saadanne Opgaver, som kunne tydeliggjøre Matematikens Anvendelse i det praktiske Liv, derunder ogsaa Beregningen af Arealer og Volumener, de første støttede til Plangeometriens Læresætninger, de sidste uden matematiske Beviser.

9. I Naturlære gives en Oversigt over de physiske Kræfter og Virksomheder med en kortfattet Fremstilling af den uorganiske Kemi.

10. Naturhistorie læres i samme Omfang som hidtil og afsluttes ved Udgangen af 4de Klasse, hvor det hele Pensum repeteres.

11. Tegning. Frihaandstegning øves i 1ste og 2den Klasse som Indledning til geometrisk Tegning i 3die og 4de Klasse.

12. I Skrivning undervises kun i 1ste og 2den Klasse.

§ 3.

Aars- eller Hovedexamen ved Udgangen af Skolens 4de Klasse anstilles saaledes:

1. I Modersmaalet er Prøven alene skriftlig og bestaar i en Stilopgave, der væsentlig gaar ud paa Fremstilling af et bekjendt Stof.

2. I Tydsk prøves i to ikke læste Steder, et prosaisk og et lettere poetisk. og i det Nødvendige af Grammatiken.

3. I Fransk prøves dels i et opgivet, i Skolen læst Pensum af mindst 100 Oktavsider, dels i et ikke læst prosaisk Stykke og i det Nødvendige af Grammatiken.

4. I Latin anstilles Prøven dels mundtlig i det i det sidste Aar læste Pensum, dels skriftlig ved en let Stil, der holder sig indenfor de væsentlige syntaktiske Regler og det almindeligste Ordforraad og udarbejdes uden Benyttelse af Ordbog.

5. I Græsk og 6. i Historie prøves alene i det i det sidste Aar Læste.

7. I Geographi prøves i det hele læste Pensum.

8. I Mathematik er Prøven dels skriftlig, dels mundtlig. Der forelægges skriftlige Opgaver i praktisk Regning og Arithmetik og lignende Opgaver angaaende en simpel geometrisk Konstruktion eller en geometrisk Sætning, som falder ind under lette Anvendelser af, hvad der er læst. Mundtlig prøves ligeledes i Geometri og Arithmetik.

9. I Naturlære og 10. Naturhistorie prøves i det hele læste Pensum.

§ 4.

I Skolens 5te og 6te Klasse meddeles Undervisningen saaledes:

a. Fællesfag.

1. Undervisningen i Modersmaalet fortsættes, som den hidtil er given i 7de Klasse. Oldnordisk indtræder i 5te Klasse og fortsættes i 6te. I samme Klasse meddeles en Anvisning til at læse og forstaa Svensk.

2. I Fransk fortsættes Læsningen af Forfattere, derimellem ogsaa Digtere, og den skriftlige Indøvelse af Grammatikens vigtigste Regler.

3. I Tydsk fortsættes Læsningen med vanskeligere Forfattere.

4. I Engelsk begynder Undervisningen i 5te Klasse og fortsættes i 6te.

5. Historie. Det hele Kursus gjenoptages og afsluttes, Verdenshistorien (særlig Perioden efter 1789) i noget større Omfang.

b. Særlige Fag for den sproglig-historiske Afdeling.

1. Latin. Undervisningen fortsættes saaledes, at der ved Udgangen af 6te Klasse er læst og opgivet et Pensum, der, uden at deri medregnes, hvad der er læst før Indtrædelsen i 5te Klasse, idetmindste svarer til (af prosaiske Forfattere) 70 Kapitler af Ciceros filosofiske eller retoriske Skrifter, 50 Kapitler af hans Taler, 1 Bog af Livius og 1 Bog af Tacitus, (af Digterne) 2 Bøger af Virgils Æneide, Horats's Breve med ars poetica samt 1 længere og 1 kortere Bog af hans Ode. Der forudsættes som kursorisk læst i det Ringeste saameget, som svarer til 3 Bøger af Livius, dog af forskjellige Stilarter.

2. Græsk. Undervisningen fortsættes saaledes, at der ved Udgangen af 6te Klasse er læst og opgives et Pensum, der idetmindste svarer til (af prosaiske Forfattere) 200 Kapitler af Herodot, 1 Bog af Xenophons Erindringer, Platons Apologi og Demosthenes's olynthiske Taler, (af Digterne) 6–8 Bøger af Homer, der tilsammen mindst maa udgjøre 3500 Vers.

3. Naturlære. Undervisningen meddeles paa experimentalt Grundlag; tillige læres Astronomi med en kort matematisk Indledning.

c. Særlige Fag for den matematisk-naturvidenskabelige Afdeling.

1. Matematik. Undervisningen heri skal omfatte:

a) Arithmetik og Algebra, saaledes at det hele Kursus gives i videre Omfang, hvorved medtages Læren om Permutationer og Combinationer, Kjædebræk, Binomialformlen med positiv hel Exponent, den uendelige Kvotienttrække, ubestemte Ligninger af 1ste Grad, Determinanter, forsaavidt de lette Løsningen af Ligninger med flere Ubekjendte; b) Stereometri med syntetisk Udvikling af Keglesnittenes Hovedegenskaber; c) Plantrigonometri; d) analytisk Geometri, anvendt paa ret Linie og Cirkel og til Undersøgelse af de vigtigste Egenskaber ved Parabel, Ellipse og Hyperbel; e) Projektionslære, rette Liniers Fremstilling ved deres Projektioner, Planers ved deres Spor, med Anvendelsen paa Fremstillingen af simple Former i Rummet ved deres Projektioner paa en vandret og en lodret Plan samt af deres Udfoldninger i en Plan.

2. Naturlære. Undervisningen fortsættes og omfatter saavel kemisk og mekanisk Physik som Optik, mathematisk behandlede og ledsagede af Forsøg, samt Astronomi paa matematisk Grundlag og Meteorologi.

3. I Naturhistorie tilbydes foreløbig kun Undervisning i Mineralogi i 5te Klasse som frit Fag og uden at være Gjenstand for nogen Afgangsexamen.

§ 5.

Afgangsexamen anstilles saaledes:

a. Fællesfag.

1. I Modersmaalet forelægges, ligesom hidtil, to

Opgaver til skriftlig Bearbejdelse, en frit valgt, en anden hentet fra Omraadet af det i Skolen meddelte Kundskabsstof. I Oldnordisk aflægges alene mundtlig Prøve i et læst Pensum, der maa udgjøre mindst 100 Sider med Redegjørelse for de i Stykket forekommende Sprogformer.

2. I Fransk anstilles en mundtlig Prøve ved Oversættelse af to Steder af ikke læst Prosa.

3. Tydsk eller Engelsk. Prøven, der alene er mundtlig, bestaar i Tydsk i Oversættelse af to vanskelige Stykker, et prosaisk og et poetisk, og i Engelsk i Oversættelse af et Stykke læst Prosa, der maa udgjøre mindst 150 Sider, samt af et Sted i en ikke læst lettere prosaisk Forfatter.

4. I Historie forblive Fordringerne de samme som hidtil.

b. Særlige Fag for den sproglig-historiske Afdeling.

1. I Latin er Prøven dels skriftlig ved en Oversættelse fra Latin til Dansk, dels mundtlig saavel i det i de to sidste Skoleaar Læste som ved en Oversættelse af ikke læst lettere Prosa. De, som ere forberedte ved Privatundervisning, maa tillige opgive et Pensum, som svarer til Minimum af det indtil Udgangen af 4de Klasse Læste, jfr. § 2 Nr. 3.

2. I Græsk omfatter Prøven det i de to sidste Skoleaar Læste og for dem, som ere forberedte ved Privatundervisning, tillige et Pensum, som svarer til Minimum af det indtil Udgangen af 4de Klasse Læste, jfr. § 2 Nr. 4.

3. I Fransk anstilles foruden den mundtlige tillige en skriftlig Prøve ved en uden Beuyttelse af Ordbog udarbejdet let Stil, der kun skal være anlagt paa at prøve Sikkerheden i Formerne og i de syntaktiske Hovedregler.

4. I Naturlære omfatter Prøven det i de to sidste Aar Læste.

c. Særlige Fag for den matematisk-naturvidenskabelige Afdeling.

1. I Matematik anstilles Prøven dels skriftlig, dels mundtlig.

I Arithmetik og Algebra gives en Beregningsopgave, som væsentlig skal prøve Examinandens Færdighed i Udførelsen af Beregninger, vedkommende saavel Arithmetik som de geometriske Discipliner, og en Opgave, der især gaar ud paa Anvendelsen af de theoretiske Sætninger.

I Geometri gives dels en Opgave i Projektions-tegning, dels en Opgave i Anvendelsen af Stereometrien eller Trigonometrien.

Mundtlig prøves saavel i Arithmetik som Geometri, i hvilket sidste Fag et Spørgsmaal altid skal angaa analytisk Geometri.

2. I Naturlære er Prøven blot mundtlig og omfatter alt det Læste.

§ 6.

Afgangsexamen afholdes i Tiden fra den 15de Juni til den 15de Juli i de Dage, som, hvad den skriftlige Del angaar, for alle Skoler under Et og, hvad den mundtlige Del angaar, for hver Skole især fastsættes hvert Aar af Kirke- og Undervisningsministeriet. De skriftlige Opgaver tilstilles Skolerne af Ministeriet, der lader sig dem foreslaa af Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler eller af en for Afgangsexamen og Tilsynet med de lærde Skoler overhovedet særlig dannet Komite af fag- og undervisningskyndige Mænd. Ved den mundtlige Prøve i ethvert Fag er der ved de offentlige lærde Skoler foruden Examinator tilstede som Censorer en anden af Skolens Lærere og en af Ministeriet dertil hvert Aar beskikket undervisningskyndig Mand, der kan være en Lærer ved en anden lærd Skole, og ved de lærde Privatskoler foruden Examinator to af Ministeriet dertil hvert Aar beskikkede undervisningskyndige Mænd, hvilke i samme Aar skulle udføre Forretningen ved samtlige Privatskoler.

De Samme, som deltage i Censuren ved den mundtlige Prøve i et Fag, bedømme den tilsvarende skriftlige Prøve. Ligeledes bedømmes de skriftlige Udarbejdelser i Modersmaalet af tre Censorer, af hvilke den ene er Læreren i Dansk i Skolens øverste Klasse.

Om de Karakterer, hvormed de aflagte Prøver blive at betegne, og om Sammenregningen af disse til

at bestemme hele Prøvens Udfald bemyndiges Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsenet til at give de nærmere Bestemmelser.

§ 7.

Ingen Discipel maa optages i 6te Klasse uden at have gennemgaaet samme Skoles 5te Klasse. Under særlige Omstændigheder kan Ministeriet bevilge en Undtagelse fra denne Bestemmelse.

Fra 5te Klasse opflyttes efter Skolens Skjøn til 6te Klasse. Disciple, der have gennemgaaet 6te Klasse, have Ret til at indstille sig til Afgangsexamen.

Naar en Discipel ønsker at gaa over fra den sproglig-historiske Afdeling til den mathematisk-naturvidenskabelige eller omvendt, maa han for Skolen godtgjøre, at han er i Besiddelse af de Kundskaber og Færdigheder, som i det givne Øieblik anses for nødvendige, forat han kan deltage i Undervisningen i den nye Retnings særlige Fag.

Naar en Discipel fra en anden offentlig lærd Skole ønsker at optages i 5te Klasse, skal han fra den Skole, han forlader, medbringe Vidnesbyrd om at være moden til Optagelse i 5te Klasse.

Naar en Discipel, der ikke umiddelbart gaar over fra en offentlig lærd Skole, ønsker at indtræde i en saadan Skoles 5te Klasse, maa han foruden at godtgjøre, at han har bestaaet i de Fag, som for hans Retning ere afsluttede, tillige underkaste sig en Prøve i de andre Fag.

Afgangsexamen i den nye Skikkelse holdes 1ste Gang ved Udgangen af Skoleaaret 1874—75. Hovedexamen i 4de Klasse med den denne ved Loven af 1ste April 1871 § 5 tillagte Retsvirkning afholdes 1ste Gang ved Udgangen af Skoleaaret 1872—73.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bemyndiges til at give de nærmere Bestemmelser om Undervisningen i Sang og Gymnastik ligesom til at bevilge de Lempelser, som Overgangen fra den tidligere Skoleplan til den nye gjør nødvendige.

Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.

3. Bekjendtgjørelse om Ferier ved de lærde Skoler af 9de August 1871.

Paa derom af Ministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen under 5te d. M. allernaadigst at bifalde:

1. at Skoleaaret fremtidig begynder den 15de August, og at den aarlige Sommerferie gaar fra den 15de Juli til den 14de August, begge inklusive, dog at i de Aar, hvor den 15de August falder paa en Løverdags, Ferien og som Følge deraf ogsaa Examen begynder enten en Dag tidligere eller sildigere, saaledes at det nye Skoleaar begynder enten en Fredag eller en Mandag;

2. at Skolernes Rektorer bemyndiges til i Tiden mellem Skoleaarets Begyndelse og Julen at give to Søgnedage i Forbindelse med en Søndag fri, dog at, hvor der er en Markedsdag, Skyttelagsdag eller anden lokal Fridag, denne da benyttes som den ene af de to Søgnedage, og at Frieftermiddagene i Tiden fra Paasken til Sommerferien da bortfalde;

3. at Skolernes Rektorer bemyndiges til at udvide Pintseferien til en hel Uge, imod at Juleferien indskrænkes med et tilsvarende Antal Dage.

Hvilket herved bekjendtgjøres til Efterretning for alle Vedkommende.

4. Bekjendtgjørelse om Karaktergivningen m. v. ved de lærde Skoler af 9de August 1871.

Efter den Ministeriet ved § 6 i den kongelige Anordning af 5te d. M. angaaende Undervisningen i de lærde Skoler dertil givne Bemyndigelse fastsættes herved de nærmere Regler for Karaktergivningen saaledes:

Ved Afgangsexamen gives følgende Special karakterer:

a) i Fællesfagene:

For hver af de to Opgaver i Modersmaalet og for hvert af de følgende Fag: Oldnordisk, Fransk, Engelsk eller Tydsk og Historie gives 1 Karakter, hvis Værdi fordobles i Fransk og Historie.

b) i de særlige Fag for den sproglig-historiske Afdeling:

For den skriftlige Oversættelse i Latin, den mundtlige Prøve i det Læste i Latin og den mundtlige Oversættelse af et ikke læst Stykke i Latin, for Græsk og for Naturlære gives i hver Prøve 1 Karakter, hvis Værdi fordobles i Græsk.

c) i de særlige Fag for den matematisk-naturvidenskabelige Afdeling:

For skriftlig Arithmetik, mundtlig Arithmetik, skriftlig Geometri, mundtlig Geometri, mekanisk Fysik med Optik og kemisk Fysik med Astronomi og Meteorologi gives 1 Karakter for hver Prøve.

Altsaa ialt 14 Karakterer.

Ved Hovedexamen i 4de Klasse gives følgende Karakterer:

For Dansk, skriftlig, Tydsk, Fransk, Latin, skriftlig og mundtlig, Historie, Geographi, Naturhistorie, Arithmetik, skriftlig og mundtlig, Geometri, skriftlig og mundtlig, og Græsk eller Naturlære gives for hvert Fag 1 Karakter, der fordobles i Latin.

Altsaa ialt 11 Karakterer.

Specialkaraktererne ere: ug, mg, g, tg, mdlg og slet, der betragtes som staaende lige langt fra hinanden, svarende til Talværdierne: 6, 5, 4, 3, 2, 1. Til disse Karakterer kan der føies + eller ÷, der forhøier eller nedsætter Karakteren med $\frac{1}{3}$: altsaa $ug \div = 5\frac{2}{3}$, $mg + = 5\frac{1}{3}$, $mg \div = 4\frac{2}{3}$, $g + = 4\frac{1}{3}$ osv.; dog maa der ikke gives nogen Karakter over ug eller under slet.

Naar der ved Sammenlægning af de enkelte Censurers Karakterer fremkommer andre Brøker end Trediedele, reduceres de til den nærmest liggende Trediedel, saaledes at, hvad der er $\frac{1}{6}$ eller derover, gjøres til $\frac{1}{3}$ og, hvad der er under $\frac{1}{6}$, bortkastes.

Ved Hovedkarakterens Uddragning af Specialkaraktererne benyttes en anden Skala, hvori ug har Værdien 8, mg 7, g 5, tg 1, mdlg \div 7 og slet \div 23 og, naar Mellemkaraktererne medtages, ug \div regnes = $7\frac{2}{3}$, mg + = $7\frac{1}{3}$, mg \div = $6\frac{1}{3}$, g + = $5\frac{2}{3}$, g \div = $3\frac{2}{3}$, tg + = $2\frac{1}{3}$, tg \div = \div $1\frac{2}{3}$, mdlg + = \div $4\frac{1}{3}$, mdlg \div = \div $12\frac{1}{3}$ og slet + = \div $17\frac{2}{3}$.

Ved Afgangsexamen udregnes Hovedkarakteren af samtlige 14 Specialkarakterer, saaledes at der

til 1ste Karakter med Udmærkelse kræves	105 Points,
til 1ste Karakter	84 —
til 2den Karakter	63 —
til 3die Karakter	42 —

hvorved $\frac{1}{2}$ eller derover regnes for 1 og Brøker under $\frac{1}{2}$ bortkastes.

I Examensvidnesbyrdet indføres samtlige Specialkarakterer med deres nøiagtige Talværdi og til Slutning Hovedkarakteren som Resultat af den samlede Talværdi.

For at bestaa ved 4de Klassen Hovedexamen med den i Lov af 1ste April d. A. § 5 givne Retsvirkning kræves mindst 33 Points som samlet Talværdi af alle 11 Karakterer. I 5te Klasse kan ingen Discipel opflyttes, naar han ikke mindst har opnaaet 15 Points for de Fag, der afsluttes enten for den sproglig-historiske eller den mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling.

Hvor ved 4de Klassen Hovedexamen Karaktererne for mundtlig og skriftlig Prøve skulle sammenlægges, gjælde disse ligemeget.

Ved Prøven til Afgangsexamen i mekanisk Physik og Optik, hvor disse to Discipliner give 1 Karakter, gjælde Karaktererne respektive 2 mod 1. Ved Prøven i kemisk Physik med Meteorologi og Astronomi bidrage de to første Discipliner med $\frac{2}{3}$ og Astronomien med $\frac{1}{3}$ til Karakteren. I begge Tilfælde foregaar Reduktionen til Trediedele først efter Sammenlægningen af de enkelte Karakterer, som bidrage til hele Karakteren, saaledes at f. Ex. Censorernes Karakterer for mekanisk Physik fordoblede lægges sammen med deres Karakterer for Optik og dividerede

med 9 give Karakteren i Faget, reduceret efter ovenstaaende Regel om fulde Trediedele.

Det er Censorerne og den examinerende Lærer aldeles uforment at bestemme Fagkarakteren ved fri Diskussion og fælles Skjøn, saa at den formelige Votering med Tal, Sammenlægning og Division kun benyttes, hvor Resultatet ikke kan vindes ad hin Vei.

Hvilket herved bekjendtgjøres til Efterretning for alle Vedkommende.

5. Cirkulære til Rektorerne ved de lærde Skoler af 9. August 1871.

Under Henvisning til den under 5te d. M. udgaade kongelige Anordning, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Undervisningen i de lærde Skoler, skal Ministeriet til Forstaaelse og Anvendelse af de deri givne Forskrifter og til Fuldstændiggjørelse af disse med Hensyn til forskellige Enkeltheder ikke undlade at meddele følgende Bemærkninger og Regler, som blive at iagttage efter den nye Ordning af Undervisningen.

Ministeriet maa fremhæve Vigtigheden af, at Optagelsesprøven holdes med Omhu, og at, hvad der er bestemt, fordres saaledes tilegnet, at Skolen virkelig kan bygge derpaa som Kundskab, Færdighed og vundet Øvelse og som en Forberedelse, der strax gjør det lettere for Skolen at sammenarbejde Disciplene og føre dem frem i Forening, da det i modsat Fald er at befrygte, at de fire første Klasser ville faae for meget at gjøre.

Som Lærebøger, der i Omfang omtrent svare til, hvad der i Anordningen er ment, naar der i Almindelighed hentydes til kortere eller kortfattede Lærebøger, skal Ministeriet nævne: i Geographi: Thriges eller Rimestads mindre Bøger eller Erslevs Bog Nr. 3, i Historie Kofods, i Bibelhistorie Balslevs, i Naturhistorie Lützens eller Feddersens mindste Lærebog.

Skolernes Rektorer ville selv erkjende Nødvendig-

heden af at bruge den dem ved Lovens § 3 givne Bemyndigelse til at dispensere fra Aldersbestemmelserne om Disciplenes Optagelse i Skolen med Varsomhed, og bliver det fremtidig at iagttage, at der i de aarlige Programmer indføres de ny optagne Disciples Fødselsaar og Fødselsdag.

Skjøndt vistnok Skolen under almindelige Forhold helst bør indtage et negativt Standpunkt i Retskrivningsspørgsmaalet, saaledes at den ikke optager Noget, førend Sprogbrugen med Sikkerhed har tilegnet sig det, maa det dog erkjendes, at den Gjæring, hvori Retskrivningsspørgsmaalet for Tiden befinder sig, indeholder en stærk Opfordring til at gjøre nogle positive Skridt for at opnaa en større Sikkerhed og Ensartethed. Ministeriet erkjender imidlertid, at der her maa gaas frem med Varsomhed, og skal derfor indskrænke sig til den Udtalelse, at det maa anses ønskeligt, om Skolerne efterhaanden bestræbe sig for i det Væsentlige at slutte sig til den fra et Antal Mænd (H. N. Clausen med Flere) under 21de Juli 1870 fremkomne Udtalelse om, hvad der efter de senest om dette Angiggende i Stokholm førte Forhandlinger synes strax at kunne optages som Regel. Men i ethvert Fald bør ingen Skole fjerne sig længere fra den overleverede og i det Hele i de offentlige Aktstykker fulgte Form. Det maa da antages, at de nye Disciple, der melde sig til Optagelse i Skolerne, efterhaanden ville være underviste i det Væsentlige efter de samme Regler.

Skolernes Rektorer bemyndiges til at fritage de konfirmerede Disciple i 3die Klasse for Deltagelse i Religionsundervisningen.

Med Hensyn til Undervisningen i Matematik i de 4 nederste Klasser vil det erindres, at, forat det, der læres, skal have nogen virkelig Betydning, maa det være fuldstændig opfattet og tilegnet saaledes, at det kan bruges. Der maa derfor lægges en ikke ringe Vægt paa den praktiske Regning, saaledes at det matematiske Grundlag for denne er forstaaet, og at der er erhvervet Sikkerhed i Udførelsen, hvortil ogsaa hører Øvelse i paa passende Sted at bruge de for saa mange Regninger fordelagtige Loga-

rithmer. Ved Prøven, navnlig ved de skriftlige Opgaver, maa der ikke gaas ud over det Standpunkt, som hidtil har været fastholdt ved Realafgangsexamen af høiere Grad.

Naar der under Arithmetik som en Forøgelse af Stoffet er tilføjet: Hovedsætningerne om Tallenes Egenskaber, maa Ministeriet udtrykkeligen tilføie, at der herved væsentlig sigtes til Sætningerne om Tals Delelighed (omtrent hvad der derom indeholdes i Schiødtes Tillæg til den elementære Algebra).

Ved den indledende Undervisning i Geometri kunne passende Steens Hovedformer i Rummet eller C. F. C. Møllers Grundtræk af Læren om Rumstørrelser lægges til Grund.

Ministeriet maa anse det særdeles ønskeligt, at den fælles Undervisning i Tegning i de to nederste Klasser, saa vidt ske kan, lægges i Mathematiklærerens Haand og sættes saaledes i Forbindelse med den matematiske (geometriske) Undervisning, at Frihaandstegning øver Øiet og Haanden paa simple Former og støtter den geometriske Anskuelse. I 2den Klasse maa der navnlig lægges an paa, at Disciplene erhverve Færdighed i Brugen af Instrumenterne (Passer og Lineal), saaledes at derved den egentlige geometriske Tegning kan være forberedt, der i 3die og 4de Klasse indtræder for den ene Række Disciple, og som skal vejlede til geometriske Konstruktioner, ved hvilke Renlighed og Nethed i Udførelsen maa paases.

I Naturlære er Undervisningen i de 4 nederste Klasser tilsigtet anlagt efter et Maal, der medfører en vis Afslutning uden at forudsætte en matematisk Indsigt eller i det Hele en Modenhed, som endnu ikke er tilstede, ligesom der ogsaa er taget Hensyn til at undgaa en ligefrem Gjentakelse i 3te Klasse. Det physiske Kursus maa omfatte:

Legemernes almindelige Egenskaber, Rumopfyldning, Sammenhængskraft og Delelighed. Legemernes Tilstandsformer og Modifikationer deraf. — Tyngden. Vægt. Vægtfylde. Alle Legemer ere lige tunge. Tyngden er en almindelig Tiltrækning. Tyngdepunktet. Vædskers Tryk i alle Retninger. Luftens Tryk. Barometret. Luftpumpen og Forsøg dermed. Luftens Vægtfylde. Luftballonen. — Sammenhængs-

kraft og Vedhængning. — Magnetiske Grundphænomener. Magnetnaalens Retning. Jordens Magnetkraft. — Elektriske Grundphænomener. Elektricitet ved Fordeling. Elektroskoper. Elektriser-maskinen. Elektrisk Ledning. Leydnerflasken. Condensator. Elektrophor. — Bevægelse betragtet som Virksomhed. — Lyden. Dens Hastighed og Tilbagekastning. Toner. — Lyset. Dets Tilbagekastning og Brydning. Farveadspredelse. — Varme. Legemernes Udvidelse. Thermometret. Smeltning. Fordampning. — Virkninger af den elektriske Udladning.

Dertil maa knytte sig en kortfattet Fremstilling af den uorganiske Kemi, saa at det Hele bliver en fyldig proprædeutisk Indledning til Naturlæren, omtrent som Johnstrups Lærebog.

I Skrivning bør Undervisningen nok saa meget beregnes paa, at Disciplene faae en fast, som paa, at de faae en smuk Haandskrift, og ved de skriftlige Arbejder bliver det at paase, at Disciplene vænne sig hertil. Forat Disciplene kunne opnaa Fasthed og en flydende Skrift, overlader Ministeriet det til Skolen, hvorvidt det findes rigtigt kun at indøve de latinske — ikke de gothiske — Bogstaver.

Med Hensyn til Opgaverne til de skriftlige Prøver ved 4de Klasses Hovedexamen, om hvilke der først bliver Spørgsmaal i 1873, maa Ministeriet forbeholde sig at tage Bestemmelse, om de blive at tilstille Skolerne fra Ministeriet, eller om det kan overlades Skolerne selv at give disse.

Om Undervisningen i 5te og 6te Klasse skal det først i Almindelighed bemærkes, at, naar der paa det Skolerne ved Skrivelse af 12te f. M.*) til-

*) I den nævnte Skrivelse yttrede Ministeriet blandt Andet ved at fremsende det omtalte Udkast til en Plan for Fag- og Timestfordelingen for de lærde Skolers studerende Disciple — hvilket Udkast var udarbejdet af en Kreds af Mænd, som Ministeriet havde sammenkaldt for at drøfte Spørgsmaalene om Gjennemførelsen af Loven af 1ste April 1871 om Undervisningen i de lærde Skoler —, at det var en Selvfølge, at denne Plan ikke maatte betragtes som en almindelig og afvigelig Norm i dens Enkeltheder, men at Erfaringen og Forholdene i de enkelte Skoler tvertimod kunde foranledige fuldkomment berettigede Afvigelser fra

stillede Udkast til en Fag- og Timefordeling paa den naturvidenskabelig-mathematiske Side findes respektive 3 og 2 Timer af de 30 ugentlige Timer uanvendte, da er Tanken dermed, at det overlades til Rektor efter bedste Skjønnende og efter Forholdene ved de enkelte Skoler at anvende disse til at styrke Disciplenes sproglige og litterære Udvikling og til at supplere noget af det, som Disciplene af den anden Retning opnaa igjennem deres klassiske Studier.

Da der ved Loven af 1ste April d. A. er givet Disciplene i 5te og 6te Klasse Valget mellem Tydsk og Engelsk, er det en Selvfølge, at kun det ugentlige Timetal, som hertil henlægges for det ene af Fagene, bliver at henregne under de 30 ugentlige Timer, som ikke maa overskrides, og at den Discipel, som har valgt det ene af Fagene, ikke kan gjøre

samme, hvad der i saa Fald saameget mindre kunde være Noget til Hinder for, som de aarlige Fag- og Timefordelinger ligesom hidtil bleve at forelægge Ministeriet til Approbation. — Den omtalte Plan gik iøvrigt ud paa følgende Fordeling, hvorved det bemærkes, at F. S. og M. i samme betegnede henholdsvis Fællestimerne og de for den sproglig-historiske og for den matematisk-naturvidenskabelige Afdeling særlige Timer.

	1ste Klasse.	2den Klasse.	3die Klasse.	4de Klasse.	Sum af Timer.	5te Klasse.	6te Klasse.
			S. F. M.	S. F. M.		S. F. M.	S. F. M.
Dansk	3	2	2 1	2 1	9+2	4	4
Tydsk	2	2	2	2	8	2*)	2)
Fransk	3	3	2	2	10	3	3
Latin	6	8	7	8	29	9	8
Græsk	"	"	5	5	10	6	6
Religion	2	2	2	"	6	"	"
Historie	2	2	3	2	9	3	4
Geografi	2	2	1	2	7	"	"
Mathematik og Tegning	6	6	4 2	5 2	21+4	10	10
Naturhistorie	2	2	2	2	8	"	"
Naturlære	"	"	2	2	" 4	3	5
Skrivning	2	1	"	"	3	"	"
	30	30	5 2 5	5 2 5		18 12 15	17 13 15

*) eller Engelsk.

Fordring paa at deltage i Undervisningen ogsaa i det andet Fag.

Hvad Undervisningen i Mathematik angaar, vil det bemærkes, at Stereometrien og Trigonometrien ere bortfaldne for de Disciple, der følge den sproglig-historiske Retning. Den herved fremkomne Mangel i deres matematiske Dannelse maa søges nogenlunde udfyldt dels ved den Maade, paa hvilken Geometrien fremtidig indledes, dels ved det Omfang, som man i de 4 nederste Klasser giver Regneøvelserne ved Optagelsen af Liniers, Arealers og Voluminers Beregning, dels endelig ved i Naturlæren, som hidtil i 7de Klasse, at optage det Simpleste af Astronomien. Man vil saaledes kunne komme til en Afslutning, hvorved Muligheden af en Beregning af Liniers Længde i Almindelighed ved Hjælp af andre givne Længder i Forbindelse med Vinkler bliver forstaaet.

Med Hensyn til Fordringerne for dem, der følge den matematisk-naturvidenskabelige Retning, i analytisk Geometri, hvilken Disciplin først vil blive paa-begyndt om 2 Aar, forbeholder Ministeriet sig en nærmere Udtalelse.

For de Disciple, der følge den matematisk-naturvidenskabelige Retning, behandles Naturlæren saaledes, at den paa den ene Side, som væsentlig Del af Grundlaget for en almindelig Daanelse, kan give en virkelig, om end begrændset Indsigt, ikke i Videnskabens, men i Naturens Væsen og paa den anden Side vise sig som en Del af et Hele ved at støtte sig til Matematikken og igjeu støtte den ved Anvendelsen af dens Sætninger paa Naturens Phænomenier. Behandlingen maa være matematisk der, hvor Stoffets Beskaffenhed naturligt kræver en matematisk Behandling, men dog tillige saaledes, at Experimentet ikke forsømmes, hvor det kan paavise Rigtigheden af de ad mathematisk Vei vundne Resultater, eller hvor det ad Erfaringens Vei fører til at kjende Naturens Love. Physiken maa støttes til det i det foreløbige Kursus alt vundne Udbytte, der bestandig maa vedligeholdes; den bør behandles temmelig omfattende, dog saaledes at man ikke taber sig i videnskabelig Detail, i Kabinetsexperimenter eller i detaillerede

Beskrivelser af Instrumenter. Astronomien meddeles efter en mindre Lærebog, men i Lighed med Physiken paa mathematisk Grundlag. Til dens Brug maa meddeles den sphæriske Trigonometris Grundformler.

For Naturhistoriens Vedkommende er det en Selvfølge, at der kun kan anvises Tid til dette Fag, forsaavidt det kan ske uden Afbræk for de ubetinget foreskrevne Fag og uden Overbebyrdelse af Disciplene. Ministeriet finder det derfor rigtigst, at man foreløbig udsætter det, indtil nogen Erfaring er indvunden, og det saa meget mere, som der ogsaa maa indrømmes Lærerne nogen Tid til at overtænke og forberede et saadant Kursus udover det hidtil satte Maal.

Ved § 7 i den kongelige Anordning af 5. d. M. er det forbeholdt Ministeriet at tage de yderligere Bestemmelser om Sang og Gymnastik. Skjøndt nu Spørgsmaalet navnlig om Gymnastiken af Ministeriet vil blive taget under nærmere Overveielse, maa man dog foreløbig ønske, at Skolerne selv ville bidrage til en kraftigere Udvikling af Gymnastiken ved dertil at anvende nogen af den ved det ugentlige Timetals Indskrænkning indvundne Tid.

6. Bekjendtgørelse om Forandring i Fordringerne ved Afgangsexamen for Realdisciple og ved almindelig Forberedelsesexamen, begge af høiere Grad, af 25. August 1871.

Paa derom af Ministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen under Dags Dato allernaadigst at bifalde, som følger:

Fordringerne ved Afgangsexamen for Realdisciple og ved den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet, begge af høiere Grad, skulle herefter være de samme, som ved Anordningen af 5te August d. A. § 3, jfr. § 2 og Lov af 1ste April d. A. om Undervisningen i de lærde Skoler § 5, ere fast-

satte for Hovedexamen ved Udgangen af 4de Klasse for Disciple, der følge den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, dog med følgende nærmere Bestemmelser:

1. Prøven i Latin bortfalder; derimod prøves der i Engelsk dels i et læst Pensum af mindst 200 Oktavsider, dels i et ikke læst prosaisk Stykke og i det Nødvendige af Grammatiken.
2. Prøven i Tydsk er ikke blot mundtlig, men tillige skriftlig ved en uden Brug af Ordbog udarbejdet let Stil.
3. Prøven i Historie omfatter Alt, hvad der for-dres læst i Skolen indtil Udgangen af 4de Klasse. I den nye Form afholdes ovennævnte Examina første Gang i Sommeren 1873.

Medens den ved Bekjendtgjørelse af 18de September 1855 § 8 for Pharmaceuter befalede Prøve i Latin forøvrigt vedbliver, bortfalder den dog for dem, der have bestaaet Hovedexamen ved Udgangen af 4de Klasse i en lærd Skole og ved samme i mundtlig Latin mindst have opnaaet Karakteren „godt“.

Hvilket herved bringes til almindelig Kundskab.

7. Bekjendtgjørelse om Karaktergivningen ved Afgangsexamen for Realdisciple af 25. August 1871.

Efter den Ministeriet ved allerhøieste Resolution af 2den September 1855 dertil givne Bemyndigelse vil Ministeriet herved have fastsat, at de i Bekjendtgjørelse af 9de August d. A. truffne Bestemmelser om Karaktergivningen m. v. ved de lærde Skoler ogsaa skulle være gjældende ved Afgangsexamen for Realdisciple og ved almindelig Forberedelsesexamen ved Universitetet, begge af høiere Grad.

Ved bemeldte Examiners gives i hvert af følgende Fag: Modersmaalet, skriftlig, Tydsk, mundtlig og skriftlig, Fransk, Engelsk, Naturhistorie, Geographi, Historie, Arithmetik, mundtlig og skriftlig, Geometri,

mundtlig og skriftlig, og Naturlære 1 Karakter, hvis Værdi fordobles i Engelsk.

Udfaldet af Prøven betegnes ved „Bestaaet“, hvortil fordres 33 Points. Til „Bestaaet“ kan føies „med Udmærkelse“, naar der opnaas 83 Points. I Examensvidnesbyrdet indføres Fagkaraktererne.

Hvilket herved bringes til almindelig Kundskab.

8. Cirkulære til Rektorerne ved samtlige de lærde Skoler af 26. August 1871.

Ved allerhøieste Resolution af 25de d. M. er der givet Ministeriet Bemyndigelse til at ordne Realundervisningen i de lærde Skoler saaledes, at denne saavidt, som det lader sig forene med dens særlige Karakter, slutter sig til Undervisningen for de studerende Disciple. Ministeriet skal derfor, med Henvisning til de to under Gaars Dato udgaaede Bckjendtgjørelser dels angaaende Forandring i Fordringerne ved Afgangsexamen for Realdisciple og ved den almindelige Forberedelsexamen, begge af høiere Grad, dels om Karaktergivningen ved bemeldte Examina, herved meddele Følgende til fornøden Iagttagelse:

De i Lov af 1ste April d. A. om Undervisningen i de lærde Skoler §§ 2 og 4 indeholdte Bestemmelser om Nedlæggelsen af de to nederste Klasser og Indskrænkningen af Undervisningen til 30 ugentlige Timer finde ogsaa anvendelse for Realdisciplene.

Den øverste toaarige Realklasse bliver at dele i to etaarige Klasser.

Optagelsesprøven for Realdisciple bliver den samme, som er bestemt for studerende Disciple ved Anordningen af 5te d. M.

I alle Fag, som ere fælles for Realdisciplene og de studerende Disciple, skal — forsaavidt Discipeltallet ikke derfor lægger nogen Hindring i Veien — Undervisningen ogsaa være fælles.

Af det Skolerne tilstillede Udkast til en Lektions-

plan for Realklasserne*), beregnet paa 30 ugentlige Timer, vil det fremgaa, hvorledes man har tænkt sig

*) Det nævnte Udkast til en Lektionsplan for Realklasserne tilstilledes Skolerne ved den i Kirke- og Undervisningsministeriets Cirkulære af 9de August omtalte Skrivelse af 12te Juli d. A. sammen med Udkastet til en Plan for Fag- og Timefordelingen for de lærde Skolers studerende Disciple, se Ministerialtidendens Nr. 38 A Side 157, og den i Noten sammesteds fra den nævnte Skrivelse optagne almindelige Udtalelse gjalt ogsaa om det paagjældende Udkast, der var udarbejdet af den der omtalte Kreds af Mænd. Ved at fremsende dette Udkast yttrede Ministeriet derhos allerede foreløbig, at Undervisningen for de lærde Skolers særlige Realdisciple formentlig lod sig ordne saaledes, at disse Disciple, kunde i de fremtidig tvende første Realklasser (hidtil 3die og 4de Realklasse) følges med Disciplene i henholdsvis 1ste og 2den (hidtil 3die og 4de) studerende Klasse og i de tvende følgende Realklasser (3die og 4de, hidtil 5te Realklasse) med de tilsvarende studerende Klassers Disciple af den mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling i samtlige Fag undtagen selvfølgelig i Latin, hvilket Fags Timer for Realdisciplene vilde blive at anvende til Engelsk samt til Tydsk, Historie, geometrisk Tegning og Skrivning. Udkastet, der netop var udarbejdet med denne Tanke for Øie, gik iøvrigt ud paa følgende Fordeling, hvorved bemærkes, at „St.“ og „R.“ i samme betegnelse særlige Timer henholdsvis for de studerende og for Realdisciplene, og at „F.“ derimod betegner Fællestimer, hvoraf dog de med en Stjerne mærkede kun ere tænkte som Fællestimer med de studerende Disciple af den mathematisk-naturvidenskabelige Retning:

	1ste Klasse.	2den Klasse.	3die Klasse.	4de Klasse.
	St. F. R.	St. F. R.	St. F. R.	St. F. R.
Dansk	3.	2.	3*	3*
Tydsk	2. 1.	2. 1.	2. 1.	2. 1.
Fransk	3.	3.	2.	2.
Engelsk	3.	4.	3.	3.
Latin	6.	8.	7.	8.
Religion	2.	2.	3.	
Historie	2.	2.	3.	2. 1.
Geografi	2.	2.	1.	2.
Naturhistorie	2.	2.	2.	2.
Naturlære			2*	2*
Mathematik med Regning og geom. Tegn.	6.	6.	6*	7*
Tegning	2.	2.	2.	2.
Skrivning	2.	1. 1.	1	1.
	6. 24. 6.	8. 22. 8.	8. 22. 8.	8. 22. 8.

det Antal Timer, som gives de studerende Disciple i Latin, anvendt til den særlige Undervisning for Realdisciplene.

9. Cirkulære til samtlige Rektorer og Bestyrere af private Latin- og Realskoler af 19. Oktober 1871.

Bestemmelsen i Lov Nr. 22 af 4de Februar d. A. om Indpodning af Kokopper § 2, at den, der forestaar en Skole, offentlig eller privat, skal i Skoleprotokollen have en Rubrik, hvori indføres, om Barnet er indpodet og af hvem m. V., og at Skolekommisionen een Gang aarlig har at gennemse denne Protokol og bevidne, at dette er sket, og i manglende Fald at gjøre fornøden Anmeldelse for Stedets Politimester, har givet Anledning til en Forespørgsel hos Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet fra Rektor ved en lærd Skole, om en saadan Skole er underkastet nysnævnte Kontrol.

Efterat Ministeriet i denne Anledning har brevexlet med Justitsministeriet, skal man til behagelig Efterretning og fornøden Iagttagelse herved tjenstligst meddele, at det ovennævnte Spørgsmaal maa besvares bekræftende.

10. Cirkulære til samtlige Rektorer ved de lærde Skoler og Bestyrere af private Latin- og Realskoler, af 26. Oktober 1871.

En af Rektorerne ved de lærde Skoler har begjært Ministeriets Bestemmelse om, hvilke Fordringer der efter Anordning Nr. 124 af 5te August d. A. § 3 Nr. 8. ved den skriftlige Prøve ved 4de Klasses Hovedexamen kunne stilles til Disciplene i Mathematik, forsaavidt der skal forelægges dem en Opgave angaaende en simpel geometrisk Konstruktion eller en geometrisk Sætning, som falder ind under lette Anvendelser af, hvad der er læst.

Efterat Ministeriet herom har brevvetlet med Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, er Spørgsmaalet blevet afgjort derhen, at det herfra vil blive paaset, at der ikke gives andre Konstruktionsopgaver end saadanne, der allerede hidtil ere blevne ansete for indbefattede i det geometriske Kursus som gaaende ud paa Løsning af deri optagne Problemer uden Spørgsmaal om anden Tegning end den nødvendige simple Oplysning ved Linier med Passer og Lineal. Hertil har Ministeriet dog føiet, at dette ikke udelukker, at der kan blive givet Disciplene af den mathematisk-naturvidenskabelige Retning en herfra forskjellig Opgave (en særlig Konstruktions- og Tegneopgave) paa Grundlag af den dem meddelte særlige Undervisning i geometrisk Tegning.

Hvilket Ministeriet ikke har villet undlade at meddele til behagelig videre Underretning.

II. Skrivelse fra Ministeriet til Rektor for Aarhus Kathedralskole af 30. November 1871.

I behagelig Skrivelse af 20. f. M. har Hr. Professoren begjært Kirke- og Undervisningsministeriets Resolution med Hensyn til efternævnte to Spørgsmaal:
om en Discipel kan tage Realafgangsexamen af høiere Grad og dimitteres uden at være konfirmeret, forudsat at han hører til Folkekirken og agtes siden konfirmeret;

om en Discipel under samme Forudsætning kan opflyttes i 7de Klasse uden at være konfirmeret.

Efterat Ministeriet om Sagen har brevvetlet med Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, skal man herved tilbagemelde, at, skjøndt det maa erkjendes for ønskeligst, at Disciplene ikke afslutte deres Skolegang ved Realafgangsexamen, uden at de ved Konfirmationsforberedelsen have faaet den for deres Alder passende religiøse Paavirkning og Udvikling, og skjøndt det er saa langt fra, at Ministeriet har tænkt sig, at Konfirmationsforberedelsen skulde for Skolearbeidets Skyld udskydes, at meget mere Ministeriets Cirkulære af 9.

August d. A. gaaer ud fra den almindelige Forudsætning, at Disciplene endog paa et tidligere Stadium ere blevne konfirmerede, finder Ministeriet dog, at det ikke kan negtes den Discipel, som iøvrigt opfylder Betingelserne for at underkaste sig Realafgangsexamen, at indstille sig til Prøven, alene fordi han ikke er konfirmeret. Af samme Grund formener Ministeriet ogsaa, at Oprykningen i 7de (den nye 5te) Klasse ikke ubetinget bør gjøres afhængig af, at Disciplen forinden er bleven konfirmeret.

12. Skrivelse fra Ministeriet til Rektor for Frederiksborg lærde Skole af 11. December 1871.

I tjenstligst Svar paa Hr. Rektorens Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 28. f. M. om Fortolkningen af Nr. 3 i Bekjendtgjørelse Nr. 127 af 9. August d. A. om Frier ved de lærde Skoler, skal Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet herved melde, at der Intet findes at være til Hinder for at udvide Pintseferien med een, to eller tre Dage, naar blot det tilsvarende Dageantal afkortes i Juleferien.

13. Skrivelse fra Ministeriet til Vordingborg Realskole af 13. Januar 1872.

Med Hensyn til at De i Skrivelse af 12. Novbr. f. A. har forespurgt, om hele Verdenshistorien og Nordens Historie skulle være gennemgaaede til Udgangen af de lærde Skolers (nye) 4de Klasse, og, i bekræftende Fald, har bedet om Veiledning med Hensyn til Lærebøgerne, skal Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet efter Brevvexling med Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler herved tilbage melde, at Historien i sin Helhed maa være gennemgaaet inden det nævnte Tidspunkt, ved hvilken Afslutning for Realisternes Vedkommende finder Sted,

idet man tilføier, at som Lærebøger hidtil ere benyttede Bohrs og Bloch-Thriges Bøger, hvis Stof dog for det omhandlede Kursus noget maa afkortes i enkelte Punkter, navnlig i den nyeste Historie, men at, saavidt Ministeriet bekjendt, en sammenhængende, noget kortere, netop paa dette Kursus beregnet historisk Lærebog er under Udarbeidelse.

14. Skrivelse fra Ministeriet til Bestyrerne af Værnedamsveiens Latin- og Realskole af 15. Jan. 1872.

Foranlediget ved de Herrers Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 29. f. M., om Bestemmelsen i § 8 af Bekjendtgjørelsen af 18. September 1855, at vedkommende Skole ogsaa kan prøve Realdisciple i det Pensum Latin, som fordres for Adgang til farmaceutisk Examen, ogsaa gjælder de private Skoler, som have Ret til at holde Realafgangsexamen, skal Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet herved tilbagekomme, at dette maa besvares bekræftende, hvorhos man med Hensyn til Prøvens Omfang m. v. skal henvide til Bekjendtgjørelserne af 1. Aug. 1857, § 6, 28. Mai 1859 § 1 Litr. h (jfr. Lindes Meddelelser om Skolevæsenet for 1849—56 S. 184—6) og af 12. Marts 1861 Post 7 (jfr. Lindes Meddelelser om Universitetet for 1857—63 S. 119) og tilføie, at Attesten om Prøven udstedes uden Betaling.

15. Skrivelse fra Ministeriet til Rektor for Aarhus Katedralskole af 29. Februar 1872.

I behagelig Skrivelse af 6. f. M. har Hr. Professoren forespurgt om, hvilket Antal Disciple, der maa anses for det største, som kan undervises sammen, eller naar en Deling af en Klasse kan finde Sted.

Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, med hvem Ministeriet har brevvexlet, har ligesom Hr. Professoren som Momenter, der herved maa komme i

Betragtning, fremhævet Lokalernes Størrelse, Fagenes Eiendommelighed, Lærernes Individualitet og ved Siden heraf tilføiet Disciplenes nogenlunde ons Standpunkt. I sidste Henseende har han gjort den Bemærkning, at, ligesom Lærerne maa bestræbe sig for ved klart og indtrængende Foredrag at vække Disciplenes Agtpaaivenhed og fremkalde det fornødne Liv i Undervisningen, saaledes bliver det en Nødvendighed fremtidig strengere at paase, at ingen Discipel oprykkes i en høiere Klasse, naar han i det Hele er for meget under Klassens Totalstandpunkt. Herigjennem kommer Undervisningsinspektøren til, at et Antal af 25 Disciple kan sættes som det omtrentlige Maximum med Forbehold af nogen Modifikation under særlige Forhold, maasko ogsaa Deling i et enkelt Fag.

Denne Udtalelse kan Ministeriet i alt Væsentligt tiltræde, dog at det særlige maa forbeholde sig de Modifikationer, som i de konkrete Tilfælde maatte frembyde sig, og som maatte fremhæves, naar Sagen — hvad altid maa være Tilfældet, førend en Klasse­deling finder Sted — forelægges Ministeriet til Afgjørelse.*)

*) Anledningen til denne Forespørgsel var Ordene i Cirkulæret til Rektorerne af 26de August 1871 (s. ovenfor S. 28), at „i alle Fag, som ere fælles for Realdisciplene og de studerende Disciple, skal — for saa vidt Discipeltallet ikke lægger nogen Hindring i Veien — Undervisningen ogsaa være fælles.“ Antallet vil nemlig ofte, i det mindste her i Skolen, faa en afgjørende Bestemmelse af, hvor mange Klasser der bliver og hvor mange Lærerkrafter der er Brug for, og dette vil allerede iaar komme til Anvendelse.

16. Oplysninger om Discipelfrekvensen og Beneficiefordelingen for Skoleaaret 1871—72.

1. Discipelfrekvensen.

	1ste Klasse.		2den Klasse.		3die Klasse.		4de Klasse.		5te Klasse.		6te Klasse.		7de Klasse.	
	(St.)	(R.)	(St.)	(R.)	(St.)	(R.)	(St.)	(R.)	(St.)	(R.)	(St.)	(R.)		
Metropolitanskolen.....	45	29		28		22		28		15		32	199	
Frederiksborg Skole.....	8	13		13	(8)	13 (5)	(10)	14 (4)		6		7	74	
Roskilde —	14	27	(21)	41 (20)	(20)	31 (17)	(11)	16 (5)		9		21	159	
Rønne —	13	16	(4)	14 (10)	(3)	14 (11)	(3)	10 (7)		„		„	67	
Odense —	19	40	(7)	24 (17)	(16)	27 (11)	(19)	36 (17)	(17)	28 (11)		19	193	
Nykjøbing —	16	8	(8)	10 (2)	(9)	13 (4)	(6)	12 (6)		8		14	81	
Aalborg —	25	26	(9)	26 (17)	(10)	25 (15)	(3)	16 (13)	(7)	16 (9)		12	146	
Aarhus —	10	29	(12)	29 (17)	(10)	33 (23)	(7)	34 (27)		9		18	162	
Ribe —	13	6		9		9		5		4		9	55	
Viborg —	13	8	(14)	22 (8)	(14)	19 (5)	(5)	13 (8)		8		3	86	
Randers —	13	10	(12)	17 (5)	(9)	15 (6)	(8)	16 (8)	(7)	10 (3)		7	88	
Horsens —	11	11	(7)	18 (11)	(8)	19 (11)	(7)	17 (10)		7		13	96	
	200	223	(94)	251 (107)	(107)	240 (102)	(79)	217 (105)	(31)	120 (23)		155	1406	
³⁸ Sorø —	16	25	(14)	28 (14)	(19)	38 (19)	(7)	32 (25)		12		17	168	
	216	248	(108)	279 (121)	(126)	278 (121)	(86)	249 (130)	(31)	132 (23)		172	1574	

NB. (St.) betegner: „studerende Disciple“, (R.) betegner: „Realdisciple“.

2. Fordelingen af Beneficiær:

	Metropolitan- skolen.	Frederiksb. S.	Roskilde S.	Rønne Skole.	Odense Skole.	Nykjøbing S.	Aalborg S.	Århus Skole.	Ribe Skole.	Viborg Skole.	Randers S.	Horsens S.	Ialt.	Procent af Bene- ficiærpladserne.
Discipeltallet i Oktober 1871.....	199	74	159	67	193	81	146	162	55	86	88	96	1406	
Antallet af extraordinære Grøtister...	6	3	"	3	6	9	7	2	4	2	5	5	52	
Til Rest	193	71	159	64	187	72	139	160	51	84	83	91	1354	
Antallet af Beneficiærpladserne (for Me- tropolitanskolen $\frac{1}{20}$, for Rønne Skole $\frac{1}{3}$, for de øvrige Skoler $\frac{1}{6}$ af Di- scipeltallet)	10	12	27	21	31	12	23	27	9	14	14	15	215	
Disse vare fordelte saaledes.														
Sønner af														
1) Næringsdrivende.....	2	3	8 + $\frac{1}{2}$	10	6 + $\frac{3}{2}$	7	7 + $\frac{1}{2}$	17 + $\frac{1}{2}$	4	8	4 + $\frac{5}{2}$	3 + $\frac{1}{2}$	89 + $\frac{1}{2}$	41
2) kommunale Bestillingsmænd, Skole- lærere og Pensionister.....	2	3	2 + $\frac{1}{2}$	1	11 + $\frac{1}{2}$	1	2	2	1	2	4	4 + $\frac{3}{2}$	39 + $\frac{1}{2}$	18
3) Embedsmænd	4	2	3	1	2 $\frac{1}{2}$	1	5 + $\frac{1}{2}$	4	2	2	1 + $\frac{1}{2}$	2 + $\frac{1}{2}$	29 + $\frac{1}{2}$	14
4) Jordbrugere	"	"	2	5	2	2	5	1	"	"	"	2	19	10
5) Enker (efter alle Klasser).....	2	4	5 + $\frac{3}{2}$	4	6 + $\frac{3}{2}$	1	3	2	2	2	2	1 + $\frac{1}{2}$	37 + $\frac{1}{2}$	17
Ialt Beneficiærpladser.....	10	12	27	21	31	12	23	27	9	14	14	15	215	

NB. Brøkerne betegne, at nogle Fripladser vare delte hver i to halve Pladser.

Under „Næringsdrivende“ ere her henregne Prokuratorer, praktiserende Læger, Landinspektører, private Fuldmægtige og andre private Betjente, og under „Jordbrugere“ ere henregne Godseiere, Gaardmænd, Husmænd, Forpagtere, Forvaltere osv.

De 29 $\frac{1}{2}$ Beneficiærpladser for Sønner af Embedsmænd faldt med 21 $\frac{1}{2}$ Pladser paa geistlige, med 4 paa civile og med 4 paa militære Embedsmænds Sønner.

II.

Bemærkninger til de foregaaende Aktstykker.

1. Lovens § 1 bestemmer Tvedelingen. At det ikke blev til en Tredeling maa anses for et stort Held. Trods praktiske Skolemænds Advarsler (jfr. mit Indlæg i „Dagbladet“ for 28. Febr. 1871) var der et Parti i Folketinget, som saa ivrigt ønskede at sætte denne igjennem og at faa en nordisk eller historisk og nordisk-sproglig Skole oprettet, at dette endog blev vedtaget ved Sagens 3die Behandling i Tinget. Da Ministeriet og Landstinget ikke vilde gaa ind herpaa, blev der pludselig og i det sidste Øjeblik sluttet en Kompromis, hvorved Loven gik igjennem i sin nuværende Skikkelse, som derfor ikke kunde blive uden Spor af den hastige Affattelse.

§ 2 fastsætter „sex etaarige Klasser“, saaledes at Skolens nuværende to nederste Klasser bortfalde — en Bestemmelse, som vistnok alle Skolemænd meget beklage. Det var oprindelig Folketingets Hensigt at nedlægge de fire nederste Klasser efter det ligesaa idealt skønne, som i Praxis udførlige Princip, at alle skulde have Fællesundervisning til en vis Alder (14 Aar) og først derefter begynde at studere; derfor indskrænkede man sig formodenlig til kun at holde paa de to Klasser (nuværende 3die og 4de Kl.), idet man troede at maatte ofre de to nederste. Siden har det været troet, at der vilde kunne gjøres endnu et Forsøg paa at bevare disse ved at optage et Forslag paa Finansloven, naar det paavistes 1) at de to nederste Klasser ere de bedst besøgte, altsaa de der betale sig bedst, idet de fuldstændig kunne bære Udgifterne, medens de højere Klasser koste Staten langt mere paa Grund af det ringere Discipeltal og de dyrere Lærere; 2) at det er et almindeligt Ønske af Skolerne at beholde dem, fordi det er at befrygte, at man van-

skelig vil kunne faa tilstrækkelig forberedte Disciple fra privat Undervisning eller private Skoler, i det mindste i Provindserne. Endelig er der endnu nogle, som endnu ikke have opgivet alt Haab om, at det maatte lykkes dog foreløbig at beholde nuværende 2den Klasse indtil det har vist sig, hvorledes det vil gaa ved Nedlæggelsen af 1ste Klasse iaar, for at der ikke paa én Gang skal gjøres et saa stort Spring, som uden at være tilstrækkelig forberedt kan blive til stor Skade. At der virkelig ikke er de Forudsætninger tilstede, hvorpaa denne Indretning skal hvile for at Undervisningen kan fremmes tilbørligt, indses noksom af den Kjendsgjerning, at (saa vidt jeg ved) i alle de Byer, hvor der findes lærde Skoler, have nogle af disses yngre Lærere ansøgt og faaet Tilladelse til at oprette private Forberedelsesklasser eller Skoler, og at Ministeriet, hvor det lod sig gjøre uden at overtræde Loven, har tilladt Bibeholdelse af begge de nederste Klasser (i Rønne Skole) eller dog af 2den Klasse (Herlufsholm). Erfaringen har vist, at der selv i Kjøbenhavn, hvor ogsaa alle de private lærde og Realskoler begynde med Klasser, der endog staa under de offentlige Skolers nuværende nederste Klasser, intetsteds findes saadanne Forberedelsesskoler. Privatskolerne kunne i og for sig være gode, stundom maaske endog fortrinlige, men de forfølge næsten altid et andet, eget Maal, der ikke er afpasset efter de lærde Skolers Fordringer. For disse vil det derfor være den bedste, næsten eneste Udvej til at erstatte Nedlæggelsen af de to nederste Klasser, naar der danner sig enten af Skolens Lærere eller maaske ogsaa af andre Skoler, der udelukkende ere Forberedelsesskoler til den lærde Skole. De andre Privatskoler maa jo ønske at beholde deres Lærlinge saa længe som muligt, medens Latinskolerne maa ønske at faa Drengene saa tidligt som muligt; og jo ældre en Dreng

er, som indmeldes, altsaa til jo højere en Klasse, desto større bliver Vanskeligheden ved den ujævne, i alt Fald med Skolens uoverensstemmende foregaaende Undervisning.*) Allerede ifjor Sommer ansøgte to af Aarhus Kathedralskoles Lærere om Tilladelse til at oprette en Forberedelsesskole og fik denne, men af flere Grunde kom det ikke til Udførelse strax; nu derimod er det lykkedes at danne en saadan ved en Forening mellem flere af Lærerne og en alt bestaaende Privatskole, og jeg vil raade alle dem, der agte at sætte Sønner her i Skolen, navnlig af Byens Folk, til ubetinget at foretrække denne Forberedelse, der i et og alt bliver beregnet paa Latinskolen med dette bestemte og udelukkende Maal for Øje. Folk paa Landet kan jeg kun give det Raad, at de itide sætte sig i Forbindelse med Skolen og saa vidt muligt indrette deres Børns Undervisning efter den Anvisning, der herfra altid med Beredvillighed vil blive givet. Iaar optages altsaa ikke yngre Disciple end til 2den Klasse, og til næste Aar ikke yngre end til nuværende 3die Klasse (i 11—12 Aars Alder), med mindre det skulde lykkes at faa Nedlæggelsen af 2den Klasse udsat.

Naar det i denne §s sidste Passus hedder: „i Skoler, hvor Elevantallet i de to øverste Klasser ikke overstiger 20, kan Ministeriet bemyndige Rektor til midlertidig at samle dem i 1 Klasse“, da er denne Bestemmelse noget uklar. Skal denne Foranstaltning udgaa fra Ministeriet, der maa se Sagen fra det økonomiske Synspunkt, eller fra Rektor, der maa have

*) Jeg kunde nævne de forunderligste Exempler, hvis jeg ikke turde forudsætte, at andre have truffet lignende. Det er ikke blot almindeligt, at Drengene indmeldes, som have læst Engelsk i flere Aar, men slet ikke Fransk og meget lidt Tysk; der er endog dem, der have læst Fysik, men ikke kan regne med Bræk, knap med hele Tal. I det hele er den grammatikalske Forberedelse næsten altid ringe.

Skolens og Undervisningens Tarv for Øje? Ordet kan synes ogsaa at angive, at det ikke altid skal ske; og naar Rektor kan bemyndiges, synes dermed givet, at han maa andrage derom, hvis han ønsker det, og at det ikke skal ske, hvis han er derimod. Som Discipeltallet for Tiden stiller sig og i den nærmeste Fremtid synes at ville stille sig (se den Side 35 anførte Liste over de forskjellige Skolers Disciple, navnlig i Mellemlklasserne), ville de fleste Skoler ikke faa 20 Disciple i de to øverste Klasser; selv de større have ofte langt færre i Mellemlklasserne; og naar der tillige skal tages Hensyn til Delingen i de to Arter af Disciple, af hvilke den ene maa forlade Skolen i de to sidste Aar, naar denne ikke har den Retning han agter at følge, vil næppe andre end de dobbelte Skoler faa 20 Disciple i de to øverste Klasser. Hvis det af de finansielle Grunde ikke tilstedes at holde Klasser paa nogle faa Disciple, vender man altsaa tilbage til den gamle toaarige 7de Klasse, som imidlertid maa deles i visse Fag, og i Fremtiden endnu nødvendige deles end hidtil, navnlig i Mathematik, Naturlære, foruden nogle særskilte Repetitionstimer i Latin, Græsk og Historie. Og skal i de dobbelte Skoler Tallet 20 gjælde begge Afdelinger i begge Klasser eller hvorledes er det at forstaa? Den midlertidige Samlen vil ogsaa frembyde Vanskelighed med Hensyn til Lærerkrafterne, saa at der i et Aar eller maaske endog i en Del af et Aar (ved Bortgang af Disciple i Utide) vil behøves flere Lærere end i et andet — et Spørgsmaal, som endnu stærkere kommer frem, naar Talen bliver om Realklassernes Forbindelse med de studerende eller Afsondring fra dem efter Discipeltallet.

§ 3. De her givne Aldersbestemmelser ere ledsagede af saadanne Undtagelser, at der egenlig ikke eksisterer bestemte Regler, men Afgjørelsen ganske

overlades til Rektor. Derfor er der med Føje i Cirkulæret til Rektorerne indskærpet Varsomhed med Aldersdispensation, og Ministeriet har forbeholdt sig en Kontrol ved at der i hvert Aars Program skal indføres de ny optagne Disciples Fødselsdag og Fødselsaar. Det er en Selvfølge, at Rektorerne maa være nøjeregnende ogsaa i dette Punkt; thi Erfaring har ofte nok vist, at den for tidlige Optagelse sjælden fører til det forønskede Maal, men at saadanne alt for unge Drengene i Reglen maa sidde over i en eller anden Klasse, ofte ikke af Mangel paa Flid, men Modenhed i det Hele, og at alle Parter havde været bedst tjente med ikke at ville forcere dem frem før Tiden. Dog gives der naturligvis Tilfælde, hvor en Undtagelse bør gjøres.

§ 4. Undervisningsfagene blive de samme som hidtil med følgende Undtagelser: 1) at Hebraisk ganske bortfalder, 2) at Oldnordisk optages som befalet Fag for alle, 3) at de nyere Sprog, nemlig Fransk og Engelsk stilles noget anderledes, hvorom mere nedenfor, 4) at Religionsundervisningen afsluttes ved Konfirmationen, 5) at de mathematiske Fag bortfalde i de to sidste Aar for den klassiske Linie, medens de i denne Tid forstærkes for den mathemathisk-naturvidenskabelige Linie, 6) at Naturhistorie for sidstnævnte Linie ønskes fortsat i de 2 sidste Aar ud over den hidtil gjældende Grænse, 7) at Gymnastikundervisningen udvides.

Naar det ugenlige Timetal derhos er indskrænket til 30 istedenfor 36 Timer, og man meget stærkt har holdt derpaa som en stor Forbedring, da frygter jeg for, at denne dels er noget illusorisk, dels nominel (jfr. nedenfor ved Omtalen af Timetabellen). Tidligere indbefattedes Sang (2 Timer) i de 36, og der var færre Gymnastiktimer; naar disse nu forøges (fra 2 til 4, maaske 6), og det derhos var en Kjendsgjerning,

at Skolerne stræbte saa vidt muligt at holde det samlede Timetal, især for de lavere Klasser, indenfor 36, bliver Forskjellen ubetydelig, for de nederste Klasser forsvindende. — En anden Sag, som dette mulig kan faa Indflydelse paa, er Indførelsen af samlet Skoletid, som jeg for min Del altid har holdt paa og som alle, der have prøvet den — saa vidt jeg ved — ere tilfredse med og aldrig have fundet sig foranledige til at opgive, som bestandig vinder større Udbredelse ogsaa udenfor Kjøbenhavn, og som man selv i Tyskland begynder at indføre efter vort Forbillede.*) At fordele 5 Læsetimer (med 3 og 2) paa Forniddag og Eftermiddag, synes dog urimeligt, tilmed da Folks Spisetid i Byerne mere og mere nærmer sig Kl. 2 eller endog er sildigere.

§ 5. Delingen, der bliver fuldstændig i 5te og 6te Klasse, indtræder allerede i 3die og 4de Klasse med 5 Timer (Græsk og realistiske Fag), saa at den mathem.-naturvid. Linie aldeles ikke kommer til at læse Græsk, medens den skal læse Latin i 4 Aar. Af de 5 ugentlige græske Timer anvendes de 4 til Mathematik og Naturlære, 1 er henlagt til Dansk i disse to Klasser „for at befæste og udvide den historisk-sproglige Udvikling“, saaledes som er udtalt i Cirkulæret til Rektorerne angaaende de 3 og 2 Timer om Ugen for den mathem.-naturvid. Linie i 5te og 6te Klasse. (Her i Skolen har jeg selv iaar begyndt at læse denne Time i 5te (ny 3) Klasse og forsøgt ved at gennemgaa den græske Mythologi, ved at lade Disciplene oplæse Oversættelse af Homer og andre græske Digtere, ved Forevisning af Billeder henhørende til den græske Kunst, ved Forklaring af forskjellige Sider af Livet i Oldtiden at give en fyldigere og klarere Forstaaelse. Nogen

*) Jeg har modtaget Forespørgsel derom fra flere Steder, f. Ex. Dr. Sattler i Bremen, endog helt nede fra Sydtyskland.

bestemt Plan har jeg endnu ikke kunnet lægge for Fortsættelsen af denne friere Undervisning, der skal fortsættes for den mathem.-naturvid. Linie; men der vil næppe mangle Stof til en vækkende og belærende Beskæftigelse, selv om der ikke fordres tilegnet et bestemt Kundskabsstof, hvorfor der skal gjøres Rede ved en Examen).

Naar det derefter hedder: „efter Undervisningsministerens Bestemmelse kan et af de levende Sprog gjøres til et valgfrit Fag,“ da viste der sig strax store praktiske Vanskeligheder derved. I Skrivelse til Kommissionens Medlemmer ytrer Ministeriet: „med Hensyn til det valgfri Sprog, kan der efter den Stilling, der ved Lovens § 6 er foreskrevet det franske Sprog, ikke være Tale om Fritagelse for dette. Skulde der altsaa tillades et Valg (nl. i 3. og 4. Klasse), maatte dette være mellem Engelsk og Tysk. Men herved vilde det Valg anticiperes, som i Lovens § 6 henlægges til 5te og 6te Klasse, og det vilde desuden medføre Nødvendigheden af i Mellemlklasserne at give Undervisning i alle tre levende Sprog ved Siden af de to gamle for den ene Række af Disciple, hvilket Ministeriet finder utilraadeligt. For at undgaa disse Ulemper anser Ministeriet det rigtigst ikke at gjøre Brug af den i Lovens § 5 til Ministerens Bestemmelse overladte Valgfrihed, men derimod at fastsætte, at Undervisningen i Engelsk skal udsættes til 5te og 6te Klasse, hvor det tillades Disciplene at gjøre Valget mellem (Fortsættelse af) Tysk og Engelsk.“ I den kongl. Anordning er Sagen afgjort paa denne Maade, og i Cirkulæret til Rektorerne tilføjes derom: Da der ved Lov af 1. April d. A. er givet Disciplene i 5te og 6te Klasse Valget mellem Tysk og Engelsk, er det en Selvfølge, at kun det ugenlige Timetal, som hertil henlægges for det ene af Fagene, bliver at henregne under de 30 ugenlige Timer, som ikke maa

overskrides, og at den Discipel, som har valgt det ene af Fagene, ikke kan gjøre Fordring paa at deltage i Undervisningen i det andet Fag.“ Det vil ses heraf, at der ikke bliver gjort synderlig Forandring i den hidtil gjældende Indretning af dette Punkt; kun bliver Fransk at drive videre end hidtil (for den klassiske Retning ogsaa ved Stil) gennem de to øverste Klasser og som Examensfag; hvorimod Tysk bliver afsluttet og Engelsk begyndt ligesom hidtil ved Overgangen fra 4de Kl. til 5te Kl. (hidtilværende 6te og 7de Kl.), og det første bliver Examensfag ved Afslutningen af 4de Kl., det sidste ved Afgangsexamen. Kun bliver der den Forskjel, at, skjønt det vel kan antages som det almindelige, at Disciplene ville afslutte Tysk som hidtil to Aar før Afgangsen og i de to sidste Aar læse Engelsk, er der dog en Mulighed for at enkelte ville fortsætte Tysk og slet ikke lære Engelsk, om just ikke af Forkjærlighed for Sproget, saa snarere af Mangelighed, idet de antage, at det vil være lettere at fortsætte et fra Barndommen af læst Sprog end at begynde paa et nyt. For at forhindre, at slige Hensyn skulde gjøres gjældende, er der i den kongl. Anordning fastsat, at i Tysk „fortsættes Læsningen af vanskeligere Forfattere“, og ved Afgangsexamen skal Prøven bestaa i Oversættelse af „to vanskeligere Stykker, et prosaisk og et poetisk“ — naturligvis af ikke læste Forfattere. Meningen er vistnok ikke at ville afskrække fra Tysk, men kun at gjøre Prøven lige saa vanskelig som den i Engelsk. — Om Retsvirkningen af bestaaet Aarsprøve i 4de Klasse lige med Realafgangsexamen af højere Grad kommer jeg nedenfor til at tale.

§ 6. Her, hvor Delingen mellem de to Retninger egenlig fremtræder, med visse Fællesfag og særlig paa den ene Side de gamle Sprog, paa den anden Side Mathematik, viser det sig, at Naturlære vel skal

læres af alle, men i en større Maalestok (og matematisk) af den ene Retning, der ogsaa skal have „et Afsnit af Naturhistorien, hvor Omstændighederne tilsteder det.“ Dette sidste Udtryk tillader forskjellige Fortolkninger, saa at man har været noget usikker om, hvorledes denne Undervisning kunde og burde iværksættes. I den kongl. Anordning § 4, c, 3 hedder det: „I Naturhistorien tilbydes foreløbig kun Undervisning i Mineralogi i 5te Klasse som frit Fag og uden at være Gjenstand for nogen Afgangsexamen“; men i Cirkulæret til Rektorerne siges: „For Naturhistoriens Vedkommende er det en Selvfølge, at der kun kan anvises Tid til dette Fag, for saa vidt det kan ske uden Afbræk for de ubetinget foreskrevne Fag og uden Overbebyrdelse for Disciplene. Ministeriet finder det derfor rigtigst, at man foreløbig udsætter det, indtil nogen Erfaring er indvunden, og det saa meget mere, som der ogsaa maa indrømmes Lærerne nogen Tid til at overtænke og forberede et saadant Kursus ud over det hidtil satte Maal.“ — Det vil i Tiden vise sig, hvorledes denne Sag vil blive taget i Skolerne. Her skal jeg kun tilføje, at naar Loven siger: „hvor Omstændighederne tilstede det“, synes den sikkert at betegne de Skoler, hvor Betingelserne α : Lærerkrafter og Apparater ere tilstede, og endelig, at naar der efter de givne Udkast til Timetabeller er 3 og 2 uanvendte Timer om Ugen i 5te og 6te Klasses mathem.-naturvid. Afdeling, da synes Naturhistorie ikke at behøve at bortkastes af Mangel paa Tid. Om et saadant Kursus's Tjenlighed tør jeg ikke have nogen bestemt Mening; jeg ved, at der mellem Naturhistorikerne selv ere meget delte Meninger derom, og at nogle ønske helst at være fri for det hele.

At Afgangsexamen fremdeles skal afholdes ved Skolerne og af Skolerne selv trods den Modstand, dette Punkt fra Begyndelsen fandt, tror jeg at vel alle

Skolemænd ere enige om at glæde sig over. Derved bliver Lærefriheden ikke utilbørlig indskrænket eller Undervisningen tvunget ind paa en uselvstændig Behandling, afpasset efter fremmede Examinatorers Ejenommelighed, eller forledet til at svæve ud til alle Sider og optage en urimeelig Mængde Detail af Frygt for at det skulde fordres ved Prøven.

De skriftlige Opgaver ved Afgangsexamen ere forandrede saaledes, at latinsk Stil bortfalder, men fransk Stil kommer i Stedet (for den klassiske Linie). Mange holdt paa den latinske Stil til det yderste, men Modstanden var for stærk. Ved dens Fald — der noget skal søges erstattet ved en latinsk Stileopgave ved Udgangen af 4de Klasse — er man imidlertid kommet til den Besynderlighed, at man har afskaffet en Prøve, der kunde tilfredsstilles og blev tilfredsstillt indenfor moderate Grænser, men optaget en anden Prøve, der næppe vil kunne præsteres paa en tilfredsstillende Maade. Latin har hidtil været (og bliver formentlig for Fremtiden det samme) det eneste fremmede Sprog der lærtes tilgavns og hvori der kunde fordres en skriftlig Prøve, medens Fransk hidtil ikke har været lært saaledes og efter det Timetal, der fremtidig kan indrømmes dette Sprog, ikke vil kunne læres saa grundigt, at der kan leveres en ordenlig Stileprøve ved Afgangsexamen. Og ved denne franske Stil er der endnu den Besynderlighed, at medens hele Undervisningen i Fransk fra Skolens nederste til dens øverste Klasse skal være fælles, fordres der kun Stil af den ene Retning, nemlig den klassiske. Hvorledes det vil blive muligt for en Lærer at bringe noget ud af en Undervisning (i fransk Stil), naar Halvdelen af Disciplene skal aflægge Prøve, men den anden Halvdel ikke, kan jeg ikke fatte; thi der kan og maa jo ikke indrømmes en særlig Time til Stilskrivning. Men det er heller ingen Hemmelighed, at denne Bestem-

melse i Loven er indkommet ved en Fejltagelse paa Grund af den Skyndsomhed, hvormed den hele Sag blev afgjort i Rigsdagen. Det er sagt offentligt i „Fædrelandet“, hvis Redaktør selv er Medlem af Landstinget, at Bestemmelsen er indkommen paa et urigtigt Sted i Loven, da Stilen selvfølgelig skulde fordres af begge Retninger. Men naar det ved samme Lejlighed ytrede, at Fejlen formentlig uden Vanskelighed vilde kunne rettes ved ministeriel Magtfuldkommenhed, da var dette ikke saa lige en Sag; og da det kom til Stykket, turde Ministeriet vistnok ikke vedtage en forandret Bestemmelse, der stod i aabenbar Modsigelse med Lovens Ord. Om det engang vil lykkes at faa denne Fejl ændret, ved jeg ikke; som Sagen nu staar, har den dog ogsaa fundet sine Forsvarere, idet man har sagt, dels at de skriftlige Opgavers Antal derved bliver lige for begge Retninger, dels at den klassiske Linie, hvis hele Udvikling er mere sproglig, lettere vil kunne løse en slig Opgave end den mathem.-naturvid. Linie, selv om Undervisningen i Fransk er den samme for begge. Men paa den anden Side vil det ikke kunne nægtes, at netop den sidst nævnte Linie væsentlig faar Brug for større Sprogfærdighed i Fransk.

I § 7 bestemmes, at den sproglig-historiske Afgangsexamen skal give Adgang til at indstille sig til alle Fakultetsexaminer, den mathem.-naturvid. kun til polyteknisk, statsvidenskabelig og medicinsk Examen, altsaa ikke til theologisk, filologisk eller juridisk Examen. Herved er der givet den første af Prøverne en Forrettighed, der vistnok vil bevæge mange til at foretrække den; den er desuden ulige lettere end den nuværende Afgangsexamen, da latinsk Stil og Mathematik er taget bort, hvilke Fag vare de egenlige Prøvestene for Dygtighed og Modenhed, og hvori altid de ringeste Karakterer faldt. Den mathem.-naturvid. Prøve vil sikkert kun de (ikke mange) vælge, som have

et bestemt Anlæg for Mathematik (eller maaske en bestemt Mangel i sproglig Retning) og som ere sikre paa at ville studere Polyteknik eller (tildels) Medicin. Hertil kommer den Skoles Indflydelse, hvori vedkommende undervises. De fleste Skoler faa jo kun den ene Retning, og hvis denne — som nedenfor skal søges vist — vel altid bliver den sproglige, vil dette uden Tvivl bestemme mange til ikke at forlade den Skole, hvor han har sit Hjem, naar han lige godt kan blive Student og lige fuldt kan tage fat paa ethvert Studium (de jure); og de facto kan den klassiske Student lige saa godt studere Kameralvidenskab og tildels Medicin som den mathem.-naturvidenskabelige. (Hvilke Fordringer der skulle stilles ved en Extraprøve for Theologer i Latin og Græsk, for Jurister i Latin, naar de ikke ere klassiske Studenter, vil blive fastsat af Ministeriet).

§ 8. De fire Skoler skulle være dobbelte, de øvrige enkelte.*) Men hvilken Retning hver af de enkelte Skoler skal have, afgjøres af Ministeriet. Hvorledes og hvorefter denne Afgjørelse skal træffes, siges ikke, og der rejser sig forskjellig Tvivl i denne Henseende. Det maa selvfølgelig ske efter en Indstilling fra Rektor. Men hvorefter skal denne gaa? Han kan ikke følge en personlig Tilbøjelighed eller Overbevisning (f. Ex. som Filolog), men maa begrunde sit Forslag paa den faktiske Tilstand, det vil sige, hvorledes Forholdet stiller sig mellem de allerede i 3die og 4de Klasse foreløbig delte to Retninger. Men Forholdet kan i et Aar blive et helt andet end i det foregaaende eller efterfølgende, og skal Bestemmelsen tages strax eller i et givet Øjeblik, synes det at komme til at

*) Et Forslag fra en af de mindre Skolers Rektorer om at faa denne Skole indrettet med begge Kursus mod at de to øverste Klasser samledes i en toaarig Klasse, kunde ikke tages tilfølg.

bero paa et rent Tilfælde, hvilken Retning en Skole vil faa. Og at samme Skole skulde kunne skifte Retning efter kortere eller længere Mellemlum (af et eller flere Aar), kan dog heller ikke tænkes, hverken for Publikums eller Lærernes Skyld. — Denne efter min Opfattelse uløselige Vanskelighed vil dog forsvinde, saafremt jeg har Ret i den Antagelse, at alle de enkelte Skoler uden Undtagelse ville ønske og vælge eller nødvendigvis maa føres til at blive klassiske, og ville blive det. Mine Grunde til denne Antagelse ere følgende: 1) Fordi Skolerne allerede engang nærmest ere saadanne, og dette saaledes vil stemme med deres (Rektors og de fleste Læreres) eget Ønske. 2) Fordi Forældre og Disciple i Almindelighed ville ønske det, da denne Retnings Examen er lettere og dog aabner Adgang til alle Sider. 3) Fordi der altid er et langt overvejende Flertal, der har Lyst og Anlæg til de historisk-sproglige Studier, men kun faa som foretrække Mathematik. 4) Fordi ingen vil faa Anvendelse af det udvidede matematiske Kursus til de følgende Studier, undtagen de vordende Polyteknikere og specielle Matematikere. (Jeg tror, at aldrig Halvdelen af et Hold, knap nogensinde en tredie eller fjerde Del vil vælge denne Retning, især) 5) Fordi de som oftest skulle skifte Skole i de to sidste Aar, forlade deres Hjem, for saa vidt dette er i Skolebyen, eller Nærheden af Hjemmet, for saa vidt de, hvad dog er Reglen, have søgt nærmeste Skole. — Uagtet saaledes Mathematiken ved den ny Skoleordning synes at have vundet et langt større Omraade, end den tidligere havde, navnlig paa de gamle Sprogs Bekostning, tror jeg, at i Virkeligheden vil den matematiske Dannelse herefter blive langt ringere og sjældnere end hidtil, naar de fleste afslutte deres Mathematik paa et meget lavere Standpunkt (uden Trigonometri og Stereometri) og, vel at mærke, i en yngre Alder, to Aar før Ud-

gangen af Skolen, medens kun de faa fortsætte Studiet udover det rent elementære, der ogsaa ellers kom til at gaa videre.

Her paatrænger sig ogsaa den Bemærkning, at det for de Disciples Skyld, der i de to sidste Aar skulle søge til en anden Skole end den, hvori de indtil da ere underviste, efter den ovenfor antagne Forudsætning altsaa alle de, der skulle søge en Dobbelt-Skole eller en Skole med den højere mathem.-naturvid. Undervisning, bliver mere nødvendigt end før, ja ganske uundgaaeligt, at de blive underviste i Overensstemmelse med deres Undervisning, med hvem de skulle forenes, at de have naaet samme Standpunkt, gennemgaaet samme Pensa, i visse Fag endog have brugt samme Bøger. For at Overgangen fra en Skoles 4de Klasse til en anden Skoles 5te Klasse skal kunne gaa uden Ulempe, og navnlig for at de Skoler, som have begge Linier og kunne vente at faa ny Disciple fra flere andre Skoler paa det sidste Stade, skulle kunne bringe dem til det foresatte Maal, bliver det ganske nødvendigt, at Undervisningen i de 4 nederse Klasser overalt er fuldkommen konform, ja uniform. I de to sidste Aar kan der da gives et noget friere Spillerum.

Om § 9 og 10 skal her intet videre bemærkes. De fleste Privatskoler i Kjøbenhavn have allerede søgt og faaet Tilladelse til at afholde Afgangsprøver, jeg tror alle i begge Retninger. Da der herefter ikke skal afholdes Examen for Studenter ved Universitetet, men alle Privatister tage den ved Skolerne, vil de nærmere Regler om denne Sag uden Tvivl blive givne af Ministeriet i rette Tid.

2. Anordning angaaende Undervisningen i de lærde Skoler.

§ 1 handler om Optagelsesprøven. Det vil let ses, hvad der ogsaa var en Selvfølge, at her maatte stilles de samme Fordringer, som hidtil skulde tilfredsstilles

ved Opflytningen fra 2den til 3die Klasse eller ved Optagelsen af ny Disciple i 3die Klasse. Naar der fordres „antagelig Sikkerhed i Retskrivning“, da viser Ministeriets Ytringer i Cirkulæret til Rektorerne, hvor vanskeligt det for Tiden er at opstille bestemte Fordringer og hvor varsom man maa være i dette Punkt. Jeg kommer nedenfor tilbage hertil. — Angaaende Fransk kunde der være nogen Tvivl, om Kundskab i dette Sprog burde fordres ved Optagelsen. Det er dog vistnok rigtigt at der forlanges medbragt nogen Færdighed deri, dels fordi denne hidtil opnaaedes i 2den Klasse, dels fordi der ikke vel kunde begyndes samtidigt paa Latin og Fransk, og intet af disse Sprog turde udsættes længere. — For de saakaldte Udenadsfag er i Ministeriets Cirkulære angivet Omfanget af det almindelige Overblik, som forlanges, derved at der er nævnt saadanne korte Lærebøger i Historie, Geografi, Naturhistorie og Bibelhistorie, som nu almindelig bruges. Kun i Naturhistorien har man troet ikke at kunne fordre en Oversigt over hele Dyreriget, men kun de to første Dyreklasser (Pattedyr og Fugle), idet Skolen da gennem de 4 Klasser maa kunne lære Disciplene det hele efter en større Lærebog, foruden Botanik i en kortfattet Fremstilling. — Derimod forlanges i Regning Færdighed i alle praktiske Opgavers Behandling, med hele og brudne, ubenævnte og benævnte Tal. Det gjælder her, som overhovedet ved alle Fagene, at det ikke er nok at have gennemgaaet det nævnte Omfang, men Indsigten og Færdigheden skal være gaaet over til en fast og sikker Besiddelse, der kan gjøres frugtbar ved Anvendelse; og det er vistnok aldeles nødvendigt, hvad Ministeriet ogsaa har indskærpet, at Prøven holdes med stor Omhu og Nøjagtighed, maaske endog med en tilstedeværende Censor foruden den examinerende Lærer, og at der ikke optages Disciple, som staa betydeligt tilbage ikke alene i det hele,

men i en enkelt Retning. De der i Fremtiden agte at sætte deres Sønner i en lærd Skole maa langt mere, end det hidtil er sket, sørge for at de have faaet en fuldstændig og ligelig Forberedelse i alle Fag, afpasset efter de bestemt satte Fordringer. Skolen vil ikke kunne modtage dem med væsenlige Mangler i denne Henseende; thi dersom man vil slaa af i denne Sag, vil det næsten altid blive til Skade for Undervisningens, altsaa Klassens og Skolens Fremgang, og til Skuffelse for Forældrene og til Forkvakling af de Dreng, der ikke kan følge med fra Begyndelsen. Fordringerne ere nu saa bestemte og ens for alle Skoler, at enhver let vil kunne skaffe sig Kundskab derom. — Hvad der gjælder om Fordringerne ved Optagelsen i nederste Klasse, gjælder naturligvis fuldkommen saa meget, ja i endnu højere Grad om Fordringerne ved Optagelse i en højere Klasse.

§ 2 handler om Undervisningen i Fællesklasserne (1—4). Denne er væsenlig den samme som hidtil i Klasserne 3—6 i Dansk, Tysk, Fransk, Latin (dog saaledes, at latinsk Stil afsluttes i 4de Klasse som Examenstjenstand), Geografi og Naturhistorie, men forskjellig i Græsk, Religion, Historie, Mathematik (og Naturlære), paa Grund af at Delingen allerede begynder at indtræde i 3die og 4de Klasse. — Da det er bestemt, at Græsk først begynder i 3die Klasse, tør man antage, at det første Aar, ligesom hidtil, vil optages af det elementære Kursus: den regelmæssige Formlæres Indøvelse ved Hjælp af en kort Lærebog, og der fordres derfor i det andet Aar (4de Klasse) kun naaet saavidt, som man hidtil kom i 5te Klasse (1 Bog af Anabasis, 1 Bog af Homer). Naar der alligevel skal opnaas lige saa meget i Skolen som hidtil og opgives til Afgangsexamen som læst i de to sidste Aar et Kvantum, der omtrent svarer til hvad der nu opgives, da maa dette gjøres muligt dels ved

det forstærkede Timetal i de øverste Klasser, dels ved den modnere Alder, dels derved at kun de læse Græsk, som selv have valgt den sproglige Retning. — Religionsundervisningen bliver betydelig indskrænket. Den standser ved Udgangen af 3die Klasse (ved Konfirmationsalderen) og kan standse endnu før, nemlig naar Disciplene ere konfirmerede (s. Cirkulæret til Rektorerne). Det er rimeligt, at de Disciple, der ere konfirmerede, ville ønske sig fritagne, og Rektorerne ikke ville lægge Hindringer i Vejen, da den hele Undervisning i Skolen er beregnet paa ikke at gaa ud over dette Standpunkt. Der skal gjenneemgaas Religionslæren efter en lille Lærebog, f. Ex. Balslevs, og Bibelhistorien efter en større, f. Ex. Assens's ny Bearbejdelse, der baade er kortere og lettere end Bogen var i sin oprindelige Form, men maaske dog endnu indeholder mere end hvad der kan medtages. — Historien forekommer mig at frembyde store Vanskeligheder, og med de forhaanden værende Lærebøger lader Planen sig næppe tilfredsstillende gennemføre. Men efter Ministeriets Skrivelse til Vordingborg Realskole (s. overfor S. 33) kan der ventes en ny Lærebog, beregnet paa Skolens 4 første Aar. Ved Optagelsen i Iste Klasse fordres læst en fragmentarisk Lærebog i hele Verdenshistorien (som Kofods) og en udførligere Behandling af Danmarks Historie (som dog vel ikke behøver at være saa udførlig som Allens Lærebog). Ved Udgangen af 4de Klasse skal være læst „Verdenshistorien kortere behandlet og særligt Nordens Historie.“ Disse Fordringer ligne hinanden meget; Forskjellen er kun en udførligere Behandling af begge Dele i Skolen. Se vi imidlertid hen til de hidtil gjældende Fordringer ved Realafgangsexamen af den højere Grad, der ikke skulle udvides, og som altsaa med en vis Ret bliver Maalestocken for den historiske Undervisning i disse 4 Aar „da Undervis-

ningen skal være fælles“ (og Realisterne kun i det sidste Aar skulle have en Time mere om Ugen end de studerende til Repetition, fordi de ved Afgangsexamen skulle opgive alt det læste, medens der ved den studerende 4de Klasses Hovedexamen kun forlanges hvad der er læst i det sidste Aar), da lader man sig paa flere Steder nøje med Kofods lille fragmentariske Lærebog og Allens Danmarkshistorie, og mere har hidtil ikke kunnet naas; en Bog som Bohrs mindre Lærebog i Verdenshistorien har for de fleste været uoverkommelig. Naar det saa endelig om Historien ved Afgangsexamen for studerende hedder: „det hele Kursus gjenoptages og afsluttes, Verdenshistorien (særlig Perioden efter 1789), i noget større Omfang“, da er herved aabenbart antydet eller endog foreskrevet et tredelt Kursus: det elementære (før Optagelsen i Skolen), et Mellemkursus (paa 4 Aar) af hele Historien og et udvidet Slutningskursus; dette er ogsaa afpasset for dem, der standse deres Skoleundervisning med 4de Klasse, enten ved Realafgangsexamen eller ved 4de Klasses Examen, som dennes Æquivalent, uagtet her kun opgives den ringere Del, der er bearbejdet i det sidste Aar, altsaa vel ikke mere end $\frac{1}{3}$ af det hele. — Et saadant tredelt Kursus efter forskellige Lærebøger vil uundgaelig medføre den store Vanskelighed, at det hele Omfang skal læses og repeteres efter udførligere Bøger i de to sidste Aar, hvortil Tiden ikke synes at ville strække, især naar den nyeste Historie (fra 1815) først optages her.*) Før der var givet Udsigt til en Lærebog i et Mellemkursus eller til Brug for Skolens 4 nederste Klasser, havde jeg tænkt mig, da jeg aldrig ret kunde forson-

*) De nyeste Lærebøger, der ere fremkomne: Bohrs i den gamle Historie og Dr. Baugs fragm. Verdenshistorie synes mig ikke at passe paa noget Sted i Skolen; Allens Lærebog egenlig heller ikke efter den ny Indretning.

mig med Tjenligheden af at optage helt ny, store Bøger i de to sidste Aar, at man maatte anvende det første Aar til en grundig Repetition og klarere Opfattelse af det indledende Kursus, det andet Aar til gammel Historie, det tredje til Nordens Historie, det fjerde til Middelalderens. Naar paa denne Maade den nyere Historie ikke blev læst til Udgangen af 4de Klasse, maatte Fordringerne saa godt som muligt tilfredsstilles ved at medtage en Repetition af den fragmentariske Fremstilling for den nyere Tid. Eller, hvis man turde udelade Repetitionen, da kunde det første Aar anvendes til gammel Historie, det andet til Nordens, det tredje til Middelalderen og det fjerde til den nyere Tid — alt efter de samme Bøger, som skulde bruges i de to sidste Aar, med tilbørlige Udeladelser. I de to sidste Aar vilde der da kun være tilbage den nyeste Historie samt et fuldstændigt Repetitionskursus af det hele. Men jeg er naturligvis ikke blind for, at der ogsaa mod denne Plan kan rejses vægtige Indvendinger. Nu vil det væsenlig komme til at bero paa, hvor god den forventede Bog bliver, og hvor nær den slutter sig til de Bøger, der ikke kunne undgaas brugte paa det sidste Trin. Hovedvanskeligheden bliver bestandig en tilfredsstillende Afslutning ved 4de Klasses Udgang. — I Mathematik er den forberedende geometriske Undervisning om Rumstørrelser kommet til; desuden er Timetallet til praktisk Regning forstærket. Den mathem.-naturvid. Linie faar istedenfor 5 Timer Græsk: 2 Timer geometrisk Tegning og 2 Timer Naturlære, begge Dele i Forening med Realisterne, der skulle naa samme Maal. — Om Tegning, der dog aldrig har kunnet drives til noget betydeligt for de studerende Klasser, og hvortil der efter den hidtil gjældende Timefordeling ved Nedlæggelsen af de to nederste Klasser saa godt som ingen Tid bliver tilovers, er der truffet den Bestemmelse, at der i 3die og 4de

Klasse kun skal være geometrisk Tegning, i 1ste og 2den Klasse egenlig kun en Forberedelse dertil, hvorfor hele Undervisningen i dette Fag er forbundet med Mathematiken og lagt i Matematiklærerens Haand. Frihaandstegning vil der altsaa ikke blive synderligt af.

§ 3. Ved Betragtningen af disse Klassers Undervisning i det hele paatrænger sig en uafviselig Udsigt til en stærk Overbebyrdelse i 4de Klasse, og det er mærkeligt, at medens der under den vidtløftige Forhandling mellem Skolemænd, i Pressen og i Rigsdagen idelig taltes om Overlæsselse, vil Resultatet føre til en langt større end der før var, eller rettere sagt: nu vil der indtræde en virkelig Overlæsselse, medens den før stod som et Skræmsel, et Stikord, der blev anvendt, naar man havde Brug derfor, men hvoraf der i Skolerne selv mærkedes ingen eller svage Spor. Det hedder vel, at Slutningsprøven i 4de Klasse kun skal være en Aars- eller Hovedexamen, ingen Afgangs- eller Oprykningsexamen (som tidligere), men i Virkeligheden bliver det ingen Aarsexamen i Tysk, Fransk, (Latin), Geografi, Naturhistorie, (Naturlære), Arithmetik og Geometri, men en Afslutningsprøve i alle Fag undtagen mundlig Latin, (Græsk) og Historie. Naar man nu derhos betænker, at det hele foregaaende Skolekursus er kortere end før (4 Aar istedenfor 6 Aar), at Examen faar større Betydning end en almindelig Skoleexamen, større end hidtil Oprykningsexamen fra 6te Klasse, derved at den er stillet lige med Realafgangsexamen i Ret, at næsten alle Fag skulle bringes til en Afslutning: Latin med latinsk Stil for den mathem.-naturvid. Linie, Græsk ogsaa for dem, der ikke ville gaa videre i Skolen, Arithmetik og Geometri for den klassiske Linie, Tysk, Geografi og Naturhistorie for begge Linier, at der i hvert Fag skal naas et bestemt Maal ikke alene for Exameus Skyld, men fordi Skolen maa søge at bringe den klassiske Linie til et anstæn-

digte Maal i de mathematiske Discipliner, der nu skulle afsluttes saa tidligt, den mathem.-naturvid. Linie paa lignende Maade i sproglig Retning, og begge Linier i de Fag, der sluttes i denne Klasse for alle, og at det endelig er naturligt og indenfor fornuftige Grænser berettiget, at enhver Lærer stræber ikke at staa tilbage med sit Fag, men at bringe Disciplene saa vidt som muligt deri, — er det klart, at Trængselen her bliver større end nogensteds og nogensinde før i den gamle Skole. Den latinske Stil og de skriftlige mathematiske Opgaver (maaske 3 til 4) faa større Betydning end før i 6te Klasse (s. Ministeriets Resolution af 26. Oktbr. 1871 ovenfor S. 31): i Tysk, Geografi og Naturhistorie bliver Prøven ligesaa vanskelig som før, i Fransk næppe lettere derved, at der skal prøves i et læst Pensum af mindst 100 Sider ved Siden af et ikke læst Sted; thi det giver mere Examensarbejde, naar dette Pensum skal repeteres i den sidste Tid, og Mangler i Gjengivelse og Forstaaelse vil blive taget strengere heri end ved Extemporalexamination.

§ 4. Oldnordisk skal læses i to Aar, Omfanget af det læste og lærte vil omtrent svare til Dr. Wimmers Læsebog og Formlære, dog uden Detaillen. Der vil behøves to Timer om Ugen dertil,*) men det er ikke nødvendigt, at denne Undervisning meddeles af den samme Lærer, som har Dansk (o: Dansk Stil og Litteratur). Om der end er Jodskilligt, som gjør

*) Det er ikke nævnt, om der er tænkt paa at meddele en litteraturhistorisk Oversigt, hvilket dog var ønskeligt, heller ikke om der skal gives en kort Fremstilling af Mythologi og det oldnordiske Livs Indretninger i det offentlige og private (Antikviteter). Men dette forudsættes vel ligesom ved Græsk og Latin i de to sidste Aar, hvor det bliver aldeles nødvendigt at medtage i det mindste lige saa meget, som hidtil har været Skik. Ved Oldnordisk, hvor Tiden er meget knap, vil det vel blive taget noget forskjelligt, ligesom der savnes passende Lærebøger.

dette ønskeligt, vil man dog vist især i Begyndelsen ofte være nødt til at give det i en anden Haand. Der er da tilbage til Dansk og Svensk 2 Timer om Ugen. Men det er ogsaa tænkeligt, at nogle ville slaa Svensk sammen med Oldnordisk, navnlig naar der lægges Vægt paa en sproghistorisk Betragtning af vor Sprogklasse. Det maa bero paa Lærernes Personligheder. — Engelsk bliver altsaa herefter et befalet Fag for alle. At der med 2 Timer om Ugen i 2 Aar vil kunne naas det foreskrevne Maal (s. § 5, a, 3), kan der ikke være nogen Tvivl om. — I Latin ere Fordringerne, i Sammenligning med hvad der hidtil er forlangt opgivet til Afgangsexamen, nedsatte noget (med omtrent en tredie Del), men vel at mærke, med den utvivlsomt rigtige Bestemmelse, at det opgivne alt skal være læst i de to sidste Aar. Regner man nemlig det, som hidtil maatte opgives fra Læsning i 5te og 6te Klasse, for omtrent $\frac{1}{3}$, bliver Resultatet det samme i det hele, og det var hidtil en temmelig mislig Sag at kontrollere Repetitionen af noget, der var henlagt for flere Aar siden, paa den rette Maade, da der ikke var Tid dertil. Dertil kommer et bestemt Kvantum af kursorisk Læsning, der hidtil ikke har været forlangt og vistnok ofte, af Mangel paa Tid, ikke har været naaet. Nu indvindes derimod den fornødne Tid dertil ved Afskaffelsen af den latinske Stil som Examensfag. Meningen er selvfølgelig, at baade mundlige og skriftlige Sprogøvelser kan og bør anstilles, men i ringere Udstrækning og i friere Form. Til skriftlig Version, som understøttes meget ved den kursoriske Læsning, udkræves ikke saa megen Tid. — I Græsk fordres paa samme Maade omtrent saa meget, som hidtil er blevet læst i 7de Klasse og som uden Vanskelighed kan naas i to Aar, selv om der ofres ikke ganske lidt af Tiden til Bifagene. — I Naturlære, hvortil henlægges 3 Timer om Ugen i 2 Aar, vil omtrent det

samme kunne naas, som hidtil er lært, især da Sætningerne ikke skal bygges paa matematiske Beviser, men Experimentet være overvejende. Om de Ørsted-Petersenske Lærebøger maa afløses f. Ex. af Holtens, tør jeg ikke afgjøre, lige saa lidt som om Vejrlæren skal medtages. Astronomien skal indledes ved nogle trigonometriske Sætninger samt Betragtning af Kuglen. — For den mathem. - naturvid. Linie er Mathematiken selvfølgelig udvidet, ligesom Naturlæren; der er ansat 15 Timer om Ugen til disse Fag, som blive Hovedfagene for denne Retning. Om de nøjagtigt angivne Enkeltheder skal jeg ikke ytre mig, men kun tilføje, at det af en sagkyndig Mand (i Tidsskrift for Mathematik) er udtalt, at der nødvendigvis maa gives en skriftlig Opgave i analytisk Geometri, hvis denne Disciplin skal komme til sin Ret. Dette er derimod ikke forlangt i Anordningen.

§ 5. Opgaverne til de skriftlige Prøver sendes, som hidtil, af Ministeriet og ere fælles for alle Examinander. Om det samme skal være Tilfældet med de skriftlige Opgaver til 4de Klasses Hovedexamen, vil blive bestemt af Ministeriet inden Sommeren 1873, da de første Gang skulle benyttes. Hvad der her er rettest, er maaske ikke saa let at afgjøre; dog tror jeg, at Skolerne helst ønske at faa Opgaverne tilsendte.

§ 6. Tiden til Afgangsexamen (15. Juni—14. Juli) hænger sammen med Fremrykningen af Sommerferien, hvorom nedenfor. — Angaaende Kontrollen er givet nærmere Regler, navnlig for det Tilfælde, at Undervisningsinspektørens Post skulde blive ledig og ikke besat. Medens nemlig hidtil Kontrollen har været udført af Undervisningsinspektøren alene — idet han dog undertiden medtog en Universitetslærer i de matematisk-fysiske Videnskaber eller i de nyere Sprog —, skal der dannes en Kontrollkomite af flere Sagkyndige, og der skal ved Prøven i hvert Fag være

en fremmed Censor tilstede (ved Privatskolerne endog to). I Provinserne har det bestandig været vanskeligt at finde villige og sagkyndige Censorer; og naar der nu tillige aabnes Lærerne Adgang til at gjøre sig bekendte med Forholdene ved andre Skoler end deres egen, vil dette vistnok være en velkommen Forandring. Dog er det en Selvfølge, at én Mand ikke kan paa-tage sig at censurere i alle Fag, men at der i det mindste maa være to hvert Sted, i Særdeleshed ved de dobbelte Skoler.

§ 7. Medens tidligere Opflyttelsen i den toaarige 7de Klasse var det sidste Baand, Skolen havde paa en Discipel, og enhver efter et toaarigt Ophold i denne Klasse havde Ret til at indstille sig til Afgangsexamen, skal herefter først den sidste Opflyttelse i 6te Klasse give Ret til at indstille sig Aaret efter. — Ved Overgangen fra en Skole til en anden Skoles 5te Klasse — noget, der herefter vil blive hyppigere for dem, der ville gaa den anden Retning, som den enkelte Skole ikke har — fordres et Vidnesbyrd om Modenhed fra den forladte Skole foruden det nedenfor (ved Omtalen af Karakterberegningen) angivne Minimum af Points for at have bestaaet 4de Klasses Examen, men altsaa ingen Optagelsesprøve. — I 5te Klasse kan optages ny Disciple, endog saadanne, som ikke komme fra en anden Skoles 4de Klasse. Naar det om saadanne hedder, at de maa underkaste sig en Prøve i de andre Fag foruden at godtgjøre, at de have bestaaet i de (i 4de Klasse) afsluttede Fag, da finder jeg ikke noget om, hvor eller hvorledes denne Afslutningsprøve tænkes holdt. Maaske menes der, at de have at underkaste sig 4de Klasses Aarsprøve ved den Skole i hvis 5te Klasse de ønskes optagne. For dem, der komme fra en Privatskole, kan maaske dennes Vidnesbyrd faa Gyldighed; men for dem, der have nydt privat Undervisning, maa en betryggende Prøve dog fordres

anstillet, ligesom det ogsaa kan tænkes, at nogen som Privatist vilde underkaste sig denne Prøve uden at ville gaa videre, men for at benytte Examen som Æquivalent for Realafgangsexamen. For saadanne maatte Skolerne da bemyndiges til at kunne afholde en Prøve, eller vel helst lade dem indstille sig til Aarsprøven i 4de Klasse. I det hele savnes fuldstændige Regler om Privatister. Om Sang- og Gymnastikundervisningen er heller ikke endnu givet nærmere Bestemmelser.

Hvis der ved 4de Klasse var al Grund til at befrygte Overbebyrdelse, er det modsatte Tilfældet ved 5te og 6te Klasse, hvor Disciplene synes at ville faa et alt for let Arbejde. Blandt Fællesfagene vil kun Historie lægge Beslag paa Tid og Kræfter, dog næppe mere end hidtil; Sprogene maa betragtes som lettere Fag, da Islandsk og Engelsk begge ligge Modersmaalet temmelig nær og Fordringerne ere meget moderate; Fransk vil formedelst Stilskrivningen kræve noget mere Arbejde. Af de særlige Fag for den sproglige Retning vil vistnok intet fordrere mere Tid og Flid end hidtil, og da latinsk Stil og Mathematik helt bortfalder, vil der til at bestaa taaleligt kun behøves et ringe Maal af Dygtighed, hvis der ikke ved en strængere Afholdelse af Examen og Bedømmelse sørges for, at der ikke aabnes en vid Port for Middelmaadigheden. Til den anden Retnings særlige Fag, hvorom jeg dog skal ytre mig med Forbehold og Varsomhed, nemlig Mathematik og Naturlære, hvori Stoffet vel er udvidet, men dog ikke betydeligt, er der henlagt saa rigelig Tid paa Skolen, at Hjemmearbejdet ikke synes at kunne blive meget tyngende; og uagtet Halvdelen af Skoletimerne anvendes til disse Fag, er der dog en saadan Overflødighed af Tid, at man ikke har kunnet finde en bestemt Anvendelse for 2—3 af de 30 ugenlige Timer, saa fremt Naturhistorie ikke medtages.

3. Skjønt det meget indtrængende blev tilraa-

det af de kjøbenhavnske Skolebestyrere at henlægge Examenstiden fra den varme Sommertid til Foraaret (Paasketid), har man dog ikke troet at kunne gaa ind herpaa. Skoleaaret bestemmes og inddeles i to naturlige Semestre (selv om der ikke tages Hensyn til Universitetets Tidsinddeling, der vel ikke saa let atter kunde forandres), der ende med de to Hovedferier, Sommerferien og Juleferien, og disse kunne ikke flyttes. Den eneste Indrømmelse, der er gjort, er at rykke Examen og Ferietiden 8 Dage frem, da den hedeste Tid er sidste Halvdel af Juli og første Halvdel af August. Selv i Kjøbenhavn kan den varme Sommertid ikke være bedre skikket til Læsetid end til Examenstid, i hvilken sidste Disciplene have mindre sidende Arbejder paa Skolen end i den egenlige Skoletid. Efter Lærernes Bekvemmelighed kan Sagen dog ikke ordnes. For samtlige Skoler udenfor Kjøbenhavn tror jeg, at de trufne Bestemmelser ere de heldigste.

For at skaffe Disciplene, navnlig de udenbys og nylig optagne, som have forladt deres Hjem, en Lejlighed til i de 4—5 ferieløse Maaneder mellem Sommerferien og Julen én Gang at komme hjem, er det tilladt Rektor at give to Dage fri i Løbet af denne Tid (med en vis, angiven Indskrænkning), mod at Friertermiddagene bortfalde mellem Paaske og Examen. I denne Anledning skal jeg blot bemærke, at de saakaldte maanedlige Friertermiddage vel have Betydning i Skoler med delt Læsetid, hvor det baade for Disciple og Lærere er en kjærkommen Lettelse en Gang imellem at faa en Eftermiddag fri, naar de ellers daglig ere bundne Formiddag og Eftermiddag, men for Skoler med samlet Læsetid (hvor det nok er Skik at give en halv Læsedag eller 3 Timer fri om Maaneden, altsaa egenlig en Time mere end en Friertermiddag) er det temmelig overflødig, og bliver det end mere,

naar Læsetiden kun er 5 Timer om Dagen. Der er Fritid nok, og den indskrænkede Læsetid gjør det nødvendigt at der holdes strængt over, at den benyttes ubeskaaren. Skoleaaret tæller 107 Fridage mod 258 Arbejdsdage, og naar der fra disse regnes Tid til Hoved- og Halvaarsexamen foruden andre tilfældige Afbrydelser, som kunne tilstøde, er der egenlig kun $\frac{2}{3}$ af Aarets Dage egenlige Skoledage. — Om de her nævnte tilfældige og konventionelle Fridage udenfor de lovbestede Ferier vilde jeg ønske, at der var givet Bestemmelser. I Bekjendtgj. af 13de Maj 1850 er det nøjagtigt angivet, hvilke Dage der skal betragtes som Fridage; men Vedtægt har dog givet flere Dage Hævd som Fridage, saasom H. M. Kongens Aarsdag, nogle Steder Grundlovsdagen, Valgdage (eller en Del af saadanne), ligesom det er almindeligt, at Skolerne en Gang om Aaret foretage en Skovtur og afholde et Skolebal. Naar den ny Bekjendtgjørelse her synes at give slige Fritagelser Medhold ved Udtrykket „eller anden lokal Fridag“, kan dette kun være en Beroligelse for Rektors Samvittighed, naar han ikke altid kan gjøre Modstand mod gammel Skik og Disciplenes (maaske ogsaa undertiden Lærernes) Ønsker. Her i Aarhus haves ingen Frihed for Markedsdage, heller ingen „lokale Fridage“, saaledes som jeg efter en nys udkommen ministeriel Skrivelse ser at Flyttedagen i Kjøbenhavn skal betragtes. — Af de gamle Fridage synes St. Hansdag i det mindste aldeles ingen Gyldighed at burde have; den har allerede ofte været ubelejlig ved skriftlig Afgangsexamen; herefter vil den falde mellem skriftlig og mundlig Examen eller i mundlig Examen.

4. Om Karakterberegningen skal jeg kortelig bemærke, at man meget hensigtsmæssigt har valgt en Middelvej mellem det tidligere, alt for ubillige System af hele Karakterer og det nyere (af 1866) alt

for smaaligt udstykkende System med 31 Gradationer i hver Karakter, der saa vidt vides havde vakt almindelig Utilfredshed. Naar den dobbelte Værdi beholdes ved Specialkarakterens og Hovedkarakterens Beregning, og der ved begge benyttes Trediedele (+ og \div), bliver der Grader nok, nemlig 16, og Springene mellem Karakterernes Værdi ved Hovedkarakterernes Udregning bliver ikke saa store, end ikke ved de lavere Karakterer.

Ved Afgangsexamen har man tillagt Karakteren i Fransk en fordoblet Værdi, saa at den gjælder lige saa meget som Karakteren i Græsk og Historie, og $\frac{2}{3}$ af Karakteren i Latin. Derved er der tillagt dette Fag en betydelig Vægt (ogsaa efter det Timetal, der kan indrømmes det); om det er for Stilens Skyld, tør jeg ikke sige, men der er dog nogen Rimelighed for, at det vejer noget mere end de enkelte Fag (Tysk eller Engelsk og Naturlære). Der faas da 1) fælles Fag: Modersmaalet med 3, Fransk med 2, Historie med 2, Engelsk eller Tysk med 1 Karakter, tilsammen 8; 2) særlige Fag: a) sproglige: Latin med 3, Græsk med 2, Naturlære med 1, og b) matematiske: Arithmetik med 2, Geometri med 2, Naturlære med 2, tilsammen 6 Karakterer for hver Retning, i alt 14. — Ved 4de Klasses Examen gives 10 Karakterer, saaledes at de 9 ere fælles, 1 særlig (enten for Græsk eller Naturlære), men de regnes for 11, idet Latin tælles dobbelt, dog ikke med en særskilt Karakter for Stil, men saaledes at mundlig og skriftlig Prøve lægges sammen og, vel at mærke, veje lige meget, tilsammen dobbelt af hver af de andre Karakterer. Til at bestaa denne Examen kræves 33 Points, altsaa en Gjennemsnitsværdi af 3 Points i hvert Fag, hvilket (da her den anden Skala lægges til Grund) bliver mellem $g \div$ og $tg+$ (der veje $3\frac{2}{3}$ og $2\frac{1}{3}$). Denne Bestaaen er imidlertid kun en Betingelse for at kunne opflyttes,

men giver ingen Ret dertil, da Opflytningen bestemmes ved Skolens Dom. Der kræves desuden mindst 15 Points i de for hver Retning afsluttede 6 Fag, altsaa gennemsnitlig $2\frac{1}{2}$ Points eller lidt over $\frac{1}{2}$ + for hvert Fag. — Til Slutning er det stærkt fremhævet, at ved Censuren skal Karakteren bestemmes ved Overenskomst mellem begge Censorerne, saa at hver har Lov til at sætte en omtrentlig Karakter, hvilken han under Diskussionen kan præcisere og lade stige eller dale efter Skjøn, for at det rigtigst mulige Resultat og den sandeste Dom kan fremkomme.

5. Om Retskrivningsspørgsmaalet maa den Maade, hvorpaa Ministeriet har taget Sagen, vistnok finde almindelig Paaskjønnelse. En stiv Fastholden ved det gamle kan ikke nytte; den store Uensartethed er forvirrende og fordærvelig, og der maatte sættes en Grænse. Paa den anden Side bør Skolen ikke gaa videre i det ny end ved at slutte sig til Bevægelsen efterhaanden at optage, hvad der vinder almindelig Fasthed. De 13 Mænds Udtalelse af 21. Juni (ikke Juli) 1870 lyder saaledes:

„Paa det Møde af Forfattere, Skolemænd, Redaktører, Boghandlere o. A., som i Marts Maaned afholdtes efter Indbydelse af Undertegnede, viste der sig Enighed i at erkjende, at der burde raades Bod paa den i vor Retskrivning bestaaende Forstyrrelse, at dertil sigtende Skridt burde foretages efter Aftale med Nordmændene, og at det var i høj Grad ønskeligt, om der kunde følges ensartede Retskrivningsregler i det svenske og det dansk-norske Skriftsprog. I Overensstemmelse med de fra norsk Side gjorde og i Sverig tiltraadte Forslag nedsattes derfor et Udvalg til at overveje denne Sag i Forbindelse med lignende Udvalg fra Naborigerne. Det fælles Retskrivningsmøde blev holdt i Stokholm den 25.—30. Juli f. A., og en Beretning om Mødets Beslutninger med tilføjet Begrundelse er

udgivet af K. J. Lyngby. — Det blev paa Mødet i Marts 1869 udtrykkelig udtalt, at Ingen i Forvejen bandt sig til Udvalgets Beslutninger, men tillige blev det overdraget os at varetage, hvad der maatte vise sig fornødent til Sagens Fremme.

Det maa vistnok erkjendes for umuligt, at selv det heldigste Forslag til en gennemgribende Retskrivningsreform skulde øjeblikkelig eller pludselig kunne overvinde alle stedfindende Vanskeligheder og blive eneraadende i Livet og Literaturen. Paa den anden Side synes det os, at der allerede nu kan gjøres Noget for at borttage de mest stødende Forskjelligheder og paa lempelig Maade forsone alle Læsende og Skrivende med en Reform. Vi haabe saaledes at finde almindelig Imødekommen, naar vi anbefale Følgende:

1. Latinske Bogstaver indføres saa snart som praktisk muligt i Stedet for de saa kaldte danske.
2. Fordobling af Medlyd (Consonanter) bortfalder foran en anden Medlyd, saa at man skriver: sikre, tapre, ytre.
3. Fordobling af Selvlyd, (Vocaler) bortfalder, altsaa Hus, Is, Sten, men kan i Tilfælde, hvor Misforstaaelse er at frygte, erstattes ved Accent, altsaa véd, vis til Adskillelse fra ved, vis.
4. Det stumme e bortfalder, men kan i Tilfælde, hvor Misforstaaelse er at frygte, erstattes ved Accent: fór, vár til Adskillelse fra for, var; saá eller saa' til Adskillelse fra saa. (Hvor den saa kaldte danske Skrift beholdes, kan fremdeles beholdes veed, viis, foer, vaer, saae).
5. Bogstavet d foran sk og mellem n og s bortfalder, naar ikke dets Oprindelse ligger indenfor Sprogets egen Grænse, altsaa: kysk, Kusk, Glans, Prins, men bidsk, islandsk.
6. Bogstavet q ombyttes med k i danske Ord: Kvinde, Kvas, Kvæg.
7. I de saa kaldte Tvelyd ombyttes i med j: Vej, Øje.
8. Man undgaa unødvendig Sammenskrivning af Ord og skriv altsaa: uden Tvivl, ikke des mindre, i Almindelighed, i Sigte.“

H. N. Clausen. M. Goldschmidt. S. Grundtvig.
 E. Holm. J. Kok. K. J. Lyngby. C. Ploug.
 A. Steen. Jap. Steenstrup. M. Steenstrup.
 S. B. Thrige. J. L. Ussing. N. L. Westergaard.

Her er kun opstillet 8 Sætninger, og der savnes Afgjørelse af nogle af de mest omtvistede Punkter. De 4 Hovedpunkter ere antagne: Latinske Bogstaver, Forkastelse af Selvlydsfordobling, det stumme e og Tvelyd; men de to uomtvisteligste Forbedringer: Forkastelse af store Begyndelsesbogstaver for Navneord og Ombytningen af aa med å vilde støde Øjet for meget endnu; og der savnes mange Bestemmelser, saa som om fremmede Ords Skrivemaade, om Brugen af store Bogstaver i ikke egenlige Navneord, om Stavelseinddelingen, om Vaklen mellem e og æ, t og th osv. — Indtil videre maa Skolen heri og i andre Punkter følge det gængse, og selv om den for sit Vedkommende kan nødes til at opstille en eller anden Regel, der ikke ganske stemmer med den gamle Overlevering, tør den dog ikke betragte Afgivelser derfra som bestemt Fejl, allermindst ved Optagelsesprøven.

I Skrivning anbefales eller henstilles til Skolerne kun at indøve den latinske Skrift. Dette har allerede i flere Aar været Tilfældet her i Skolen, efter Lærerens eget Ønske, som faldt sammen med min Anskuelse. Det er bedre at have én fast og god Skrift end to mindre gode; og den latinske Skrift har i den senere Tid udbredt sig saa meget (ligesom den latinske Tryk), at der næppe til nogensomhelst Brug (i Praxis eller officielt) vil være noget at indvende derimod. Denne Skrift er i og for sig baade lettere, hurtigere og smukkere, hvorimod den nutildags brugte saa kaldte danske Skrift som oftest er en ubestemt Blanding af begge Slags Skrift. (De Disciple, der allerede i Forvejen skrive godt og ere øvede i begge

Slags Skrift, navnlig naar det er Realister, øves fremdeles i begge Dele).

Om de 2 og 3 overtallige eller ubesatte Timer for den mathem. naturvid. Linie i de to sidste Aar (for saa vidt de ikke blive optagne af Naturhistorien) er der udtalt en Tanke, som vistnok vil blive udført paa forskjellig Maade. Idet jeg henviser til hvad jeg ovenfor, S. 42, har ytret derom i Anledning af den ene overtallige Time til Dansk for samme Linie i 3die og 4de Klasse, skal jeg blot tilføje, at foruden det der nævnte vil her passende kunne meddeles almindeligere sproglige og sproghistoriske Udviklinger, kulturhistoriske Oplysninger om Folkenes, navnlig Ur-folkenes Liv og Literatur (Hebræernes, Ægypternes, Indernes, vel ogsaa de klassiske Nationers og nogle af Middelalderens mærkeligste Folks), Udsigt over Folkenes og Sprogens historiske Slægtskab m. m.

Fastsættelsen af Timetabellen maatte naturlig blive en Prøvesten paa den ny Plans praktiske Udførelse, og det meddelte Udkast er heller ikke blevet til uden den nøjagtigste Prøvelse af alle Enkeltheder og megen Kamp fra begge Sider. Resultatet, hvortil Kommissionen kom, viser en afgjort Sejr paa den mathematiske Side, væsenlig paa de gamle Sprogs Bekostning, men dog ogsaa ved Indskrækning af andre Fag (Tysk, Religion, Geografi). Sammenlignet med den hidtil almindelige Fordeling — hvorved det dog ikke maa glemmes, at Timetallet er blevet indskrænket med 3—4 Timer ugenlig i hver Klasse — har Latin tabt 7 Timer, Græsk 5 (ved at udsættes et Aar); Udbyttet er udelukkende kommet Mathematiken til Gode. Naar Ministeriet har tilkjendegivet, at denne Timefordeling ikke skal gjælde som ufravigelig, vil der dog næppe kunne afviges synderlig derfra. Jeg ved, at man har taget 1 eller 2 Timer mere til Latin i de nederste Klasser et enkelt Sted. Men naar

der kun kunde sættes 1 Time om Ugen til Geografi i 3die Klasse, skjønt det almindelig erkjendes for urigtigt at give et Fag kun én Time, da vil det næppe lykkes at skaffe dette Fag to Timer uden at tage en Time fra et andet Fag, der paa ingen Maade kan undvære den. Overhovedet ere alle Fagene (undtagen de gamle Sprog og Mathematik) saa indsnævrede, at de have det mindst mulige. Jeg kaldte ovenfor (S. 41) denne overmaade stærke Sparsen paa Skoletimer illusorisk og nominel ogsaa af den Grund, fordi det bliver uundgaaeligt, naar det samme Maal som før skal naas med færre Skoletimer, da at paalægge Discipleue desto mere Hjemmearbejde, og det bliver da et Spørgsmaal, hvilken af Delene der antages for mest anstrængende. Naar man hidtil f. Ex. har haft Tid til at lade en Del af de skriftlige Arbejder udføre i Timer paa Skolen, vil det afknappede Timetal forbyde dette; og det kan da let ske, at et Arbejde, som under Lærerens Øjne og med hans vejledende Vink kunde udføres paa Skolen i en Time, eller som i alt Fald maatte gjøres færdigt eller afbrydes ved Timens Slutning, nu kan tage den dobbelte Tid som Hjemmearbejde.

Om Naturhistorien i 5te og 6te Klasse (jfr. ovenfor S. 45), skal jeg som ikke Fagmand kun med Forbehold antyde, hvad der passende kunde læses i disse Klasser. At Mineralogien ikke bør være udelukket af Skolen, ere vist alle enige om. Det var ogsaa den oprindelige Plan at medtage den, men den blev stemt ud ved Omstændighederne. Til en fuldstændig Forstaaelse kræves vel Forkundskaber, som Skolen ikke giver (Kemi, mathematisk Krystallografi), men dels kan der ogsaa uden disse gives en mere populær Oversigt, fornemmelig af Danmarks geognostiske Forhold, dels faa de Disciple, for hvem den her blev Fag, baade lidt uorganisk Kemi og den nødvendige

stereometriske Dannelsen. — Men da et saadant Kursus ikke maa tænkes meget omfangsrigt, kunde der tages noget mere med, og det maatte da blive en udførlig Behandling af en Side af Dyr- eller Plante-læren, alt efter Læreren specielle Interesse og Studier, saasom Systematik, Organologi, Anatomi, Fysiologi, zoologisk eller botanisk eller begge Dele, for saa vidt saadant kunde gjøres forstaaeligt uden stræng videnskabelig Behandling.

Hvad der om Gymnastik antydes som ønskeligt, er vistnok allerede paa flere Steder begyndt at udføres, fremhjulpet af Tidens Stemning. Jeg havde allerede som Rektor i Aalborg udvidet Timetallet for denne Undervisning, og her i Aarhus er det i 4 Aar voxet fra 8 til 14 Timer om Ugen. Ønskeligt var det, om navnlig de yngre Disciple hver Dag kunde faa Legemsøvelser. Dog blev 6 Timer om Ugen maa-ske vel meget, og Tanken om at give $\frac{1}{2}$ Time daglig møder praktiske Vanskeligheder, da der i saa Fald ogsaa skulde gives $\frac{1}{2}$ Times Undervisning i andre Fag (naar Gymnastiktimerne nemlig skulle ligge midt i Skoletiden); men dette lader sig ikke gjøre.

6. I Ministeriets Skrivelse til Kommissionens Medlemmer hed det om Realundervisningen: „Et Hovedpunkt ved den fremtidige Undervisningsplan er endelig den hidtilværende ved de lærde Skoler indførte særskilte Realundervisnings Stilling, naar den ny Ordning træder i Kraft. De særskilte Realklasser vare med velberaad Hu forbigaaede i Ministeriets Lovforslag og ere ogsaa ganske holdte udenfor Loven.“ At det imidlertid var et almindeligt og bestemt Ønske ved Skolerne at beholde Realundervisningen, blev ud-talt fra alle Skoler i de Betænkninger, der indkom til Kommissionen, og denne ytrede derom i sin Indstilling: „Idet man gik ud fra, at det i høj Grad vilde stemme med Befolkningens Ønske overalt at beholde

den hidtilværende blotte Realundervisning og den dertil knyttede Examen, fordi Benyttelsen af det Græsk udelukkende, men Latin bibeholdende studerende Kursus vilde forekomme mange at være for besværligt, og Kurset, hvori Engelsk ikke er medtaget, ikke noksom afpasset efter deres Sønners og Myndlingers Behov, og at Bibeholdelsen derhos for Skolerne ogsaa af økonomiske og Frekvens-Hensyn var af stor Vigtighed, enedes man om at erkjende, at Ministeriet maatte anses for opfordret til ad administrativ Vej at foretage de Lempninger og Forandringer, ved hvilke Realundervisningen og Realklasserne kunde beholdes ved Siden af den ny Indretning af de studerende Klasser.“ I Henhold til denne Indstilling er da Bekjendtgjørelsen affattet, hvorefter alle lærde Skoler faa den højere Realafgangsprøve og dertil indrettet Undervisning, og hvoraf det følger, at den lavere Examen, der tages ved nogle Skoler (Roskilde, Frederiksborg, Nykjøbing, Horsens, Viborg) falder bort for dem. Dette er vel ikke udtrykkelig sagt, men det maa antages, at ligesom ingen lærd Skole hidtil har haft begge Kursus og begge Examinere, saaledes vil det heller ikke blive Tilfældet i Fremtiden, især da Forbindelsen af begge vilde medføre adskillige Ulemper i Undervisningen, som jeg her ikke skal gaa ind paa. At begge Kursus kan forenes i samme Skole, haves et Exempel paa i Thisted Realskole, men denne er da ogsaa kun en Realskole, uden studerende Disciple. — Realundervisningen er altsaa bevaret, for en Del af Skolerne endog udvidet, men den særskilte Realundervisning og de særskilte Realklasser skulle inddrages „for saa vidt Discipeltallet ikke lægger nogen Hindring i Vejen derfor.“ I Anledning af denne sidste Bestemmelse gik jeg ind med en Forespørgsel, der er besvaret i den S. 33 meddelte ministerielle Resolution, hvorefter Realklasserne kun da i Reglen ville blive helt særskilte, naar Discipeltallet

er over 25. Hvor dette ikke bliver Tilfældet, vil man altsaa faa tre Slags Disciple slaaede sammen, med fælles Undervisning i nogle Fag, de to Slags studerende sammen i Latin, men i disse Timer adskilte fra Realisterne, dernæst det ene Slags studerende sammen med Realisterne i de Timer i hvilke det andet Slags har Græsk. Denne noget komplicerede Kombination, der vel især skyldes Sparsonmelighedshensyn, vil uden Tvivl fremkalde adskillige Vanskeligheder, idet Fremgangen i Fællesfagene i det hele vil sinkes for de studerende, ligesom ogsaa de forskellige Standpunkter især i sproglig Udvikling vil forringe Fremgangen for de studerende i de nyere Sprog. Men naar disse Bestemmelser om Sammensmeltningen mellem Studerende (navnlig de mathematurvidenskabelige) og Realister end mere befæstes ved Ligestillingen af Realafgangsexamen og 4de Klassen Aarsexamen, og overhovedet Overgangen fra den ene til den anden eller tredie Linie lettes saa meget som muligt, da er dette en Tanke, der vist vil bifaldes af alle. En anden Sag er det, om de der have Brug for Realafgangsexamen i Virkeligheden og i Praxis kunne nøjes med 4de Klassen Examen, navnlig med at have lært Latin istedenfor Engelsk og mere (praktisk) Matematik. Hvis det var blevet Resultatet, at Skolen ikke skulde have anden Realafgangsexamen end et saadant Palliativ, vilde sikkert ikke mange Forældre lade deres til Realvejen bestemte Sønner nøjes med dette Kursus. — For at tilvejebringe den ovennævnte Overensstemmelse og Enhed har det imidlertid været nødvendigt at gjøre Forandringer ved den hidtilværende Realafgangsexamen og slaa adskilligt af i Fordringerne. Den engelske Stil bortfalder (som heller ikke fordredes ved samme Examen ved Universitetet), ligeledes Prøven i geometrisk Tegning, Frihaandstegning og Skrivning, (der heller

ikke fordredes ved Universitetet). Dog kan efter Cirkulæret af 26. Oktbr. 1871 gives en geometrisk Tegneopgave. Der forelægges ogsaa kun 1 dansk Stileopgave. — Naar man saaledes i alt andet har nærmet denne Prøve til Skolens Prøver for de studerende, ogsaa ved Karaktergivningen, ser jeg ingen anden Grund til, at man har beholdt det blotte „bestaaet“ uden Hovedkarakter, end den, at hele Prøven kun er en „Forberedelsesexamen“, en Betingelse for at tage en senere Examen. Ved Karakterberegningen er derhos det ny, at Karakteren for Engelsk skal regnes dobbelt, medens dog Stilen er bortfalden. Dette maa altsaa være for at betegne dette Sprog som det vigtigste af de fremmede, hvortil der ogsaa anvendes det største Antal Timer. Men i Tysk er paa den anden Side Stilen beholdt.

Hermed maa jeg standse. Kun ét Punkt, der vel ikke hører til Undervisningen, men som har stor Betydning for Skolerne i en anden Henseende, maa jeg kortelig berøre, nemlig Lærernes fremtidige Stilling, set fra Skolens Synspunkt.

Foruden at der ved den ofte paabegyndte, men endnu ikke afsluttede Forhandling om Lærernes Lønning gjorde sig den Anskuelse gjældende, at en Del af Lærerne — indtil en tredje Del — herefter burde være Timelærere, ikke fast ansatte Embedsmænd, hvis løsere Stilling kunde sikres ved at de efterhaanden kunde rykke op i de faste Pladser, vil der ved Inddragelse af Klasser og Indskrænkning af Timetallet kun behøves et mindre Antal Lærere, nemlig omtrent $\frac{1}{3}$ mindre end der nu er, navnlig naar ogsaa Realklasserne helt eller delvis smelte sammen med de studerende Klasser. Medens der nu i denne Skole findes 11 særskilte Klasser (de 7 egenlige og 4 Realklasser)

foruden partielle Delinger af 7de Klasse og 5te studerende Klasse, med i alt henved 400 Læsetimer om Ugen, vil der efter den ny Indretning i det hele blive 6 Klasser med 180 Læsetimer, hvortil kommer henved 70 delte Timer, ialt 250 eller $\frac{5}{8}$ af de nuværende. Beholdes Realklasserne alle eller tildels adskilte, vil der blive højst $\frac{3}{4}$ af de nuværende Timer tilbage. Paa lignende Maade antager jeg at Forholdet vil stille sig ved andre Skoler. Men medens det én Gang for alle ved 1ste og 2den Klassenes Nedlæggelse viser sig, hvormange Lærere der blive overflødige, bliver Forholdet variabelt ved Realklasserne, der maaske et Aar alle maa være særskilte, et andet tildels særskilte og et tredie aldeles gaa op i Fællesklasserne, for ikke at tale om, at samme Fluktuation kan vise sig ved 5te og 6te Klasse, hvis de skulle holdes samlede eller adskilte efter Frekvensen. Der kan da indtræde det Tilfælde, at en Skole et Aar har Brug for 10 Lærere, et andet for 11 eller 12, et tredie for 8 eller 9. Vil man da ikke holde et saa stort Personale, at nogle kunne komme til at staa à la suite i et eller flere Aar, men indskrænke sig til det mindste Antal, kan man let komme til at savne Lærere, naar der er Brug for dem 3: naar en Deling skal iværksættes. Men dette er maaske Tanken med at $\frac{1}{3}$ af Lærerne skulde være Timelærere, der kun lønnes for en ubestemt Tid. Fra det økonomiske Standpunkt er det naturligvis rigtigt; men i Provinskolerne kan der ikke skaffes Lærere som i Kjøbenhavn, hvor der er en Mængde af unge ledige Kandidater, der maa være tilfredse med saadan midlertidig Beskæftigelse. I Provinsbyerne findes ikke saadanne Mænd, der leve af Timeinformationer; og naar en Lærer blev opsagt, fordi der i den nærmeste Fremtid ikke var Brug for ham i Skolen, maatte han se sig om efter en anden Plads og som oftest forlade Byen. Dertil kommer, at enhver Lærer

ikke kan bruges til ethvert Fag, mange kun til ganske enkelte. Visse Specialister maa da beholdes, fordi de ikke kan erstattes, om der end kun er liden Brug for dem. Saaledes er Naturhistorie et Fag, som gjerne kun en enkelt Lærer ved hver Skole kan paatage sig, og herefter bliver der kun 8 Timer for dette Fag. Til Religion bliver der kun 6 Timer; men en Theolog vil i Reglen ogsaa kunne paatage sig anden Undervisning. Med de nyere Sprog kan noget lignende blive Tilfældet. Skrivning og Tegning vil vel i Reglen kunne besørges af Timelærere.

Efterretninger

om

Aarhus Kathedralskole

i Skoleaaret 1871—72

ved

Skolens Rektor.

I.

Skolen i Almindelighed. Lærerne. Fag- og Timefordelingen.

Medens de foregaaende Anordninger give tilstrækkelig Oplysning om de Forandringer, som den ny Skoleordning paabyder i Almindelighed, skal der her først meddeles, at allerede i det forløbne Skoleaar hele Undervisningen har været indrettet derefter i de 5 nederste Klasser samt de 3 nederste Realklasser; kun 6te og 7de Klasse samt øverste Realklasse ere underviste efter den hidtil gjældende Plan. Næste Skoleaar vil kun den toaarige 7de Klasse være en Rest af det gamle, da der endnu 1873 og 74 skal dimitteres Disciple med Forberedelse efter Bekjendtgjørelsen af 13. Maj 1850; men Realafgangsexamen tages allerede 1873 efter den ny Form, og 6te Klasses Examen afholdes ligeledes 1873 første Gang derefter. Aar nedlægges 1ste Klasse og efter Bestemmelsen næste Aar 2den Klasse. Til at erstatte disse Klasser er den Forberedelsesskole beregnet, som bestyres af Adjunkt Schaldemose og Hr. Albeck, i hvis Undervisning desuden flere af denne Skoles Adjunker deltage, og som betragtes som en bestemt Forberedelsesanstalt til den lærde Skole.

I Skolens Lærerpersonele er der ikke foregaaet nogen Forandring, uagtet Overlærer Erslev først fik sin Afsked den 26. Juli 1871; thi han havde været fraværende med Orlov de sidste to Aar forinden, og den af ham stillede Vikarius, Cand. magisterii J. Hoffmeyer, der i disse to Aar havde besørget hans Undervisning, blev den 18. August 1871 konstitueret som Adjunkt. Da han var paa Stedet, indtraadte der hverken nogen Vakance eller Forandring i Fagfordelingen

derved. En anden midlertidig Forandring fandt Sted ved at den konstituerede Adjunkt Cand. philol. Lohse fik allerhøjeste Tilladelse til at foretage en Udenlandsrejse fra Slutningen af September f. A. til 1. Juni d. A., hvilken siden er blevet forlænget til Skoleaarets Udgang. De ham tillagte Undervisningsfag have med Ministeriets Tilladelse i saa godt som hele Skoleaaret været fordelte saaledes: Adjunkt Kleisdorff overtog Græsk i VI Kl. 5 Timer, Adj. Neergaard Latin i III Kl. 6 Timer, Overlærer Hovgaard Geografi i I og II Kl. 4 Timer, konst. Adj. Engell Tysk i II Kl. 4 Timer og Lærer Christensen Tysk i I Kl. 4 Timer.

Da Gymnastiklæreren, Løjtnant Paulsen ved Skoleaarets Begyndelse forlod Byen, blev dennes Undervisningstimer med Ministeriets Tilladelse overdragne til Premierløjtnant Jürgensen, som i dette Skoleaar har ledet Øvelserne.

Fag- og Timefordelingen har derefter været følgende:	
Rektor Professor Dr. phil. Lund: Latin og Græsk i VII Kl., Dansk 1 Time med den mathem.-naturvid. Afd. i V Kl.	16 Timer ugl.
Overlærer Professor Funch: Tysk i de studerende Klasser og i V og IV Realklasse	21 —
Overlærer Hovgaard: Hebraisk i VII Kl., Historie i de studerende Klasser, Geografi i III og IV Kl., Historie og Geografi i I og II Kl. . .	31 —
Adjunkt Munch: Historie og Geografi i Realklasserne, Dansk i III Kl. .	23 —
Adjunkt Warming: Naturlære i VII Kl. og V Realkl., Matematik og Regning i V og IV Realkl.	31
Adjunkt Schaldemose: Fransk i hele Skolen	29 —
Adjunkt Ostermann: Matematik i alle studerende Klasser	28 —
Adjunkt Neergaard: Latin i VI, IV og III Kl., Græsk i V Kl., Tysk i III Realkl.	31 —
Adjunkt Høegh-Guldberg: Skrivning og Tegning i alle Klasser	24 —

Adjunkt Gram: Dansk i VII—IV Kl. og V—IV Realkl., Religion i VII —V Kl.	22 Timer ugl.	
Adjunkt Kleisdorff (tillige Skolens In- specter): Engelsk i VII Kl. og Real- klasserne, Latin i V Kl., Græsk i VI Kl., Dansk i III Realkl.	34*)	—
[Konst. Lærer, Cand. philol. Lohse var ansat til Latin i III Kl., Græsk i VI Kl., Tysk og Geografi i I og II Kl., med 23 ugl. Timer, men stand- sede sit Arbejde ved Udgangen af September 1871.]		
Konst. Lærer, Cand. theol. Engell: Re- ligion i de 4 nederste Klasser og Realklasserne, Mathematik i III Realkl., Dansk i I og II Kl., Tysk i II Kl.	34	—
Konst. Lærer, Cand. mag. Hoffmeyer: Naturhistorie i alle Klasser, Geografi i V og VI Kl., Regning i I og II Kl.	31	—
Lærer, Seminarist Christensen: Tysk i I Kl.	4	—
Syngelærer Meyer	6	—
Gymnastiklærer, Premierlt. Jürgensen	14	
Gymnastikassistenterne, Oversergenterne Petersen og Wasmann	14	—

Det hvert Fag i hver Klasse tillagte Timeantal ses af efterfølgende Tabel, hvor A og B betegne en toaarig Klasses to dels samlede, dels adskilte Afdelinger; ved V Kl. betegner S. og M. den sproglige og matematiske Retning, som i denne Klasse har været adskilte i 5 Timer om Ugen. Det hele maa betragtes som et Overgangsskema, idet de 5 nederste Klasser ere indrettede aldeles efter den ny Læseplan, men de 2 øverste efter den gamle; Realklasserne have nærmet sig den ny Plan saa meget som det lod sig gjøre, uagtet Bestemmelsen om den forandrede Realundervisning udkom efter at Fag- og Timetabellen var lagt og approberet af Ministeriet.

*) Efter Nyaar faldt 1 Time Engelsk i VII Kl. bort.

	Fællesklasser.				Studerende klasser.				Realklasser.				Ugentlige Timer.
	I	II	III	IV	V	VI	VII		III	IV	V B.	V A.	
					S.	M.	A	B					
Dansk	6	5	3	2	2+1	2	2		3	2	2	2	32
Tysk	4	4	2	2	2	3	"		3	4	4	4	32
Fransk	"	5	3	3	2	3	1		3	3	3	3	29
Engelsk	"	"	"	"	"	"	1 (+1)	2	3	4	4	4	18 (+1)
Latin	"	"	6	8	7	9	1+8+1		"	"	"	"	40
Græsk	"	"	"	"	5	5	5		"	"	"	"	15
Religion	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	"	"	21
Historie	3	2	2	2	3	2	2+1+2		3	3	3	3	31
Geografi	2	2	2	2	1	2	"		2	2	2	2	19
Naturhistorie	2	2	2	2	2	2	"		2	2	2	2	20
Naturlære	"	"	"	"	" (2)	"	3+1+3		"	"	3	3	13
Arithm. og Rg.	4	4	4	3	2	2	2	2	4	3	3	3	36
Geometri	"	"	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20
Geom. Tegn.	"	"	"	1	(2)	"	"		"	1	1	1	4
Skrivning	4	2	2	1	"	"	"		2	2	1	1	15
Tegning	2	2	"	"	"	"	"		2	2	1	1	10
	30	30	30	30	30	34	31 (+1)	32	31	32	31	31	
Sang	1	1	2	2	2	2	2		2	2	2	2	6
Gymnastik	4	4	3	3	3	2	2		3	3	2	2	14
Hebraisk	"	"	"	"	"	"	2	2	"	"	"	"	"
	35	35	35	35	35	38	37 (+1)	38	36	37	35	35	399 (+1)

II.

Disciplene. Afgangsprøverne.

Af de 168 Disciple, som Skolen talte ved Udgivelsen af forrige Aars Indbydelsesskrift (s. dette S. 38), udmeldtes før og efter Hovedexamen 4: P. Herkind, E. Møller, J. Buchholtz og H. A. R. S. Lindholm; efter bestaaet Afgangsexamen afgik 4 Studenter (den ene fik dog først Examen efter Nyaar paa Grund af Sygdom) og 12 Realister, hvis Navne og Examens-Karakterer findes anførte nedenfor. Ved det ny Skoleaars Begyndelse var saaledes Antallet af ældre Disciple 148; der optoges til samme Tid 14 ny Disciple, saa at Antallet af Skolens Disciple d. 23. August 1871 var 162. I Skoleaarets Løb er siden

optaget 5 og udmeldt 10, desuden 1 død*), saa at Antallet for Øjeblikket er 156, fordelte i Klasserne som nedenfor er angivet. De udmeldte findes anførte hver paa sit Sted. I den følgende Liste opføres alle Disciple — med Undtagelse af VII Klasse, hvor Omflytning kun finder Sted efter Hovedexamen og Halvaarsexamen i December — efter den Plads, de havde ved Skoleaarets Begyndelse eller deres Optagelse i Skolen med Tilføjeelse i () af deres nuværende Klassennummer. Ved dem alle er Faderens Navn og Stilling tilføjet, og naar intet andet Sted angives, er deres Hjem i eller ved Aarhus. De med * foran betegnede Disciple ere optagne ved Begyndelsen eller i Løbet af indeværende Skoleaar; disses Fornavne samt Alder er fuldstændig angiven.

VII Klasse.

A. C. J. Bartholdy (Apotheker B. i Hammel). — C. O. T. Freiesleben (Ritmester F.) — E. Hammerich (Kancelliraad, Byfoged H.) — J. P. J. Hofory (afd. Kjøbmand H.) — H. C. Knudsen (Pastor K. i Lyngaa). — P. J. Liisberg (Dyrlæge L.) — V. H. Lunn (Justitsraad, Herredsfoged L.) — C. E. Skjerbek (Ltnt., Postmester S. i Grenaa). — O. A. M. Thomsen (Bødkermester T.). — S. H. Warming (Adjunkt W.). — B. N. S. Boesen (Stiftsprost B.) — L. Christensen (afd. Pastor C. i Hjortshøj) — V. J. Guldenrone (Baron G. til Stonege). — V. Holst (Etatsraad, Jernbanedirektør H.) — N. Langballe (Prokurator, Kæmner L.) — J. O. Lund (Malermester L.) — J. Sørensen (Gaardejer S. Jensen i Kradsbjerg). — H. Weis (Cand. polyt., Møllejejer W.) I alt 18 Disciple.

VI Klasse.

1 (2) H. A. F. Brasch (Sekretær B.). 2 (6)

*) Den 27de September 1871 døde Herman Arthur Emanuel Nielsen, eneste Barn af Proprietær Nielsen til Foldbygaard (som siden ogsaa er afgaaet ved Døden). Han blev bortreven af en Gigtfeber i sit Hjem efter faa Dages Sygdom og havde kun tilbragt faa Uger her i Skolen, men allerede i den korte Tid vundet Læreres og Meddisciples Velvillie ved sin Elskværdighed, Dygtighed og ualmindelige Begavelse

A. V. Biering (Exam. juris B.). 3 (5) H. W. Ankjær (Oberst A.). 4 (1) R. V. B. Honum (Kammerraad, Stiftslandinspektør H.). 5 (3) R. E. C. Broager (Pastor B. i Dybe). 6 (4) C. Schoubye (Kjøbmand S.). 7 (9) O. Gedde (Oberst G.). 8 (8) T. E. Budtz (afd. Pastor B. i Maarslet). 9 (7) G. L. F. V. S. Malling (afd. Kjøbmand M.). I alt 9 Disciple.

V Realklasse A.

1 (2) V. Kække (Kommandør, Overlods K.). 2 (3) C. B. Valeur (Fotograf V. i Grenaa). 3 (4) C. J. Jensen (Hotelejer J.). 4 (6) H. P. A. Holstein-Rathlou (Godsejer H.-R. til Rathlousdal). 5 (1) C. U. Hammerich (Broder til E. Hammerich i VII Kl.). 6 (5) B. P. Berthelsen (Kjøbmand B.). 7 (8) R. M. Rasmussen (Pakhusbetjent R. Mørk). 8 (12) C. F. Schaarup (Vinhandler S.). 9 (7) J. V. P. Terndrup (Godsforvalter T. paa Rathlousdal). 10 A. Nielsen (Murmester N.) udmeldt 1. Oktober 1871. 11 (10) J. V. H. C. R. Vissing (Boghandler V.). 12 (13) H. M. Tørsleff (Propr. T. til Kollerupgaard). 13 J. Nielsen (Broder til Nr. 10) udmeldt 1. Oktober 1871. 14 (9) A. V. Nielsen (afd. Apotheker N. i Silkeborg). 15 (11) J. F. V. Secher (Kjøbmand S.). I alt først 15, tilsidst 13 Disciple.

V Klasse.

1 (1) A. Lehmann (Etatsraad, Amtsforvalter L.). 2 (2) L. S. Vogelius (Kjøbmand V. i Silkeborg). 3 (7) E. Weis (Justitsraad, Fysikus Dr. W.). 4 (6) N. C. M. T. Pedersen (Landinspektør P.). 5 (4) J. E. Sundorph (Propr. S. til Haraldsmark). 6 (5) H. S. Ankjær (Broder til Nr. 3 i VI Kl.). 7 (3)* Christian Carl Paludan Koch f. $\frac{2}{5}$ 1857 (Provst K. i Gjerrild). I alt 7 Disciple, af hvilke Nr. 1, 2 og 5 henhøre til den mathem.-naturvid. Retning. Nr. 3, 4, 6 og 7 til den sproglige Retning.

V Realklasse B.

1 (4) T. J. Erichsen (Farver E.). 2 (5) F. C. S. Liisberg (Broder til P. J. Liisberg i VII Kl. A.). 3 (3) H. K. J. Beck (Oberst B.). 4 (1) T.

T. Krøger (Propr. K. til Isgaard paa Mols). 5 (6) J. E. Grooss (Læderhandler G.). 6 (2) J. C. Glæssel (Kasserer G.). 7 (8) A. J. V. Holstein-Rathlou (Broder til Nr. 4 i V Realkl. A). 8 (11) H. Faurschou (Propr. F.). 9 (10) H. G. Schmidten (Generalkrigskommissær, Borgmester S.). 10 (9) J. P. Mikkelsen (Møllebygger M.). 11 (12) T. N. Lange (Kammerraad L. til Kalbygaard). 12 (7) A. A. Krøger (Broder til Nr. 4). I alt 12 Disciple.

IV Klasse.

1 (1) H. Lehmann (Broder til Nr. 1 i V Kl.) 2 (2) V. C. S. Thoresen (Alterdegn T.). 3 (3) A. Bech (Kaptejn B.). 4 (4) C. Petersen (Hoboist P.) 5 (5) H. M. Bering (afd. Kjøbmand B.). 6 (6) S. C. Borch (Pastor B. til Veilby). 7 (8) E. F. F. Selmer (Stationsforvalter S. i Hadsten). 8 (7) F. E. P. G. Koch (Propr. K. til Thomasminde). 9. (9) H. Federspiel (Kammerraad, Postmester F.). 10 (10) V. Petersen (Senator, Kjøbmand P. i Haderslev). I alt 10 Disciple.

IV Realklasse.

1 (12) P. Mørk (Konsul M.). 2 (17) O. B. Friis (Mægler F.). 3 M. Paasche (Propr. P. i Sogen ved Bergen) udmeldt 1. April 1872. 4 A. Levin (Boghandler L.) udmeldt 1. April 1872. 5 (3) G. W. Hovgaard (Overlærer H.). 6 (1) W. A. Seiersen (Konsul S.). 7 (2) F. E. Glæssel (Broder til Nr. 6 i V Realkl. B). 8 (9) C. F. Petersen (Handelsagent P.). 9 R. J. M. Schlütter (Skolelærer S. i Pindstrup) udmeldt til 1. Maj 1872. 10 (5) J. M. M. Jensen (Hotelejer J.). 11 (10) J. C. Dyhr (Vogumand D.). 12 (11) H. H. Honnens de Lichtenberg (Major, Kammerjunkere H. de L. Stamhusbesidder til Bidstrup). 13 (14) V. Larsen (Hotelejer L.). 14 (6) V. Lindholm (Oversergent L.) 15 (14) O. C. J. Lottrup (Kjøbmand J. C. L.) 16 (8) S. C. W. Lottrup (Gaardejer L. i Hammershøj, Plejefader Kjøbmand M. C. L.). 17 (16) M. T. Knudsen (Broder til H. C. Knudsen i VII Kl. A). 18 (13) H. Götzsche (Kjøbmand G.). 19 (7) N. S. Erhardi (Propr. E. til Kongsgaard ved Ebeltoft).

20 J. P. Bay (afd. Partikulier B.) udmeldt til 1. April 1872. 21 H. E. Borch (Broder til Nr. 6 i IV Kl.) udmeldt 1. Januar 1872. 22 C. R. Petersen (Kjøbmand P.) udmeldt 1. April 1872. 23 (4)* Hans Kristoffer Elers Koch f. $^{30}/_{11}$ 1858 (Broder til Nr. 7 i V Kl.). I alt først 23, tilsidst 17 Disciple.

III Klasse.

1 (5) R. L. Borch (Broder til Nr. 6 i IV Kl. og 21 i IV Realkl.). 2 (8) F. J. C. Gørdes (Kommerceraad G.). 3 (4) H. J. Liisberg (Raadmand L.). 4 (3) T. Freiesleben (Broder til C. O. T. Freiesleben i VII Kl. A.). 5 (2) W. J. Honum (Broder til Nr. 4 i VI Kl.). 6 J. M. Petersen (Broder til Nr. 22 i IV Realkl.) udmeldt til 1. April 1872. 7 (7) J. Schwensen (Pastor S. i Hørup paa Als). 8 (9) B. J. L. Rehling (Justitsraad, Herredsfoged R. i Odder). 9 (6) A. Lund (Propr. L. til Slemminggaard ved Grenaa). 10 (10) A. Lehmann (Broder til Nr. 1 i V Kl. og Nr. 1 i IV Kl.). 11 (11) J. O. K. C. Monrad (Kjøbmand M.). 12 * Herman Arthur Emanuel Nielsen, f. $^{2}/_{11}$ 1860, død $^{27}/_{9}$ 1871 (afd. Propr. Nielsen til Foldbygaard). 13 (1) L. Hammerich (Broder til E. Hammerich i VII Kl. og Nr. 5 i V Realkl. A.) I alt først 13, tilsidst 11 Disciple.

III Realklasse.

1 (9) C. L. Ziegler (Slagtermester Z.) 2 (4) H. V. Broge (Grosserer B.). 3 (1) J. Sachs (Smedemester S.). 4 (3) S. Schoubye (Broder til Nr. 6 i VI Kl.). 5 (8) F. Larsen (Broder til Nr. 13 i IV Realkl.). 6 (6) H. T. C. Friis (Branddirektør, Godsforvalter F. paa Kirstinehøj). 7 (13) P. V. Hasselqvist (afd. Kateket H. i Stege, Plejefader Raadmand Liisberg). 8 (12) O. E. Splid (Kjøbmand S.). 9 (11) A. K. E. Pries (Skovrider P., Louisenlund). 10 (14) A. E. R. E. Leitner (Propr. L. til Sandergaard). 11 (16) V. K. Assens (Kjøbmand A.). 12 (7) T. A. F. Müller (Vejinspektør M.). 13 (10) V. L. Rahr (Grosserer R.). 14 (17) C. S. Lichtenberg (afd. Propr. L. til Hessel). 15 (15) E. V. Ziegler (Broder til Nr. 1 i denne Kl.). 16 (5)* Robert Henry Tomkins, f. $^{26}/_{8}$ 1856 (Grosserer T. i London). 17

(2) * August Fredrik Ferdinand Leopold Wedell-Wedellsborg, f. $\frac{2}{11}$ 1858 (afd. Baron W.-W., Stifader Porcellænsmaler Schreitter v. Schreittenthal). I alt 17 Disciple.

II Klasse.

1 (29) C. A. M. Flagstad (Kammeraad, Bankbogholder F.). 2 (27) J. H. Schmidt (Træhandler S.). 3 (1) K. A. Hammerich (Broder til E. Hammerich i VII Kl. A, Nr. 5 i V Realkl. A og Nr. 13 i III Kl.). 4 (2) S. P. Bech (afd. Snedkermester B.). 5 (3) F. J. Heramb (Oberst H.). 6 (7) C. M. Werner (Fabrikant W.). 7 (10) C. J. Petersen (Oversergent, Gymnastiklærer P.). 8 (21) J. C. E. Larsen (Broder til Nr. 13 i IV Realkl. og Nr. 5 i III Realkl.) 9 (11) H. C. J. Warming (Bundtmager W.). 10 (8) H. H. S. Ankjær (Broder til Nr. 3 i VI Kl. og Nr. 6 i V Kl.). 11 (26) C. H. Brasch (Broder til Nr. 1 i VI Kl.). 12 (24) S. C. Simesen (forh. Propr. S. paa Ludvigsholm). 13 (25) S. S. Mørk (Broder til Nr. 1 i IV Realkl.) 14 (19) C. P. G. Bayer (Overingeniør, Ltnt. B.). 15 (16) C. G. A. Beck (Broder til Nr. 3 i V. Realkl. B). 16 (12) L. B. Liisberg (Broder til Nr. 3 i III Kl.). 17 (18) I. C. H. Tegner (Justitsraad, Overingeniør T.). 18 (31) F. V. Fleron (Regimentsbøsemager F.). 19 (23) C. E. G. O. Baland (Oberst B.). 20 (20) P. S. Stamp (Telegrafbestyrer S.). 21 (22) C. V. Lütken (Godsforvalter L. i Grenaa). 22 (30) J. Honnens de Lichtenberg (Broder til Nr. 12 i IV Realkl.). 23 P. N. Secher (Propr. S. til Frederikkesminde) udmeldt 1. Jan. 1872. 24 (15) * Marinus Baadsgaard, f. $\frac{6}{10}$ 1860 (Kjøbmand B.). 25 (13) * Carl Frederik Rudolf Boeck, f. $\frac{27}{6}$ 1858 (Pastor B. i Hornslet). 26 (5) * Otto Valdemar Hansen, f. $\frac{1}{2}$ 1859 (Propr. H. til Gammelgaard). 27 (6) * Knud Isidoro Sidenius Panduro, f. $\frac{27}{4}$ 1861 (Pastor P. i Silkeborg). 28 (28) * Johannes Christian Preis, f. $\frac{1}{3}$ 1860 (afd. Murmester P.). 29 (14) * Alfred Elinus Værum f. $\frac{10}{8}$ 1860 (Skomagermester V.) 30 (17) * Arthur Vilhelm Ravn, f. $\frac{21}{5}$ 1860 (Oberst R.). 31 (4) * Theodor Hansen, f. $\frac{26}{7}$ 1858 (Skolelærer H. i Jexen). 32 (9) * Thorvald Emil Valdemar

Holm, f. $^{10}/_{12}$ 1859 (Vognmand H.). I alt først 29, tilsidst 31 Disciple.

I Klasse.

1 (7) F. J. Packness (Kjøbmand P.). 2 (6) V. O. V. Lindholm (Oberst, Kammerherre L.). 3 (8) C. V. Federspiel (Broder til Nr. 9 i IV Kl.). 4 (3) E. K. H. Wanscher (Ltnt., Jernbaneassistent W.). 5 (10) H. T. Buchtrup (Propr. B. i København). 6 (4) L. Tegner (Kjøbmand T. i London). 7 (1) * Christian Dalgas, f. $^{5}/_{7}$ 1862 (Kaptejn D.). 8 (2) * Valdemar Lehmann, f. $^{10}/_{12}$ 1861 (Broder til Nr. 1 i V Kl., Nr. 1 i IV Kl. og Nr. 10 i III Kl.). 9 (5) * Andreas Aaris Liisberg, f. $^{26}/_{8}$ 1862 (Broder til J. P. Liisberg i VII Kl. A og Nr. 2 i V Realkl. B.). 10 (9) * Rasmus Valdemar Sørensen, f. $^{20}/_{2}$ 1860 (Banemester, Ingeniør S. i Skanderborg). 11 (11) * Niels Oskar Ravn, f. $^{26}/_{3}$ 1862 (Broder til Nr. 30 i II Kl.). I alt først 10, tilsidst 11 Disciple.

Til de i Juni—Juli 1871 afholdte Afgangsprøver indstillede sig efterfølgende 4 studerende Disciple, af hvilke dog 1, nemlig J. C. Jensen, blev angrebet af Skarlagensfeber den 22. Juni; med Ministeriets Tilladelse stededes han derfor til en ekstraordinær Afgangsexamen i Januar 1872, — og 12 Realister, der alle bestode med efternævnte Resultat.

I Afgangsexamen for Studerende.

1. Boeck, Oskar Valdemar, født 8. Maj 1852.
2. Freiesleben, Adolf Christian Carl Emil, født 15. August 1852.
3. Jensen, Jens Carl, født 10. Septbr. 1852.
4. Ingerslev, Johannes, født 27. Marts 1852.

2. Realafgangsexamen.

1. Hasselriis, Frederik, født 4. Septbr. 1854.
2. Hofman (Bang), Peder, født 28. Septbr. 1854.
3. Kofod, Viggo, født 13. Oktbr. 1853.
4. Federspiel, Max Ludvig, født 27. Febr. 1854.
5. Lehmann, Holger, født 25. April 1854.
6. Holst, Carl Peter, født 3. April 1856.

7. Sundorph, Niels Carl Christian, f. 13. Jan. 1855.
8. Larsen, Jens Peter Vilhelm, f. 18. Maj 1855.
9. Warming, Ernst, født 20. Septbr. 1852.
10. Andersen, Christen Andreas Eduard, født 10. Juni 1854.
11. Lehmann, Viggo, født 3. April 1855.
12. Herskind, Christian, født 1. Decbr. 1855.

De skriftlige Prøver foretoges 22.—27. Juni, de mundlige for de Studerende 12.—21. Juli, for Realisterne 12.—15. Juli. Opgaverne til de skriftlige Prøver meddeles her.

A. Afgangsexamen for Studerende.

1. Udarbejdelse i Modersmaalet. a) (bunden Opgave) At angive og fortælle de Begivenheder af den tidligere engelske Historie, ved hvilke Englands Befolkning væsenlig blev forandret. b) (fri Opgave) Dædalus og Luftsejladsen.

2. Oversættelse fra Dansk til Latin. Da T. Flaminus i Aaret femhundrede og sex og halvtredsindstyve efter Roms Anlæggelse var bleven valgt til Consul, overdroges ham Anførselen i Krigen imod Kong Philip af Macedonien. Da han var gaaet over det adriatiske Hav og i Epirus havde modtaget Hæren af P. Villius, som det foregaaende Aar havde commanderet den, besluttede han fra Vesten af at trænge ind i Macedonien: men da han ad den eneste Vei, som han kunde benytte, var kommen til et Sted, hvor Floden Aous indesluttedes imellem høie og bratte Bjerge, saa at der kun efterlodes en meget snever Gjennemgang, fandt han dette Pas (fauces) saaledes befæstet af Fjenderne og besat med saa mange Tropper, at han paa ingen Maade kunde bryde igjennem, skjøndt han i fyrgetyve Dage forsøgte Alt. Han havde altsaa maattet vende tilbage med uforrettet Sag, hvis ikke Tilfældet havde bragt ham en uventet Hjælp. Epiroternes Fyrste Charopus førte nemlig en Hyrde til Flaminus, som ved at vogte sine Hjøder havde lært at kjende hele Eggen meget nøie. Han lovede, at han, hvis Flaminus gav ham Haab om en Belønning, ad skjulte Stier vilde føre en Deel af den romerske Hær op over Fjendernes Hoveder til Steder, hvorfra den let kunde angribe dem i Ryggen. Flaminus sendte da en Soldatertribun med et tilstrækkeligt Antal Soldater og overgav ham Hyrden i Lænker, for at han skulde vise Veien. Først den tredie Dag kom Tribunen med Soldaterne op paa den Bjergaas, som Hyrden førte dem til, og da de derfra havde givet Signal, angreb strax Flaminus

Macedonerne forfra, for at de ikke skulde mærke, hvad der foregik paa den anden Side. Da nu de, der havde bestegnet Bjerget, pludselig løb ned og trængte ind paa Macedonerne, bleve disse betagne af Skræk og forlode den Leir, som de saa længe havde forsvaret.

Tallene skrives med Bogstaver heelt ud.

3. Oversættelse fra Latin til Dansk.

E Curtii de rebus gestis Alexandri magni libri noni capite vicesimo tertio et quarto.

(In iis, quæ præcedunt, Curtius narrat, Alexandrum, cum victo Dario in Indiam penetrasset, in oppugnatione oppidi alicuius audacissime pæne solum intra muros irrupisse et ibi graviter vulneratum esse; deinde, cuspidè sagittæ e vulnere extracta, etiam tum invalidum non longe ab illo oppido in regione frumento et pecoribus abundanti cum exercitu constilisse, ut et milites et se quiete reficeret.)

Mos erat principibus amicorum et custodibus corporis excubare ante prætorium, quoties adversa regi valetudo incidisset. Hoc tum quoque more servato, universi cubiculum eius intrant. Rex sollicitus, ne quid novi afferrent, quia simul venerant, percontatur, num hostium repens nuntiaretur adventus. At Craterus, cui mandatum erat, ut amicorum preces ad eum perferret, „Credisne, inquit, adventu magis hostium, etiamsi iam in vallo castrorum consistent, sollicitos nos fore quam cura salutis tuæ, ut nunc est, tibi vilis? Quantalibet vis omnium gentium conspiret in nos: tu nos præstabis invictos. Sed quis deorum hoc Macedoniæ columnen diuturnum fore polliceri potest, cum tam avidè manifestis periculis offeras corpus, oblitus, tot civium animas trahere te in casum? Quis enim tibi superstes aut optat esse aut potest? Eo pervenimus, imperium seculi tuum, unde nisi te duce nemini ad penates suos iter est. Quodsi adhuc de Persidis regno cum Dario dimicares, nemo mirari posset tam promptum esse te ad omne discrimen audacter obeundum; nam ubi paria sunt periculum ac præmium, ibi et secundis rebus amplior fructus est et adversis solatium maius; tuo vero capite ignobilem vicum emi, quis ferat? Horret animus cogitatione rei, quam paulo ante vidimus. Obscura pericula et ignobiles pugnas nobis deposcimus; temetipsum ad ea serva, quæ magnitudinem tuam capiunt¹⁾“. Eadem fere Ptolemæus et similia his ceteri; iamque confusis vocibus flentes eum orabant, ut tandem laudis amori tot victoriis exsatiato modum faceret ac salutem suam, id est publicam, parceret.

¹⁾ capio rummer o: passer for, svarer til.

Overskriften og den forudskikkede Bemærkning oversættes.

4. Opgave i Arithmetik. 1). En Mand faaer af 27874 Rd. 3 Mk. en aarlig Rente, som er 2005 Rd. 2 Sk.; hvormange pCt. er det?

2). Hvor meget ejer den samme Mand efter 10 Aars Forløb, naar han hvert Aar lægger Renten til Kapitalen og faaer den samlede Sum forrentet til samme Rentefod som forhen?

3). Hvor stor skulde Rentefoden have været, naar Kapitalen ved Tillæg af Rente og Rentens Rente skulde have fordoblet sig i 10 Aar?

Der forlanges en kort, men tydelig Redegjørelse for, hvorledes de Ligninger faaes, hvorpaa Beregningen støttes.

5. Opgave i Geometri. Man skal 1) bevise, at parallelle plane Snit i et Hjørne give ligedannede plane Figurer, 2) angive, hvorledes man bestemmer Forholdet imellem Volumina af de ved Snittene afskaarne Pyramider. 3) Igennem et tresidet Hjørne, hvis Sider ere 60° , 90° og 120° , lægges et plant Snit, som afskærer ligestore Kanter af Hjørnet. Man skal beregne Vinklerne i den i Snittet liggende Trekant, enhver for sig uafhængigt af de to andre, og prøve Resultatets Rigtighed.

Extraordinær Afgangsexamen i Januar 1872.

1. Udarbejdelse i Modersmaalet. a) (bunden Opgave) Skildring af Norge som Bjergland med Bjergværksdrift og Skovdrift. b) (fri Opgave) At sammenligne Slaveriet hos Grækerne og Romerne med Negerslaveriet i de nyere europæiske Kolonier.

2. Oversættelse fra Dansk til Latin. Imellem de anseteste og mest glimrende Familier, som i den romerske Republik ved Bedrifter, Æresposter og Rigdomme have indtaget den første Plads, kan det ikke betvivles, at Metellerne maae regnes, som vare af den cæcitiske Slægt. Dog stod denne Familie tilbage i Ælde for ikke faa andre og den var ikke af patricisk Oprindelse. Der findes ingen Metellus, der er kommen til høiere Æresposter og har beklædt Consulatet, før det femte Aarhundrede efter Stadens Anlæggelse; men fra denne Tid af blomstrede denne Familie saa stærkt og opnaaede saa mange Consuler, at en romersk Digter spottende sagde, at Metellerne bleve Consuler ved Skjæbnen, og denne Glands varede uformindsket indtil den frie Republiks Undergang. Men af denne saa mægtige Familie fremstilles een Mand som et Exempel paa den største Glands og den høieste Lykke, der kunde falde i en romersk Borgers Lod. Dette er Q. Metellus, som, da han som Prætor havde overvundet Andriscus og undertvunget Macedonien, tillagde sig Tilnavnet Macedonicus. Han blev Consul Aar

143 før Christus og 12 Aar senere blev han valgt til Censor, og levede i saa stor Anseelse og havde saa megen Indflydelse, at han ikke ansaaes for ringere end Africanus den yngre, med hvem det berettes, at han laae i Fjendskab. Af fire Sønner saae han, idet han opnaaede en meget hoi Alder, tre som Consuler, den ene endog som Censor og triumpherende, den fjerde som Prætor, og de overlevede ham alle; hans to Døtre ægtede de mest ansete Mænd. Skribenterne, som omtale hans Lykke, ere ikke ganske enige om, hvor mange Døltre han havde; men det er os ikke magtpaaliggende at vide dette.

Anm. Tallene skrives heelt ud med Bogstaver.

3. Oversættelse fra Latin til Dansk.

(Af et Sted af Philosophen Seneca, hvori udvikles, at Velgierninger maae udeves for deres egen Skyld, ikke af Hensyn til Giengield og til selv at opnaae Noget).

Si, ut prodessemus aliis, sola nos invitaret utilitas, minime distribuere beneficia deberent, qui facillime possent, locupletes et potentes et reges aliena ope non indigentes; di vero tot munera, quæ sine intermissione diebus ac noctibus fundunt, non darent. In omnia enim illis natura sua sufficit tutosque et inviolabiles præstat; nulli ergo beneficium dabunt, si una dandi causa est se intueri ac suum commodum. Scio, quid hoc loco respondeatur: „Itaque non dant dii beneficia, sed securi et negligentes nostri, aversi a mundo, aliud agunt aut, quæ maxima Epicuro felicitas videtur, nihil agunt.“ Hoc qui dicit, non audit precantium voces et undique sublatis in coelum manibus vota facientium publica et privata, quod profecto non fieret, nec in hunc furorem omnes mortales consensissent alloquendi surda numina et inefficaces deos, nisi nossemus illorum beneficia nunc oblata ultro, nunc orantibus data, magna et tempestiva. Quis est autem tam miser, tam neglectus, tam duro fato natus, ut non deorum munificentiam senserit? Ipsos illos, qui sortem suam complorant, circumspice; invenies non ex toto beneficiorum coelestium expertes, neminem esse, ad quem non aliquid ex illo benignissimo fonte manaverit.

ex toto, ganske, aldeles.

4. Opgave i Arithmetik. At opløse Ligningen:

$$x^2 - x + \frac{1}{4} \sin^2 2v = 0$$

med Hensyn til x og beregne denne Størrelses Værdier for

$$v = 35^\circ 15' 7''.$$

Dernæst findes Værdien af Udtrykket:

$$\frac{x^2 - x + \frac{1}{4} \sin^2 2v}{x^2 + \tan^2 v (1 + \cos^2 v)} x - 1$$

for $x = \cos^2 v$.

5. Opgave i Geometri. Beregning af Kuglesegmentets Volumen. Anvendelse paa at finde en Formel for det Volumen, som ligger imellem en Kugleflade og to parallelle Planer i Afstanden a og $2a$ fra Centrum til samme Side deraf, idet Kuglens Radius kaldes r og man antager $r \geq 2a$.

B. Afgangsexamen for Realister.

1. Udarbejdelse i Modersmaalet. a) (bunden Opgave) Kong Christian d. 2den. b) (fri Opgave) Mikkel Ræv. Hvilke Forestillinger om Ræven forbindes med denne Benævnelse?

2. Oversættelse fra Dansk til Tydsk. Den Christen Barnekov, hvis Navn en Gade i Kjøbenhavn bærer, var en rig og anseet Adelsmand paa Christian den fjerdes Tid og tjente i Hæren i den første Krig, som Christian førte med Sverrig. I Fægtningen paa Skellingehede i Halland den 3die Marts 1612, hvor en Afdeling danske Ryttere, som Kongen selv førte, blev slagen af et overlegent Antal Svenske, mistede Kongen, der fægtede mellem de sidste og søgte at standse Flugten, sin Hest, og da hans Følge for største Delen havde forladt ham, vilde han være bleven dræbt eller taget til Fange, hvis ikke Barnekov, da han saae hans Fare, havde givet ham sin Hest. Der berettes, at han gjorde dette med de Ord: Jeg giver Kongen min Hest, Fjenden mit Liv og Gud min Sjel. Kongen undkom til Varberg, men Barnekov blev nedhugget. En stor Steen kaldes endnu Barnekovs Steen og Almuen i Nabolaget fortæller, at Barnekov satte sig paa den, da han ikke længer kunde følge Kongen.

3. Oversættelse fra Dansk til Engelsk. Der var en from Mand, som ernærede ¹⁾ sig med sin Familie ved at spinde Bomuld ²⁾; han pleiede hver Dag at sælge den Traad, de spandt, og at købe ny Bomuld; for Fortjenesten, der kom ud, købte han desuden Fødemidler ³⁾ for den Dag. En Gang gik han ud og solgte Traad; da mødte en af hans Venner ham, som klagede sin Nød ⁴⁾ for ham, hvorpaa han gav ham Betalingen ⁵⁾ for Traaden og vendte hjem til sin Familie uden Bomuld eller Fødemidler. Hvor er Bomulden og Fødemidlerne? og hvad skulle vi nu gjøre, da vi Intet have at sælge? spurgte de. De havde imidlertid en itubrukken Træskaal ⁶⁾ og en Krukke ⁷⁾ som han tog med sig paa Torvet; men Ingen vilde købe dem af ham. Medens han stod der, mødte en Mand ham med en raadden Fisk og sagde til ham: „Vil Du bytte Din uafsættelige ⁸⁾ Eiendom med min?“ Han svarede: „Ja!“ gav Manden Træskaalen med Krukken og

modtog Fisken, som han bragte hjem. Da de skar den op ⁹⁾, fandt de en Perle i dens Mave ¹⁰⁾. Den næste Morgen gik han hen til en af sine Bekjendtere, som havde Kjendskab til Perler. „I Sandhed,“ sagde denne, „denne Perle er 7000 Daler værd,“ og han betalte ham denne Sum. Paa Veien hjem kom en Tigger ¹¹⁾ ham imøde og sagde: „Giv mig af det, hvad Gud har givet Dig!“ Han svarede: „Jeg var igaar ligesom Du; tag Halvdelen!“ Da de havde deelt Pengene, sagde Tiggeren: „Behold selv Dine Penge, Gud velsigne Dig med dem! Herren har kun sendt mig til Dig for at prøve Dig.“

¹⁾ support. ²⁾ cotton. ³⁾ food. ⁴⁾ distress. ⁵⁾ price. ⁶⁾ broken wooden bowl. ⁷⁾ jar. ⁸⁾ unmarketable. ⁹⁾ rip up. ¹⁰⁾ belly. ¹¹⁾ beggar.

4. Opgave i Arithmetik.

1. Brøken $1,271412\ 037\ 037\ \dots$ forvandles til en sædvanlig Brøk, og denne bringes til sin mindste Benævning.
2. Af Ligningen $(\frac{2}{3})^x = \frac{1}{6}$ søges x .

3. Hvad er Værdien af Brøken $\frac{x^3-1}{x^3-2x^2+2x-1}$, naar $x=1$?

5. Opgave i Regning. En Meter Klæde koster i Frankrig 20 Franks. En Yard Klæde af samme Slags koster i England 14 Shillings. Hvilket er dyrest? hvor stor er Prisforskjellen for 1000 Alen i danske Penge? og hvor stor er Forskjellen imellem de for 1000 Rdlr. indkjøbte Mængder i danske Alen?

1 Franc = 33,83 danske Skillings.

20 Shillings = 8 Rdlr. 95 Sk. dansk.

1 Meter = 1,5931 danske Alen.

1 Yard = 1,4567 danske Alen.

6. Opgave i Geometri.

1. En Tangentvinkels Been, regnede fra Toppunktet til Berøringspunkterne, ere hver = t . Cirkelens Radius er r . Hvor stor er den Chorde, som forbinder Berøringspunkterne? Exempel: $t=12$; $r=5$.
2. Siden af en indskreven regulær Polygon er givet = s , og Siden af den omskrevne af samme Sideantal = S . Beviis,

at Cirkelens Radius er $= \frac{\frac{1}{2} S s}{\sqrt{S^2 - s^2}}$.

Exempel: $s=1$; $S=1$, 1547.

7. Opgave i geometrisk Tegning. Man tegner Projectionerne af en skjævtstaaende firesidet Pyramide, som hviler med Grundfladen paa det horizontale Plan. Denne gjenneemskjæres med et Plan, som er perpendiculart paa begge Projectionsplaner, og den derved opstaaede Figur tegnes i sin naturlige Størrelse.

Ved Afgangsexamen for Studerende var Undervisningsinspektøren ikke tilstede, men det overlodes Skolen selv at afholde den. Ved Realafgangsexamen fungerede Professor Dr. Mehren som Examenskommissær og deltog i Censuren over Dansk Stil, Tysk, Fransk og Engelsk. Foruden Skolens Lærere deltog i Bedømmelsen 1) ved Afgangsexamen: Stiftsprovst Boesen i Dansk, Rektor Dr. Forchhammer i skriftlig Latin, Premierløjtnant Paulsen i Matematik og Naturlære, Pastor Schjødte i Historie, 2) ved Realafgangsexamen Lærer Madsen i Naturhistorie, Skrivning og Tegning.

Afgangsexamen for Studerende.

Juli 1871.	Dansk Stil. I.	Dansk Stil. II.	Latin, skriftl.	Latin, mundtl.	Græsk.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Points.	Hovedkarakter
Boeck, O. V.	$g + \frac{1}{3}$	g	$g \div \frac{1}{6}$	$g + \frac{1}{3}$	$mg \div \frac{1}{3}$	$mg \div \frac{1}{3}$	$g \div \frac{1}{3}$	$g \div \frac{1}{3}$	$lg + \frac{1}{3}$	52	2den
Freiesleben, A. C. C. E.	$mg + \frac{1}{3}$	$mg + \frac{1}{3}$	$tg + \frac{1}{2}$	g	g	$g + \frac{1}{3}$	$g \div \frac{1}{6}$	g	$g + \frac{1}{3}$	56	2den
Ingerslev, J.	mg	$g + \frac{1}{3}$	g	$g + \frac{1}{3}$	g	$mg \div \frac{1}{3}$	ug	$ug \div \frac{1}{6}$	$mg + \frac{1}{3}$	66	1ste
Januar 1872											
Jensen, J. C.	$mg \div \frac{1}{3}$	$g + \frac{1}{3}$	$g + \frac{1}{6}$	g	$g + \frac{1}{3}$	$g \div \frac{1}{3}$	$mg + \frac{1}{6}$	$ug \div \frac{1}{6}$	$mg \div \frac{1}{3}$	60	2den

For Hebraisk erholdt Boeck tg.

Afgangsexamen for Realister.

	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturhist.	Naturlære.	Skrivning og Tegning.	Points.
Hasselriis, F.	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	77
Hofman Bang, P. ...	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	64
Kofod, V.	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	57
Federspiel, M. L. ...	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	39
Lehmann, H.	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	49
Holst, C. P.	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	71
Sundorph, N. C. C. ...	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	66
Larsen, J. P. V.	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	72
Warming, E.	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	51
Andersen, C. A. E. ...	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	66
Lehmann, V.	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	37
Herskind, C.	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	m gg	u gg	86

III.

Skolens Beneficier.

A. De Beneficier, som bortgives af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet efter Rektors Indstilling*), have i Skoleaaret 1871—72 været til-lagte følgende Disciple:

*) Det meddeles her til Forældres og Værgers Underretning, at Ansøgninger om fri Skolegang eller de dermed i Forbindelse staaende Stipendier, som kunne stiles til Ministeriet eller til Rektor, maa indgives til Rektor ved det ny Skoleaars Begyndelse, senest inden Midten af September. Ansøgningen maa indeholde fuldstændige Oplysninger om Vedkommendes Formuesstilling og ledsages af paalidelige Vidnesbyrd fra bekendte Mænd. Uagtet et Beneficium kun tildeles for et Aar ad Gangen, behøver den, der allerede har nydt et saadant, ikke fremdeles at ansøge derom, ligesom Skolen ogsaa selv indstiller dem, der ere værdige dertil, til Forhøjelse af et lavere Beneficium. De øvrige Legater ansøges ikke, men tildeles efter Indstilling og Bestyrelsens Beslutning. Ingen Discipel kan ansøge om Beneficium før efter et Aars Skolegang.

1. Fri Undervisning: C. E. Skjerbek, J. O. Lund, R. E. K. Broager, C. Schoubye, T. E. Budtz, N. C. M. T. Pedersen, R. M. Rasmussen, J. V. H. C. R. Vissing, J. C. Glæsel, V. C. S. Thoresen, A. Beck, C. Petersen, M. H. Bering, S. C. Borch, O. B. Friis, R. J. M. Schlütter, V. Lindholm, F. J. C. Gerdes, J. Sachs, A. C. E. Pries, T. A. F. Müller, C. J. Petersen.

2. Extraordinære Gratister (Lærersønner): S. H. Warming, G. W. Hovgaard.

3. Fri Undervisning og mellemste Stipendium (35 Rdl. alt at oplægge): J. Sørensen.

4. Fri Undervisning og laveste Stipendium (20 Rdl., alt at oplægge): P. J. Liisberg, O. A. M. Thomsen.

5. Fri Undervisning og Puggaards Legat (40 Rdl., 20 Rdl. at udbetale, Resten at oplægge): C. B. Valeur.

6. Mellemste Stipendium (35 Rdl., alt at udbetale): E. F. F. Selmer.

7. Undervisning imod nedsat (halv) Betaling: J. O. K. K. N. Mønrad, H. C. J. Warming.

8. Laveste Stipendium (20 Rdl., alt at udbetale): J. E. Sundorph.

B. Det grevelige Moltkeske Legat for Embedsmænds Sønner (2 Portioner, hver paa 40 Rdl.), hvortil Lensbesidderen af Grevskabet Bregentved udnævner (nu Kmhr. Grev F. Moltke), oppebæres af S. H. Varming og C. E. Skjerbek.

C. Rosenkrantz's Legat (aarlig 46 Rdl. 72 Sk.) uddeles til 4 værdige og trængende Disciple af Biskoppen og Rektor, med Stadfæstelse af Stifterens Rigsraad Rosenkrantz's Descendent, Besidderen af Stamhuset Rosenholm, for Tiden Kmhr. Lensbaron Rosenkrantz. Heraf fik: P. J. Liisberg, J. O. Lund og O. A. M. Thomsen hver 10 Rdl., J. Sørensen 16 Rdl. 72 Sk.

D. Pastor Hertels Legat (10 Rdl. hvert andet Aar), navnlig bestemt til Flidsbelønninger af gode Bøger for Disciple af Mellemlklasserne. Rektor indstiller til Stiftsøvrighedens Approbation. 1871 uddeltes Bøger til R. E. K. Broager (Bergs græske Ordbog), R. V. B. Honum (Rostrups Flora og blomster-

løse Planter), C. Schoubye (Thomsens Skandinaviens Insekter).

E. Student Davidsens Legat (2 Portioner, hver paa 10 Rdl., tildeles efter Rektors Indstilling af Stiftsøvrigheden): P. J. Liisberg og J. O. Lund.

F. Foghs Legat (1 Portion paa 10 Rdl. til en Dimittend, tildeles efter Rektors Indstilling af Ejeren af Ryomgaard, nu Godsejer Mourier-Petersen): O. V. Boeck.

G. Stougaards Legat (1 Portion paa 8 Rdl., tildeles efter Rektors Indstilling af Stiftsøvrigheden): O. V. Boeck.

H. Pastor Schoubyes Legat (1 Portion paa 40 Rdl., tildeles af Rektor og Lærerne til en Dimittend): J. C. Jensen.

I. Kantor J. Kabells Legat (1 Portion paa 40 Rdl., tildeles af Rektor og Lærerne til en Dimittend). Blev ikke uddelt.

K. Pastor A. L. Kabells Legat (1 Portion paa 40 Rdl., tildeles af Rektor og Lærerne til en Dimittend). Blev ikke uddelt.

L. Nis Nissens Legat. Renterne for 1871 udgjorde 526 Rdl. 4 Mk., hvilke af Rektor og Lærerne kort før Juleferien bleve saaledes fordelte:

1. De $\frac{4}{5}$ (til uformuende Disciple, der vise god Opførsel): 421 Rdl. 2 Mk.: P. J. Liisberg, O. A. M. Thomsen, J. Sørensen, J. O. Lund hver 40 Rdl., S. H. Warming, R. V. B. Honum, T. E. Budtz hver 30 Rdl., C. E. Skjervek 25 Rdl., R. E. C. Broager, O. Gedde, C. Schoubye, N. C. M. T. Pedersen, C. Petersen hver 20 Rdl., V. C. S. Thoresen 16 Rdl. 2 Mk., A. Beck og M. H. Bering hver 15 Rdl.

2. Den $\frac{1}{5}$ (til Disciple, der uden egenlig at behøve Understøttelse udmærke sig ved Flid og Sædelighed): 105 Rdl. 2 Mk.: H. V. Lunn 30 Rdl., J. P. J. Hoffory, H. A. F. Brasch, L. Hammerich hver 20 Rdl., H. J. Liisberg 15 Rdl. 2 Mk.

Endvidere blev af dette Legats hjemfaldne Oplagspenge uddelt 25 Rdl. til Stud. polit. L. F. Pape, dimittet her fra Skolen 1868.

IV.

Uddrag af Skolens Regnskab for Finansaaret 1871-72.

	Indtægt.	*§	ß
Beholdning den 1. April 1871.....		2,191	68
Landgilde		618	72
Rest af Tiende		11,546	32
Forudbetaling		2,307	12
Indtægt af Kirker og Præstekald		734	24
Renter af Obligationer.....		48	"
— - Prioritetsobligationer		1,789	68
Skolekontingenter		6,210	"
Indskrivningspenge		85	"
Testimonia		84	"
Forskjellige Indtægter		48	64
Tienderestancer		"	"
Tilskud fra Skolefonden*)		3,000	"
Ifølge Decision		32	64
Indeholdt i Gager.....		552	55
Bibliotheket		20	"
Kabells Legat under Bibliotheket.....		42	86
Stipendiefonden		132	48
Foghs Legat.....		10	"
Stougaards do.....		8	"
Dauidsens do.....		20	"
Rosenkrantz' do.....		46	72
Puggaards do.....		54	76
Schoubyes do.....		40	"
Kabells do.....		80	"
Nissens do.....		568	38
Indfriede Obligationer		2,850	"
		<u>33,122</u>	<u>11</u>

*) For dem, der gjerne strax bemærke denne Post og opgive hvor stort Tilskud Skolerne kræve, bemærkes, at for denne Skoles Vedkommende er Tilskuddet en nominel Post, da der til Gjengjæld indsendes aarligt Overskud af lignende Størrelse, idet Kassebeholdningen til ingen Tid maa overskride et vist Beløb, i Finansaaret 1871—72 er saaledes modtaget 3,000 Rdl., indsendt 3,000 Rdl., 1870—71 modtaget 4,400 Rdl., indsendt 2,000 Rdl., i 1869—70 modtaget 3,000 Rdl., indsendt 4,000 Rdl., i 1868—69 modtaget 6,000 Rdl., indsendt 6,000 Rdl., og saaledes fremdeles, saa at Skolen i Virkeligheden ikke trænger til Tilskud.

Udgift.		\$	β
Skatter udredte af Skolevæsenet		755	43
Kirkerne		226	54
Indsendt Overskud		3,000	"
Ifølge Decision		10	"
Lønning til Lærere.....		16,464	64
Honorar for Inspektion		150	"
Løn til Pedel.....		158	"
Erstatning for Skolepenge.....		1,480	"
Timeundervisning		1,601	84
Pensioner og Vartpenge.....		522	94
Bibliotheket		372	62
Vedligeholdelse af Bygninger.....		289	4
Hovedreparationer		837	54
Lejeudgifter		40	"
Inventariets Vedligeholdelse.....		171	79
Brændselsfornødenheder		472	32
Belysningsfornødenheder		23	72
Skatter og Afgifter.....		176	23
Regnskabsføring.....		460	"
Forskjellige og ekstraordinære Udgifter:			
a. Skoleopvartning.....	10	\$	β
b. Rengjøring.....	194	-	88
c. Porto, Protokoller, Skrive-			
materialier	221	-	71
d. Programmer og Skolehøj-			
tideligheder	128	-	82
e. Andre Udgifter	14	-	55
		570	8
Til Indøvelse i Skydevaabens Brug		83	84
Indsendt til Livrente.....		348	55
Stipendiefonden		117	90
Foghs Legat.....		10	"
Stougaards do.....		8	"
Rosenkrantz' do.....		46	72
Dauidsens do.....		20	"
Puggaards do.....		40	"
Schoubyes do.....		40	"
Kabells do.....		"	"
Nissens do.....		420	48
Udsat rentebærende		2,500	"
		31,418	62
Beholdning den 31. Marts 1871...		1,703	45
Balance		33,122	11

V. Undervisningen.

A. Med Ministeriets Tilladelse ere følgende Forandringer skete i indeværende Skoleaar af Lære- og Læsebøger: 1) Steens Hovedformerne i Rummet er indført i 3die Kl., 3die Realkl. og 4de Realkl., Steens Geometri i 4de Kl. og Steens Algebra i 5te Kl., ligesom ogsaa Steens Stereometri i 7de Kl. 2) Kofods fragmentariske Historie i 3die Kl., fordi den læses i 3die Realkl. 3) istedenfor Ingerslevs franske Læsebog i 5te Realkl. Pios Lectures françaises, i 5te Kl., 4de Kl. og 4de Realkl. Sicks Læsebog 2den Afdeling, og for 3die Kl. Lassens franske Læsebog for Mellemlasserne.

B. Oversigt over hvad der er læst og lært i Skoleaaret 1871-72.

Dansk.

I Kl. (Engell). Funch, Røgind og Warburgs Læsebog, første Halvdel benyttet til Oplæsning, Analyse og Gjenfortælling. De fleste af Digtene ere lærte udenad. 2 Stile om Ugen, foruden Afskrift efter Bogen.

II Kl. (Engell). Samme Læsebog, sidste Halvdel læst og gjenfortalt. Bojesens Sproglære er lært. Af Johansen: „Livet i Danmark“ ere 15 Digte lærte udenad. 2 Stile om Ugen, dels Gjenfortælling, dels Diktat.

Studerende Klasser. III Kl. (Munch). Funchs Læsebog for Mellemlasserne er benyttet til Oplæsning og Analyse. Af Johansen: „Livet i Danmark“ ere nogle Digte lærte udenad. Bojesens Sproglære læst og repeteret. En Stil om Ugen.

IV Kl. (Gram). Samme Læsebog og Digtsamling, desuden Holsts større poetiske Læsebog, hvoraf flere Digte ere lærte udenad, med tilknyttede Bemærkninger om Digternes Liv og Hovedværker. Arentzens nordiske Mythologi. En Stil om Ugen.

V Kl. (Gram). Det skriftlige Arbejde har været fordelt mellem Hjemmet og Skolen, ligesom i IV Kl.: den ene Uge en Stil af fortællende eller beskrivende

Indhold, den anden en Oversættelse. Digte ere lærte udenad. Med den math. naturv. Afdeling har Rektor haft 1 Time om Ugen til friere Afbenyttelse.

VI Kl. (Gram). Af Flors Haandbog have Disciplene tilegnet sig Biografierne; de have oplæst og oversat nogle af de svenske Stykker. To Stile om Maaneden af beskrivende (skildrende) eller lettere ræsonnerende Indhold. Som i de foregaaende Klasser er der nu og da læst et større Digtværk. Oversigt over de forskjellige Digtarter og Vers meddelt efter Dorphs Udsigt.

VII Kl. (Gram). Den nyeste Tids Litteraturhistorie afsluttet. Efter en Oversigt over den oldnordiske Litteratur er Middelalderen og den nyere Tid indtil Holberg gennemgaaet. To Stile maanedlig. Af Hammerichs svenske Læsebog er læst en Trediedel.

Realklasser. III Realkl. (Kleisdorff). Wulffs danske Læsebog benyttet til Oplæsning og Analyse. 10 Digte lærte udenad. Bojesens Sproglære. En Stil om Ugen skrevet hjemme, Diktastile paa Skolen. „Alferne“ og „Aly og Gulhyndy“ ere oplæste.

IV Realkl. (Gram). Funchs Læsebog for Mellemklasserne, Johansen „Livet i Danmark“ og Holsts større poetiske Læsebog benyttede ligesom i IV Kl. En Stil om Ugen dels hjemme, dels paa Skolen. Arentzens nordiske Mythologi.

V Realkl. A. og B. (Gram). Læreren har søgt at gjøre Disciplene bekendte med de vigtigste Forfattere og Værker i den poetiske Litteratur. Flors Haandbog er benyttet, ligesom Dorphs græske Mythologi. A. har repeteret den nordiske Mythologi. Stilene have svaret til Arbejdet i V og VI Kl.

Tysk.

I Kl. (Christensen). Listovs Elementarbog S. 1—61 og 66—81. Rungs Bøjningsformer er helt læst (undtagen de afledede og sammensatte Verbers Bøjning). Skriftlige Øvelser i Bøjning og Oversættelse efter Elementarbogen.

II Kl. (Engell). Rungs Læsebog for de lavere Klasser S. 3—18, 34—38 og 62—88; sammes Bøjningsformer læst og repeteret. Ugenlig Stil efter Ankjærs Stiløvelser.

Studerende Klasser (Funch). III Kl. Samme Læsebog S. 174—220; nogle Digte. Ankjærs Stiløvelser S. 13—20. Af Rung og Funchs Bøjningslære de vigtigste Afsnit.

IV Kl. Hjorts tyske Læsebog S. 20—70. Bøjningslæren læst eller repeteret, Ordføjningslæren indøvet under Læsningen. Af Jürs og Rungs Materialier ere No. 41—43 og 47 a og b gennemgaaede.

V Kl. Samme Læsebog S. 159—162, 164—183, 315—329 og 391—410, af Jürs og Rungs Deutsche Dichter S. 20—24, 33—34, 37—38, 39—40, 45—47, 133—134, 135—136 og 186—189. Bøjningslæren læst eller repeteret, Ordføjningslæren indøvet under Læsningen.

VI Kl. Samme Læsebog S. 324—329, 341—362 og 548—564; af Deutsche Dichter flere Digte, navnlig af Goethe og Schiller; af Schillers Wallenstein die Piccolomini. Maanedslæsn. eft. Töpfers Udvalg, af og til Extemporallæsning. Bøjningslæren repeteret, det vigtigste af Ordføjningslæren efter Rung og Funchs Syntax.

Realklasserne. III Realkl. (Neergaard). Rungs Læsebog for de lavere Klasser S. 48—98. Rung og Funchs Bøjningslære: det vigtigste læst og repeteret. Hver Uge en Stil efter Ankjærs Stiløvelser.

IV Realkl. (Funch). Hjorts tyske Læsebog S. 20—78. Jürs og Rungs Materialier No. 16, c, 31—32, 38—39. Det meste af Bøjningslæren læst og repeteret, Ordføjningslæren mundlig og ved Analyse samt skriftlig (1 Gang om Ugen efter Nyaar efter Jürs og Rungs Materialier).

V Realkl. (Funch). B. Samme Læsebog S. 90—97, 99—101, 103—4, 105—107, 108—111, 113—132, 134—155. Deutsche Dichter S. 4—6, 7—8, 16—24. Bøjningslæren repeteret, Ordføjningslæren mundlig med Henviisning til Rung og Funchs Syntax. Stil 1 Gang om Ugen efter Lorentzens Stiløvelser, af og til mundlig efter samme Bog.

A. Samme Læsebog S. 315—329. Schillers Jungfrau von Orleans. Maanedslæsning efter Töpfers Udvalg, af og til Extemporallæsning. Bøjningslæren repeteret, Ordføjningslæren fuldstændig læst, Stil hver Uge, i Reglen baade Hjemmestil og Extemporalstil.

Til Afgangsexamen opgives: Hjorts Læsebog S.

21—97, 99—104, 105—127, 134—145, 155—156, 159—162, 164—173, 315—319. Deutsche Dichter S. 4—8, 16—24, 37—38, 133—135, 200—201; Schillers Jungfrau von Orleans.

Fransk (Schaldemose).

II Kl. Ahns Lærebog S. 1—60 og 93—115. Af Sproglæren: Hjelpeverberne, regelmæssige Verber, Pronominer og Talord. 25 Stile, skrevne dels hjemme, dels paa Skolen.

Studerende Klasser. III Kl. Lassens Læsebog for Mellemklasserne S. 1—77, Ahns Lærebog S. 75—92. Pios Sproglære: de regelmæssige og uregelmæssige Verber. Omtrent 20 Stile, almindelig skrevne paa Skolen.

IV Kl. Sicks franske Læsebog, 2den Afdeling S. 13—125 og 163—173, S. 1—5 lært udenad. Pios Formlære. Omtrent 16 Stile.

V Kl. Samme Læsebog S. 31—128 og 163—173. Formlæren efter Ingerslevs Grammatik; sammes Materialier til Stil, især mundlig. Paa egen Haand have Disciple læst 4 Fortællinger af Souvestre.

VI Kl. A. de Vigny: Cinq Mars S. 1—243. Ingerslevs Grammatik: Formlæren og det vigtigste af Syntaxen. Som Maanedslæsning enten M^érimée, Columba eller 4 Fortællinger af Souvestre.

VII Kl. Montesquieu, Considérations sur les causes de la grandeur des Romains, den første Halvdel. Desuden ere flere nyere Forfattere gjeennemgaaede, saa vidt muligt med Benyttelse af mindre Sprogprøver.

Realklasserne. III Realkl. Lassens Læsebog S. 1—75, Ahn S. 75—92. Pios Sproglære: de regelmæssige og uregelmæssige Verber. Omtr. 10 Stile.

IV Realkl. Sicks Læsebog, 2. Afd. S. 13—92, 102—138. S. 1—5 lært udenad. Pios Sproglære: Formlæren; Brugen af Particp., Nægtelserne, Ordstillingen. Enkelte danske Stykker af Ahn repeterede.

V Realkl. B. Pio, Lectures fr. S. 1—104. Nogle Stykker lærte udenad. Ingerslevs Grammatik: Formlæren og det vigtigste af Syntaxen. A. Bay og Borings Læsebog 2. Afd. S. 1—3, 8—33, 46—71, 74—183 (hvilket opgives til Examen). Desuden af Nouvelles pittoresques: Donation de Martinique S. 104—

169, og maanedlig opgivet en lille Fortælling paa omtr. 25 Sider. Grammatik ligesom B.

Engelsk (Kleisdorff).

Realklasserne. III Realkl. Listovs Læsebog, 1. Afd. S. 1—20, sammes Elementarbog S. 1—28. Stile i Hjemmet og paa Skolen.

IV Realkl. Listovs Læsebog, 1. Afd. S. 24—47, sammes Læsestykker S. 1—26, 33—61 og 178—184, sammes Elementarbog S. 32—45. Rosings Formlære: de uregelmæssige Verber. Lassens Opgaver, S. 1—31. Stile i Hjemmet og paa Skolen (32).

V Realkl. B. Listovs Læsestykker S. 3—60 og 103—161; maanedlig: Marryat The Settlers, i alt S. 1—108; desuden have 4 (Ikke-Konfirmander) læst Sunbeam Stories: A Trap to catch a Sunbeam og Merry Christmas. Lassens Opgaver (mundl. og skriftl.) S. 126—150, en Stil hver anden Uge. Løkkes Grammatik: Formlæren. A. Lassens Læsebog 2. Afd. S. 3—9, 11—14, 16—31, 52—72, 112—148, 192—201. Marryat The Children of the New Forest S. 74—180. Lassens Opgaver (mundl. og skriftl.); en Stil om Ugen. Løkkes Grammatik: Formlæren og det vigtigste af Ordføjningslæren. Til Afg. Examen opgives Lassens Læsebog S. 3—42, 52—72, 112—148, 180—201, Marryat The Children of the New Forest S. 1—180 (En isteden derfor Dickens A Christmas Carol).

Studerende Klasser. VII Kl. B. Lassens Læsebog 2. Afd. S. 3—31, 52—59, 67—72, 112—117, Listovs Elementarbog S. 1—36. A. Lassens Læsebog, 2. Afd. S. 143—148, 180—201, Dickens The Chimes. Løkkes Grammatik.

Latin.

Studerende Klasser. III Kl. (Neergaard). Kern og Krebs' latinske Læsebog S. 1—21 og de latinske Stykker S. 21—29 og 52—57. Madvigs Sprog-lære: det vigtigste af Formlæren. Ordføjningslærens Hovedregler givne mundlig. Mundlige og skriftlige Stiløvelser.

IV Kl. (Neergaard). Cornelius Nepos: Aristides, Thrasybulus, Epaminondas, Pelopidas. Cæsar: Bellum Gallicum I, 1—30. Kap. Madvigs Sprog-lære: Bøj-

ningslæren repeteret, Ordføjningslæren § 177—261 samt enkelte §§ af 2det Afsnit. Hver Uge en Stil hjemme; hyppigt mundl. og skriftl. Øvelser paa Skolen.

V Kl. (Kleisdorff). Cæsar Bellum Gallicum IV, 11—38 Kap. Ovids Metamorph. efter Blochs Udvalg: Io, Actæon, Ino og Athamas, Pyramus og Thisbe, Ocyrrhoe — i alt 555 Vers. Sallusts Catilina. Cicero, orat. pro Dejotaro. Madvigs Sproglære § 261—383. 1—2 Stile ugenlig, dels hjemme, dels paa Skolen, foruden mundl. Stil. Extemporallæsning efter Cornelius Nepos.

VI Kl. (Neergaard). Vergils Æneis I, Livius 22de Bog, Ciceros 3die og 4de Tale mod Catilina. Af Madvigs Sproglære er lært Ordføjn. 2. Afsnit Kap. 9 samt alt det foregaaende repeteret. Hver Uge en Stil hjemme, hyppigt mundl. og skriftl. Øvelser paa Skolen.

VII Kl. (Rektor). Livius 9de og 10de Bog, Cicero de Officiis 1ste Bog, Madvig Carmina selecta, i alt 1600 Vers. Dimittenderne have særligt repeteret det tidligere læste, den yngre Afdeling særskilt læst Ciceros Taler for Archias og Milo. Tregders latinske Litt. Historie er læst, ligesom noget af Bojesens romerske Antikviteter. Extemporallæsning efter Flemmers Udvalg, Whittes Opgaver, Terents og andre Forfattere. 2 Stile (undertiden Version) om Ugen hjemme; stadigt mundlige Øvelser paa Skolen. Til Udgangen af Maj er skrevet 74 Stile og Versioner.*)

Græsk.

V Kl. (Neergaard). Xenophons Anabasis 3die Bog, Homers Odysse 3die Bog, V. 1—102. Bergs græske Formlære. Syntaktiske Regler under Læsningen.

VI Kl. (Kleisdorff). Xenophons Memorab. 2den Bog, Homers Odysse 6te, 7de og 8de Bog. Bergs Formlære.

*) Til Afgangsexamen iaar opgives: Livius 6te, 9de og 10de Bog, Tacitus Agricola, Ciceros Taler for lex Manilia, Archias, Dejotarus, 4 mod Catilina; de Officiis 1ste Bog, Cato Major og Lælius, Horats Odernes 1ste og 2den Bog, alle Brevene, Vergils Æneide 2den Bog, Carmina selecta 1600 Vers.

VII Kl. (Rektor). Herodots 5te Bog, Thukydids 6te og 7de Bog (i Bergs Udvalg), Euripides Bacchæ. Litteraturhistorien og Mythologien ere læste efter Tregders Lærebøger. Antikviteterne efter Christensen. Dimittenderne have særligt repeteret det tidligere læste, den yngre Afdeling særskilt læst Odysseens 11te og 12te Bog. Sproglæren partivis repeteret og en kort Udsigt over Ordføjningslærens 2det Afsnit meddelt.*)

Hebraisk (Hovgaard).

VII Kl. **B.** Genesis Kap. 1—11. Whittes Grammatik (til Gutturalverberne). **A.** Genesis (40 Kapitler) og Ruths Bog. Det nødvendige af Whittes Grammatik.

Religion

(1—IV Kl. og Realklasserne Engell, V—VII Kl. Gram).

I Kl. Balslevs Bibelhistorie. Luthers Katekismus: de 10 Bud og Troen. 20 Psalmer.

II Kl. Assens Bibelhist. S. 1—69. Balslevs Lærebog § 1—54. 12 Psalmer.

Studerende Klasser. III Kl. Assens Bibelh. S. 61—150 (med nogle Udeladelser). Balslevs Lærebog § 55—94. Markus Evangelium K. 1—11.

IV Kl. Assens Bibelh. S. 136—200. Balslevs Lærebog § 1—54 og 95—115. Apostlenes Gjærninger K. 1—14.

V Kl. Assens Bibelh. S. 187 til Slutn. Balslevs Forklaring: andet Hovedstykke, Troen. Desuden repeteret Bibelh. S. 1—187 og Balslev: Indledningen og 1ste Hovedstykke. Bibellæsning.

VI Kl. (Gram). Assens Bibelh. helt, Kurtz' Lærebog S. 78 til Slutn. Bibellæsning.

VII Kl. (Gram). **B.** Lukas Evangelium paa Græsk. Kirkehistorie: de 3 første Aarhundreder. **A.** Johannes Evangelium og Acta 1—15 paa Græsk. Kirkehistorie: Skildringer af betydningsfulde Person-

*) Til Afgangsexamen iaar opgives: Herodots 5te Bog, Thukydids 6te og 7de Bog (Bergs Udvalg), Platons Apologi og Kriton, Demosthenes' Tale om Kransen, Homers Odysse 1ste—4de Bog, Euripides' Bacchæ, Tregders Anthologi: Elegier, Epigrammer og Mele (p. 30—70).

ligheder og Kjendsgjæringer fra Middelalderen til det 17de Aarhundrede (medregnet).

Realklasser. III Realkl. ligesom III Kl. og IV Realkl. ligesom IV Kl.

Historie

(Hovgaard, i Realklasserne Munch).

I Kl. Ingerslevs fragm. Historie: Oldtiden og Danmark til Valdemar den store.

II Kl. Samme Bog: Resten indtil 1848.

Studerende Klasser. III Kl. Kofods fragm. Historie: forfra til 1715.

IV Kl. Thriges Nordens Historie: fra Kalmarunionen til 1814.

V Kl. Thriges Oldtidens Historie: fra 3die Afsnit, Blochs Middelalderens Historie.

VI Kl. Thriges Oldtidens Historie: fra Cæsar, Blochs Middelalderens Historie.

VII Kl. **B.** Blochs nyere og nyeste Historie, Thriges Nordens Historie. **A.** Oldtiden efter Kofods Udtog, hele den øvrige Historie efter Thriges og Blochs Bøger.

Realklasserne. III Realkl. ligesom III Kl.

IV Realkl. Kofods fragm. Historie: fra Helvetiens Befrielse til den græske Frihedskrig. Allens Danmarks Historie: forfra til Erik Plovpenning.

V Realkl. **B.** Allens Danmarks Historie: fra Erik Plovpenning til Slutningen. **A.** Kofods fragm. Historie. Allens Danmarks Historie.

Geografi

(I—IV Kl. Hovgaard, V—VI Hoffmeyer, Realklasserne Munch).

I Kl. Erslevs Lærebog Nr. 4, Afsnittene I—V og VII—X (Fordelingen af Land og Hav, Danmark, Nord- og Østeuropa, England, Sydeuropa).

II Kl. Samme Bog: Mellemeuropa, de andre Verdensdele.

Studerende Klasser. III Kl. Erslevs Lærebog Nr. 1. Noget af Indledningen, Danmark, Nord- og Østeuropa, Frankrig.

IV Kl. Samme Bog: Øst- og Mellemeuropa, England.

V Kl. Samme Bog: Sydeuropa, Asien, Afrika, Indledn. til Amerika.

VI Kl. Hele Erslevs Lærebog Nr. 1.

Realklasser. III Realkl. Erslevs Lærebog Nr. 2 (med Forbigaaelser) forfra til S. 77 samt S. 107—127.

IV Realkl. Samme Bog S. 65—150.

V Realkl. B. Samme Bog S. 1—12, 43—65 samt Asien og Afrika. A. Rimestads mindre Lærebog, undtagen Norden, der er lært efter Erslevs De tre nordiske Rigers Geografi.

Naturhistorie (Hoffmeyer).

I Kl. Feddersens Naturens Bog: Pattedyr og Fugle.

II Kl. Samme Bog: Fiske, Leddyr og Bløddyr. Studerende Klasser. III Kl. Feddersens Dyreriget: fra Fuglene til Insekterne.

IV Kl. Samme Bog: Mennesket, Krebsdyr, Orme og Bløddyr.

V Kl. Petits Botanik: Indledning, Organologi og den systematiske Del undtagen de kronløse og enfrøbladede.

VI Kl. Hele Feddersens Dyreriget og Petits Botanik.

Realklasser. III Realkl. ligesom III Kl., IV Realkl. ligesom IV Kl., V Realkl. B. ligesom V Kl. (og de kronløse i Botanik), A. ligesom VI Kl.

Naturlære (Warming).

VII Kl. B. Ørsteds Naturlære indtil sammensat Bevægelse. Petersens kemiske Fysik: Varmelæren og Meteorologi. Mundts Astronomi indtil heliocentriske Steder. A. Ørsted: fra sammensat Bevægelse til Slutningen. Petersen: Varmelæren og Meteorologien. Mundt: fra heliocentriske Steder til Slutn. Alt det øvrige repeteret.

V Realkl. Holtens Naturlære, den kemiske Del. Johnstrups Kemi. A. har desuden repeteret det forhen læste.

V Kl. math. naturv. Afdeling har læst sammen med V Realkl. B.

Regning, Arithmetik, Geometri.

I Kl. (Hoffmeyer). De fire Regningsarter med Bræk.

II Kl. (Hoffmeyer). Reguladetri og dets Anvendelse, med hele Tal og Bræk.

Studerende Klasser (Ostermann). III Kl. Steens elementære Arithmetik indtil Multiplikation med en Bræk. Procentregning og Regning med fremmed Mønt. Steens Hovedformerne i Rummet.

IV Kl. Steens element. Arithmetik fra Division af en Sum til Anhang. Steens element. Algebra til Polynomers Division. Regning: Anvendelse af Proportioner. Steens Plangeometri til Rumstørrelsers Maaling.

V Kl. Steens element. Algebra til Anvendelse af Ligninger (med Forbigaaelse af Logarithmer). Mundts Geometri fra Cirklen til Korders Beregning samt Fladeindhold til Konstruktioner. Den math.-naturv. Afd. særligt geometrisk Tegning. Opgaver hver Uge.

VI Kl. Møllers Algebra: Logarithmer, Ligninger og Rækker. Mundts Geometri fra Korders Beregning til Slutn. Opgaver hver Uge.

VII Kl. **B.** Smiths Trigonometri. Steens Stereometri (med enkelte Forbigaaelser). **A.** Repeteret det hele Pensum. Hele Klassen Opgaver hver Uge.

Realklasser. III Realkl. (Engell). Steens element. Arithmetik til Division af en Sum. Steens Hovedformerne i Rummet (med mange Forbigaaelser i Kap. 2). Reguladetri og Procentregning.

IV Realkl. (Warming). Steens element. Arithmetik fra Division til Slutn. Mundts Geometri fra Cirklen til den retvinklede Trekant. Geometrisk Tegning. Procentregning og sammensat Reguladetri.

V Realkl. (Warming). **B.** Regneopgaver baade hjemme og paa Skolen. Projektionstegning. Steens element. Algebra til Potens i udvidet Betydning. Mundts Geometri fra den retvinklede Trekant til Slutn. **A.** Steens element. Algebra fra Logarithmer til Slutn. Repeteret det hele Pensum i Arithmetik og Geometri. Projektionstegning. Opgaver hjemme og paa Skolen.

Tegning, Skrivning og Sang

er behandlet paa samme Maade som i de to sidste Aar og som udførligere er angivet i Indbydelsesskriftet for 1870, S. 80—81.

Gymnastik.

Disciplene have været inddelte i 5 Hold, af hvilke 1ste (VII Kl.) er blevet øvet i Riffelskydning, Hugning, Exercits og Gymnastik, 2det (VI Kl. og V Realkl. A. og B.) i Exercits og Gymnastik, 3die (V Kl., IV Kl. og IV Realkl.) i Gymnastik, 4de (III Kl. og III Realkl.) i Gymnastik, 5te (II og I Kl.) i Gymnastik og forberedende Øvelser. Det sidste Hold har haft 4 Timer, de to mellemste 3 Timer, de to første 2 Timer om Ugen.

Skydningen begyndte ifjor 3. Juni og endte med Slutningen af September. Svømningen begyndte 13. Juni, ophørte 9. Septbr.

Beretning

om Udfaldet af Skarpskydningen med Riffel i Skydeåret 1871.

Antal af Disciple, som deltog i Øvelserne.	Afstand.	Skuddenes Antal.	Points.	Træffere.	Totalsum.
10	200 Al.	227	247	167	414
10	300 —	242	276	190	466

Skiven har været indrettet efter den for Amtsskytteforeningerne af Centralkomiteen udarbejdede Instruktion. Ved Præmieskydningen den 21. Septbr., hvori 10 Disciple deltog, opnaedes af Præmietagerne følgende Resultat:

Præmietagere.	Alder.	Afstand.	Antal af			Totalsum.
			Skud.	Points.	Træffere.	
V. H. Lunn	16	300 Al.	5	11	5	16
C. J. Bartholdy..	18	300 —	5	10	5	15
J. P. Liisberg ...	16	300 —	5	9	5	14

Præmierne bestode i 1) Schierns historiske Studier og Europas Folkestammer 2) forskjellige Klaver-Noder 3) Vedels Saxos Krønike med Vedels Levnet af Wegener.

VI.

Bibliothekets og de videnskabelige Samlingers

Tilvæxt, som i indeværende Aar har været omtrent som i de foregaaende, kan af Mangel paa Plads ikke optages her, men vil blive medtaget ved næste Aars Angivelser.

VII.

Skolens Bygninger og Inventarium.

Foruden de aarlige Vedligeholdelsesarbejder er der lagt nyt Gulv i et Klasseværelse, anskaffet 5 Reguleringsovne (tildels ved Forandring af de gamle), Solennitetssalen istandsat og malet samt Værelserne i nederste Etage malede.

 Skolens Afgang- og Aarsprøver i 1872.

(De foran satte Bogstaver betyde Værelserne: a. Solennitetssalen, b. VII Klasses, c. og d. V Realklasses to Værelser, e. VI Klasses Værelse. Prøverne i Naturlære og Naturhistorie afholdes i de Værelser, hvor Samlingerne findes).

De skriftlige Prøver ved Afgang- og Realafgangsexamen afholdes efter Ministeriets Bestemmelse 15.—19. Juni, for Skolens øvrige Disciple 1.—3. Juli. Prøverne i Regning aflægges ikke offentlig, men afholdes under den skriftlige Examen den 1. Juli, Eftm. Kl. 3—6.

De mundlige Prøver afholdes saaledes:

Afgangsexamen for Studerende og en Del af VI Klasses Prøve:

Torsdag den 20. Juni.

- a. 8—2 Afgangsexam. Latin. 3—8 Geometri.
- b. 3—6 VI Kl. Geografi.

Fredag den 21. Juni.

- a. 8—12 Afgangsexam. Græsk. 3—8 Naturlære.
12—12½ Hebraisk.
- b. 3—6 VI Kl. Tysk.

Lørdag den 22. Juni.

- a. 8—1 Afgangsexam. Historie. 11—4 Arithmetik.
- b. 1—4 VI Kl. Fransk.

Onsdag den 3. Juli.

Optagelsesprøve Kl. 8 Form.

Skolens Hovedexamen og Realafgangsexamen.**Torsdag den 4. Juli.**

- a. 8—10½ VII B Græsk. 11—2 VI Latin.
- b. 8—11 V Arithm. og Geometri. 11—1 I Dansk. 1—3 VR Tysk.
- c. 8—12 II Historie. 12—3 III R Fransk.
- d. 8—10 III Latin. 12—2 IV Historie.
- e. 8—11 IV R Historie. 11—2 IV R Geometri.

Fredag den 5. Juli.

- a. 8—11½ VII B Latin. 11½—2 III R Tysk.
- b. 8—9½ V Naturhistorie. 11—2 VR Geometri.
- c. 8—12 II Religion. 12—3 IV Fransk.
- d. 8—10½ III Tysk. 12—2 I Tysk.
- e. 8—11 IV R Arithmetik.

Lørdag den 6. Juli.

- a. 8—10 VI Græsk. 10½—1 III R Engelsk.
- b. 8—9½ V Historie. 10—1 VR Geografi. 1—3 IV Latin.
- c. 8—1 II Tysk. 1—3 III Fransk.
- d. 8—10 IV Arithmetik. 10—1 IV R Tysk.
10—1 VR Naturlære.

Mandag den 8. Juli.

- a. 8—11 VII B Naturlære. 11—12½ V Geografi. 12½—2½ IV Tysk.
- b. 8—10½ VI Historie. 11—1 I Religion. 1—3 III Religion.
- c. 8—11 III R Religion. 11—2 VR Arithmetik.
- d. 8—10 III Naturhistorie. 10—1 IV R Engelsk.
- e. 11—3 II Historie.

Tirsdag den 9. Juli.

- a. 8—10½ VI Religion. 11—3 II Dansk.
- b. 8—9 V Græsk. 9—11 I Historie. 11—2 III R Historie.
- c. 8—11 III Matematik. 11—1 IV Naturhistorie.
- d. 8—11 VR Naturhistorie.
- e. 8—11 IV R Fransk.

Onsdag den 10. Juli.

- a. 8—12 VII B Mathematik. 12—2 VI Naturhistorie. 3—7 Realafg. Ex. Engelsk.
- b. 8—11 V Latin. 11—2 III R Geografi. 3—7 Realafg. Ex. Arithmetik.
- c. 8—12 II Naturhistorie. 12—2 IV Religion.
- d. 8—10 III Historie. 11—2 VR Fransk.
- e. 8—11 IV R Religion.

Torsdag den 11. Juli.

- a. 8—1 Realafg. Ex. Geometri. 11—2 og 4—6 Realafg. Ex. Historie.
- b. 8—1 Realg. Ex. Fransk.
- c. 8—9½ VII B Hebraisk. 9½—11 V Tysk. 1—3 VI Geometri.
- d. 9½—11 I Geografi. 11—2½ III R Mathematik.
8—11 IV R Naturhistorie.

Fredag den 12. Juli.

- a. 8—12½ Realafg. Ex. Tysk. 1—3 IV Geografi.
8—1 Realafg. Ex. Naturlære.
- b. 8—11 VII B Historie. 11—1 III Geografi. 1—3 VI Arithmetik.
- c. 8—10 V Fransk. 1½—3 V Religion.
- d. 8—10 IV R Geografi. 10—2 II Fransk.
- e. 10—1 VR Historie. 10½—3 I Naturhistorie.

Lørdag den 13. Juli.

- a. 8—12 Realafg. Ex. Naturhistorie.
- b. 8—10½ og 12—2½ Realafg. Ex. Geografi.
- c. 8—10 IV Geometri.
- d. 8—11 VR Engelsk.

Lørdag den 13. Juli, Eftm. Kl. 6, bekendtgjøres Prøvernes Udfald og Omflytningen i Klasserne samt dimitteres de, der have bestaaet Prøverne. Derefter begynder Sommerferien, som varer til **Torsdag den 15. August**, paa hvilken Dag det ny Skoleaars Undervisning begynder Kl. 12.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Slutnings-handlingen indbydes herved Disciplenes Forældre og Værger ligesom Enhver, der har Interesse for Skolen og dens Gjærning.

Aarhus Kathedralskole, den 9. Juni 1872.

G. L u n d.